

Pannonia Books
2 Spadina Road
Toronto 4, Canada

Prucroo Gergely

ÉLŐ KÖNYVEK
★
MAGYAR KLASSZIKUSOK

AZ ELŐSZÓT ÍRTA
GRÓF KLEBELSBERG KUNO

ÉLŐ KÖNYVEK

★

MAGYAR KLASSZIKUSOK

X. KÖTET

A BEVEZETÉSEKET ÍRTÁK

Ambrus Zoltán	Kapi Béla	Radó Antal
Baltazar Dezső	Kéký Lajos	Rákosi Jenő
Berzeviczy Albert	Kozma Andor	Ravasz László
Császár Elemér	Lányi József	Sajó Sándor
Dézi Lajos	Négyesy László	Szász Károly
Galamb Sándor	Pekár Gyula	Tordai Ányos
Hevesi Sándor	Pintér Jenő	Vargha Gyula
	Voinovich Géza	

A KISFALUDY-TÁRSASÁG

MEGBÍZÁSÁBÓL KIADJA

A FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPESTEN

CZUCZOR GERGELY

MUNKÁI

KÖLTEMÉNYEK

LÁNYI JÓZSEF BEVEZETÉSÉVEL

A KISFALUDY-TÁRSASÁG

MEGBIZÁSÁBÓL KIADJA

A FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPESTEN

PH
3132
K5
köt.10

Nyomatott finom famentes puhelykönnyű
papiroson a Franklin-Társulat betűivel.

1090128

CZUCZOR GERGELY.

Írta Dr. LÁNYI JÓZSEF.

A nemzeti fellendülés fényes korának egyik legszere tetreméltóbb, nemes emlékezetű alakja Czuczor Gergely. Mint költő, mint nyelvtudós tehetséggel és buzgósággal dolgozott a magyar kultúra kiépítésén, mint hazafi sok üldöztetést szenvedett meggyőződéseért, de munkakedvét semmi sem tudta megtörni s lángoló hazafiságát semmi viszontagság nem tudta lelohasztani. Alakja úgy áll az utókor ítélőszéke előtt, mint a derék magyar ember mintaképe, művei között van nem egy, melyet ma is az ízlések és felfogások annyi változása után, élvezettel olvas a közönség, népdalai megszólalnak a mai daloló fiatalság ajkán is.

A nyitrai megyei Andód községben született 17 nappal Vörösmarty Mihály születése után, 1800 december 17-én. Apja szorgalmas, jómódú gazdaember volt, szigorú katonás természetű magyar ember, akiről később a költő szép jellemző verset írt. Tizenkét gyermek volt a családban, ezek közül a költő volt a másodszülött. A család később Érsekújvárra költözött, ahol az apa tekintélyes szerepet játszott a városka közéletében. Gyermekkorát a költő a falusi nép körében töltötte. Azon a vidéken tótokkal keveredve élnek a magyarok, de keményen tartják magyarságukat; szép népdalok és népmesék termőföldje a Kis Magyar Alföld ez isten-áldotta része. A Czuczor-családban hagyományos volt a magyar érzés s a leendő költő is ebben nevelkedett a

nép között, hallgatva a mezei munkát végző lányok, legények dalait, a téli estéken a szájról-szájra járó meséket. Az apja katonát szeretett volna belőle nevelni, az anyja papot s a fiú hajlama az anya kívánsága mellett döntött. Mintán Nyitrán, ahol a nagyobbára tót tanuló-társak között feltűnt magyarságával, majd Esztergomban elvégezte iskoláit, belépett Szent Benedek-rendjébe, Pannonhalmán. Az egy évi próbaidőt kitöltve a rend győri liceumában tanult, majd a theologiai tanulmányokra a pesti tudományegyetem hittudományi karára mint központi papnevelő intézeti növendéket küldték.

Ez az intézet elhatározó hatással volt költői pályájára. A pesti papnövendékek között tüzes magyar érzés és a pompásan lendülő irodalom iránti lelkesedés uralkodott, gyönyörködve olvasták az új magyar könyveket, Kisfaludy Károly Auróráját és egymást buzdították az irodalommal való foglalkozásra. Czuczorra, aki már diák-korában is próbált verselgetni, ez a szellem nagy hatással volt, élesztette benne a költői tüzet, táplálta az elhatározást, hogy mint költő és író fogja hazáját szolgálni. Ekkor került a kezébe *Aranyosrákosi Székely Sándor* kis éposza, a *Székelyek Erdélyben*, mely a bécsi *Hébe* évkönyvben jelent meg. A hexaméterekben írt kis hősköltemény elragadta a fiatal papnövendéket, aki versenyezni akart az epikus író pálmájáért. Lázas beteg volt, az orvos eltiltotta a munkától, de ő ezzel nem törődve kezdett dolgozni első époszán, az *Augsburgi ütközet*en. Mikor a kis mű elkészült, nem merte nyilvánosságra hozni, de egy barátja eljuttatta Kisfaludy Károlyhoz, aki meglátogatta a betegeskedő költőt, buzdította a további munkára, mintegy költővé avatta és művét kiadta az Aurórában. Ezzel megindult Czuczor költői pályája.

Közben 1824-ben pappá szentelték. A rend főapátjának rendeletére Győrbe került a liceumba tanárnak, majd 1828-ban a főapátsági iskolában tanította a magyar

nyelvet és irodalmat, két év múlva pedig a komáromi gimnáziumban tanította a retorikát és poétikát. Kitűnő tanár volt, tanítványai rajongtak érte s a társas életben is közbecsülés környezte. Hősiesen teljesítette papi kötelességét a Komáromban dühöngő kolera-járványkor, élete kockáztatásával járt a betegekhez, részesítve őket az egyház vigaszában. Közben pedig írta szép verseit, melyeknek révén neve országosan ismert lett, az akkori legjelesebb írók, különösen Kisfaludy Károly és Toldy Ferenc barátságukkal tüntették ki. Kisfaludy Pannonthalmán is meglátogatta és a nemzeti hősköltőjének nevezte. A közben megalakult M. T. Akadémia 1831-ben levelező tagjává, 1835-ben pedig Toldy Ferenc mellé segédjegyzővé választotta, mire rendfőnöke beleegyezett, hogy Pestre tegye át a lakását. Itt egyszerre kedvelt tagja lett az írók és akademikusok társaságának, az Akadémia 1846-ban a nyelvtudományi osztály rendes tagjává választotta. Tagja lett mindjárt alakulásakor a Kisfaludy-Társaságnak is. Nagy hévvel látott neki a költői és írói munkának s versei mellett ekkor kezdett nyelvtudományi munkákkal foglalkozni. Folytonos munka közben, derűten, író barátai társaságában élt ebben az időben, mely életének talán legnyugodtabb és legboldogabb ideje volt. Sajnos, nem tartott soká.

Alig foglalta el akadémiai hivatalát, áskálódás indult meg ellene, mely rágalmaival és hamis beállításával megkeserítette életét. Feljelentették a bécsi udvari kancelláriánál, azzal vádolták, hogy enyelgő, derült hangú verseivel megsérti a papi méltóságot, szerzeteshez nem illő életmódot folytat, vendéglőbe, kaszinóba, sőt színházba is jár, szabadelvű, nemzeti szellemű emberek társaságában forog. Bécsben megfogantak a vádak. A kancellária udvari parancsot adott ki ellene a főapátnak, aki igyekezett a költő érdekében közbenjárni, de végül is kénytelen volt őt Pestről eltávolítani. Czuczor küzdött az áskálódás ellen, tisztázta magát a vádak alól,

az Akadémia is közbevetette magát érdekében, de hasztalanul. 1837-ben vissza kellett vonulnia Pannonhalmára, ahol a rend könyvtárnoka lett. Az Akadémia jegyzőkönyvben fejezte ki sajnálkozását másodjegyzői tisztéről való lemondása miatt s a Kölcsény Ferenc halálával megüresedett helyre választotta a nyelvtudományi osztály rendes vidéki tagjai közé. A következő évben Kovács Tamás főapát a rend győri liceumába küldte a magyar és a görög nyelv és irodalom tanárának, majd a győri akadémia tanára lett. Ebben az állásában, ahol közszeretet fogadta, csak két hónapig maradhatott, mert az áskálódások újra megindultak ellene, feljelentették újra, mire vissza kellett vonulnia Pannonhalmára. Búcsúzásakor a győri fiatalság fáklyás zenét adott tiszteletére s az egész város sajnálta a népszerű költő-pap távozását. A főapát, mikor az áskálódások szűnni kezdtek, visszahelyezte Győrbe. 1870-ben megjelent az Akadémia nagygyűlésén, nagyhatású emlékbeszédet tartott szerzetestársa Guzmics Izidor felett. Az Akadémia csakhamar megválasztotta Fogarasi János mellett a *Nagy Szótár* szerkesztőjévé s felkérte az új főapátot, Rimely Mihályt, engedje meg, hogy felköltözzön Pestre. 1845-ben került vissza Czuczor a fővárosba, szorgalmasan dolgozott a nagy szótáron. Ez a munka annyira lefoglalta, hogy aránylag kevés verset írt. Az üldöztetések nyomai is meglátszottak rajta, kedélye elvesztette régi vidámságát, sokat is betegeskedett.

Az 1848-iki szabadságharc újabb katasztrófát hozott rá. A nemzeti lelkesedés áramlatától elragadtatva, másoktól is biztatva, megírta *Riadó* című versét, egyetlen heves hangú forradalmi költeményét. Bajza József, a *Kossuth Hírlapja* szerkesztője eleinte nem akarta kiadni, de a költő unszolására a vers 1848 december 21-én megjelent és országos feltűnést keltett. A következő év januárjában bevonultak Pestre Windischgrätz herceg császári hadai. A költő nem menekült el a közélet többi

embereinek példájára Debrecenbe, féltette a szótára részére összegyűjtött tömördek feljegyzését s más iratát. Január 19-én elfogták, hadbíróság elé állították s hat évi szigorú várfogságra ítélték. Gróf Teleki József, az Akadémia elnöke közbenjárt érdekében Windischgrätz-nél, de csak annyit ért el, hogy a budai vár sáncai közt helyezték el, megszabadították rabbilincseitől és megengedték, hogy szótárán tovább dolgozzon. Májusban szabadult ki, mikor Görgey serege visszafoglalta Buda várát. Mikor aztán a szabadságharc ügye rosszra fordult s Buda újra a császáriak kezére került, újra elfogták Czuczort és egyelőre a ferencrendiek pesti kolostorában helyezték el. Innen egyszer késő este kiment sétálni, hogy egy kis szabad levegőt szívjon. Rendőrök ezt besúgták, mire Haynau az Újépületbe, majd Budára csukatta sonnan vasra verve elszállíttatta Kufstein várába. Bilincsek között élt itt. Egyedüli vigasza az volt, hogy szabad volt szótárán tovább dolgoztatni. 1851-ig tartott rabsága; az Akadémia elnökének közbenjárására kegyelmet kapott és visszakerült Pestre. Magával hozta rabbilincseit, melyeket emlékül Toldy Ferenc nejének ajándékozott, aki budai fogságában meglátogatta és szeretettel igyekezett enyhíteni sorsán. A bilincseket ma a Kisfaludy-Társaság őrzi. Pesten azután csendes visszavonultságban s jóformán kizárólag a szótárral foglalatoskodva élt 1866 szeptember 9-én bekövetkezett haláláig.

Czuczor Gergely nyelvészeti munkássága nevezetes fejezete a magyar nyelvtudomány történetének, de a nagy közönség főképen mint költőt ismeri és becsüli. Epikai költeményei közül a *Botond* című hősköltemény (1830) a legkiválóbb. Szép és becses eredménye annak a törekvésnek, amely a múlt század első évtizedeiben a klasszikus époszok mintájára akarta feltámasztani a magyar multat s melynek a *Zalán futását* köszönhetjük. Egy nagy époszt tervezett a *Hunyadiak* ról is, de ebből csak egyes töredékek készültek el, melyek

azonban azt bizonyítják, hogy ha befejezte volna, akkor irodalmunk egy nagyszerű hőskölteménnyel volna gazdagabb. Az ezen époszhoz végzett történelmi tanulmányok eredménye néhány a Hunyadiakról szóló kisebb balladaszerű költeménye is. Lírai költészetében eleinte a kor divata szerinti dalokat, ódákat írt, de később megtalálta igazi talaját: a népdalt. Ebben a tekintetben úttörő volt. Népdalai mintegy előkészítői Petőfi és Arany költészetének, az elsők között tudta eltalálni az egyszerű népies hangot, a népelet képeit és hangulatait gyöngéd érzéssel fűzte dalokba és dallamos ritmusaival a nyelv üde báját párosította. Egész sereg dala került a nép ajkára, sokat közülök ma is énekelnek. Ő maga is nem egyszer hallotta munkából hazatérő fiatalok ajkáról a saját dalait. Költészetének ezek a legkedvesebb és legmaradandóbb termékei. *Paprikás verseiben*, melyek annak idején híresek voltak, a nép erkölcsére igyekezett hatni. A maguk idején nagyon kedvelt volt néhány ezópuszi meséje. Tiszta szívű, nemes érzésű költő volt, emléke legjobbjaink között él.

KÖLTEMÉNYEK

LYRAI ÉS VEGYES KÖLTEMÉNYEK

LANTOMHOZ.

Égnek szelíd ajándoka,
Szivem viszhangja te,
Érző kebel nálad hivebb
Barátot birhat-e?
Miként körülgyűrűdzi a
Virágot illata,
Úgy viszhangozza lelkemet
Hurodnak szózata.

Áldás-e rajtam, átok-e,
Hogy oly hőn érezek?
Hogy bú s öröm villám gyanánt
E keblen átrezeg?
Áldás vagy átok, egy neked,
Te hozzám hű maradsz,
Öröme búra én velem
Te egyiránt fakadsz.

Oh, mily csekély gyakran, miben
Kedélyünk élve áll:
Egy lenge fürt, kegypillanat,
Egy zsenge rózsaszál.
Ha senki nem, te részvevő
Hangan kizenged azt,
Enyelgve édes álmain,
Ha képzetem viraszt.

Mi jól esik magasztosan
 Fölszárnyaló erényt,
 S nagy férfiat küzdelmiben
 Szemlélni a honért ;
 S hogy lássák a pulyák is e
 Küzdő erényfiat,
 Örömtől húrod a dicső
 Látványra fölriad.

Te a moh-ette ős romok
 Közé jősz társamúl,
 Ha a letűnt csaták zaja
 Elmémbe föltolúl,
 S a vérmezőn, hol a halál
 És élet szembe kel,
 Az egykor oly dicső haza
 Vitézit zenged el.

De tenger a szív tüköre,
 Most síma, s fényben ég,
 Majd rája dől a vész dühe,
 S fölötte dörg az ég.
 Sokszor fölolvad a kebel
 Öröm sugárinál,
 De hányszor a keser fagya
 Miatt dermedten áll!

Ha a bűn álnokúl buvék
 Erénypalást alá,
 Vagy a szájhős szilaj magát
 A jók fölé tolá,
 És a szabad szellem címét
 Kitűzte a bitor,
 Míg lába Isten-emberen
 Szentetlenül tipor ;

Ha a szűkkeblü gyávaság
 Alélva tántorog,

Mert a honügy javítgató
 Tervek szerint forog,
 S midőn a köz jóléteért
 Adózni kellene,
 A rút fukarság ördögi
 Esküsznek ellene ;

Ha higgadatlan gyermekész,
 Üres, szelesdi lény,
 Kontárkodik polgárfelek
 S hazája szent ügyén ;
 Midőn életkérdés fölött
 Tivornyahad tanáz,
 S székére részeg vállakon
 Mászkál a tisztvadász ;

Ha önző pártviszály magyart
 Magyarra bujtogat,
 S karosztály-gyűlölet közös
 Bizalmat fojtogat,
 És annyi kurta zsarnok él
 Véredből, oh hazám,
 Kik téled elfajultanak
 A külföld maszlagán ;

Oh ekkor fájdalomború
 Vonúl el keblemen,
 S a bűn sötét utálata
 Előttem megjelen.
 Ekkor ki osztózik velem,
 Ki nyög viszonzpanaszt?
 Te lant vagy az, kit tőlem el
 A bánat sem szakaszt.

Te légy barátom, őrtanúm
 Érzelveim körül,
 Rajtad legyen szűm belseje
 Lefestve tükörül,

Hadd lássa lelkemet kiki :
 Öleljen a rokon,
 S a rágalom pirúljon el
 A fondor ajkakon.

(1844.)

KISFALUDY KÁROLY SÍRJÁNÁL.

Hiába kelt hát érted ezer fohász,
 Károly, te Múzák jobb fele! A közel,
 És távol aggott tisztelőid
 Hév könnyüin nem esett meg a sors.

Elvőn körünkből, s vissza nem ad soha,
 Nyögjünk panasszal bár egeket teli,
 S remegjenek bár mily esengve
 Terjedező kezeink utánad.

A veszteség nagy, mely sokat érdekel,
 A jó, nemes, szép tára ha veszt nagyot,
 S a fényderítő elme lángja
 Hogyha kihúnyva sokon homályt hagy.

Méltán keserghet rajtad azért hazánk :
 Sok szép jövőendő magva szakadt Veled!
 Szép szellemedtől mennyi művet
 Várhata még, ha telik, reményünk.

De jaj, sikamló talpon inog rövid
 Létünk, s határin sűrű homály borong ;
 Bölcs az, ki hasznót hajt kevésből,
 S éle sokat, ha nem is sokáig.

Az a nagy elmék ritka tulajdona,
 Hogy nincs időhöz szabva hatáskörük,
 S bár eltűnének, műveikkel
 Képezik ők az utóvilágot.

Károly! nevednek fénye ragyogni fog,
 Míg serdül ész, mely szépnek örülni tud,
 Tiszteltetel, míg a magyarnak
 Ajkairól magyar íge hangzik.

Jertek hazámnak szüzei, ifjai!
 Kiket nemesb vágy, s érzelem ösztönöz,
 Hintsünk virágot, nem mulandót,
 Kisfaludynk nyugvó porára.

Múzám, te is mély gyászba borúlva lépj
 E helyre, s forró hálakönyűt eressz :
 Ő nyújta lantot néked első,
 Ápolá ő sűrűgő kezekkel.
 (1831.)

NYILATKOZÁS.

«Szünjél kissé zengeni
 Harci viadalt,
 Vedd elé kis lantodat
 S mondj szerelmi dalt.»

Ezt sugalta a leány,
 S csendes éjeiken
 Ablakához elmenék
 Zengni énekem.

Andalogva sirt a lant
 Hold sugárinál,
 S énekemnek díja lőn
 Zsenge rózsaszál.

Én a zsenge rózsaszált
 Szépen ápolám,
 Rajta függék nappalon,
 Rajta éjtszakán,

És örökös éjtszakán
 Örök nappalon
 Hókéz-adta díjvirág
 Volt magánydalom.

Ám a rózsá bájai
 Elvirúltanak,
 S új dalokra búpanasz'-
 Hangot adtanak.

És midőn nyugodt a lány
 Csendes éjeken,
 Ablakához elmenék
 Zengni énekem.

Lantom oly epedve sírt
 Hold sugárinál,
 Ah de díjamul megint
 Lőn csak rózsaszál.

Szép a rózsá, a virág-
 Rendben ő király,
 Szíve mellé tüzdeli
 Ifju és leány.

E virágból font füzér
 Lantot ékesít,
 De szerelmi dalnokot
 Díj magasb hevít.

Kék szemekből villanó
 Játszi pillanat,
 Rózsaarc s ajak! szívem
 Értetek dagad.

S lángoló leánykebel,
 Mely viszont szeret,
 Birja visszaadni csak
 Feldúlt mennyemet.

S míg kegyébe nem fogad,
 Csendes éjeken
 Érte nyögdel és eped
 Lantom, énekem.

Ím tehát nem zenghetek
 Harci viadalt,
 Csak negédes szép leányt,
 Csak szerelmi dalt.

(1837.)

KUPIDÓ.

(Anakreonteon.)

Én balgatag nevettem
 A' kézives Kupidót :
 E' kis fiú mit árthat?
 Azt gondolám magamban.
 Csendes, szelid, mosolygó
 Gyöngéded, édes ajku,
 Tegzet visel, de nem sért,
 Mert anyja őrzi, 's vígyáz,
 Ha csíntalan, kezére.
 És íme nem tudom mikép'
 Önnön tökéletéből e?
 Vagy anyja készteté őt?
 Reám lövött ivéről.
 Oh kis fiú, erődnek,
 Csak most segélj, hiszek már.
 Vagy Frídit is, ki szinte
 Téged' gunyolva megvet,
 S fájdalmimat kacagja,
 Mint engemet nyilazd meg.

(1828.)

KEZDŐDŐ SZERELEM.

Mi bájol engemet,
 Hő lángra keblemet
 Ki gyújtja fel?
 Leány! kökény szemed,
 Sugár szép termeted
 Vonz s bájol el.

Reményem jó s repül,
 Öröm, bú ví belül,
 Velőm lobog,
 Nyugalmam nem
 Miolta kebelem
 Feléd dobog.

Mosolyogva könny fakad
 Szememben, fennakad
 Szavam, s remeg ;
 Kegyes tekinteted,
 Midőn reám veted,
 Igéz úgy meg.

De bár epeszt tüze
 S mindenha bajt füze
 A szerelem ;
 Eloltani félek őt,
 Sőt a kedvöldösőt
 Még nevelem.

(1830.)

AZ ALVÓ SZÉP.

Beállt az éj, s szememre nem
 Száll enyhe fátyola,
 Nyílt ablakomra dőlve ki
 Eszmélek tétova.
 Körösleg immár semmi nesz,
 Ellenben át felül
 Szép kedvesem lágy nyoszolyán
 Pihenve szenderül.

Ah mint mosolyg, szüz kebele
 Miként emelkedik!
 Nyakára folyt selyemhaját
 Fohászi lengetik.
 Gömbölyü gyöngye karjait
 Szívéhez érteti,
 S boldog csalódás szárnyain
 Hívét ölelgeti.

Hahogy talán reám mosolyg,
 Ha nékem nyújt kezet,
 Engem karol, szívére fog,
 S mézajkihoz vezet:
 Akkor, süvöltő vad szelek
 S dörgő villámlatok,
 Ti álomoszlató szerek,
 Messzére szálljatok.

Oh bárha még a hajnal is
 Utóbbad feslenék,
 S felhők sötéti a napot
 Homályba rejtenék.
 Mélyebbre hatna bé talán
 Szívén a képzelet,
 S ha fölserkenne, akkor is
 Engedne benn helyet.

Ám de ha mást hevít ölen,
 S itat mézajkiról,
 Hattyúnyakán ha más mereng,
 S keblére más simúl;
 A csintalant akkor zaj és
 Robaj riassza fel,
 S kivel enyelgtek álmai,
 Ébren feledje el.

(1830.)

KÉRELEM.

Lányka, ne fuss, kérlek, ha feléd közelíteni vágyok,
 S írigy lepled alá arcodat el ne takard.
 Ellenem óvod tán magadat? vagy bájid előlem
 Rejtéd azért, szűmnek hogy nyugodalma legyen?
 Hála ez indulatért hozzám, jó lányka, de késő,
 Óvnod elébb kellett volna magad, s magamat.
 Vagy nem színem előtt nőttél-e sugárdad alakká,
 Nem mosolyogtál-e még kicsi lányka reám?
 Hányszor játszadozál velem ifjuval, olykor ölemben
 Ülvén, s államnak csipegetéd mohait.
 Nyújta szüléd csemegét? nekem abból juttata kedves
 Kis kezed, én vélem búd, örömed közöléd.
 „Kis Mimi, mессze megyek”, szólottam néha enyelgve,
 S a kis szöszke Mimi sírva utánam eredt.
 És haugyan kellett távoznom, visszajövetkor
 Nem te futál első idvezelőleg elém?
 Mint örülél, mi időn simogatván sárga hajadnak
 Fürteit, így szólék: «Szép Mimi, jó Mimikém!»
 Mint függött könytől ragyogó nefelegtse szemednek
 Rajtam, s hajnalpir terjede arcodon el!
 Ah már akkor örömmennyet nyita ifju szivemben
 Bíbora ajkadnak, s víg csevegésű szava.
 Lányka, ne fuss el hát tőlem, mert óvni lehetlen
 Szívemet a lángtól, mely vagyon oltva belé.

LEÁNYCSÍNY.

Csintalan, és mégis kedves vagy, lányka, szívemnek,
 Megjátsszál dévaj, s én mosolyogva türem.
 Emlékszel, mi időn ama hűs estalkonyi órán
 Kerti lugastok alatt lágy mohaszéken ülék?
 Nem tagadom, hamis én magam is, meglepni lesemből
 Vágytalak, és édes csókot orozni menék.
 «El kell jönnie már, lehetetlen késnie» mondám,
 S a galyrések közt tétova nézdegelék.
 S íme, az ajtó megnyilik, és te danolva lebegsz be,
 A lugas árnya alatt én merevedten ülék.
 Elfojtám lélekzetemet, mert észrevetetni
 Félttem, s annyival, ah, jobban ütött kebelem,
 Zsenge virágidhoz sietél, majd vizsga szemekkel
 Szertetekintgetvén, a lugasárnyba menél.
 Némi gyanús sejtés látszott ébredni legottan
 Benned, mert figyelél egy helyen állva soká.
 És meg kell vala sejtened a mohapamlagon engem,
 El csak azért mehetél a hűvös árnyak alól.
 Elmentél, szemeim s vágyam kísértének, ám te
 Visszajövéel ismét, de kívül a lugason :
 Könyv vala jobbodban, s papiros göngyelybe tekercselt,
 S mintha keresnél mit, tétova jára szemed.
 Már mohaszékem előtt állál, és nem vala köztünk
 Lúgaskarzatnál semmi egyéb akadály :
 Én égék s fázám, te pedig tettetve beszólál :
 «Kertészbácsi, beh mély szunnyadozásba merült!
 Fűvészkönyvét ím mért hagyta heverni amottan,
 És e répamagot még se vetette-e el?»
 Így szólál dévaj hangon, s karfára letévéen
 A könyvet s göngyöt, elsuhamodva futál.
 «Balga leső! — szólék ekkor feddődvé magamhoz :
 Tőled az égből jött alkalom így repül el.
 A papirost azután s könyvet vizsgálva tekintem,
 S oh főtől talpig csintalan elmű leány!
 A könyv enmagamé volt, *Himfi Szerelmei*, hoztam
 Kertben unalmas időt, míg jövesz, üzni vele.

S a papirost cukráscsemegékkel töltve, tenéked
 Szántat, az illatozó hársnak alatta hagyám.
 Nem viszed el, dévaj, bünödet, nem ; meglakol érte
 Gúnymosolyú ajkad, nem hagy el engem az ég.

EMLÉKKÖNYVBE.

Szép a harmat égi gyöngye,
 Mely pihen virág ölében,
 Nap sugára száll le hozzá,
 S felcsókolja lánghevében.

Ah de szebb a szőke lányka
 Kék szemének ibolyája,
 Férfi szívek olvadozva
 S vágyva vágnak birtokára.

A szerénység és szelídség
 Bájt lehelnek kellemére :
 Boldog ifju, aki tűzhet
 Ily virágot kebelére!

A LIGETHEZ.

Oh völgyi hűs tanya,
 Kies liget,
 Ki járja lengeteg
 Ernyőidet?

Zöld sásaid között
 A csörgeteg
 Susogva s oly vigan
 Elhőmpelyeg.

Kinek nő pamlagúl
 Selyemmeződ?
 Te völgyek édene,
 Hadd tudnom őt.

Ha kedvesem talán
 Kit árnyad ér,
 S hús gyöngyiben füröszt
 A csendes ér ;

Ha pamlagúl neki
 Simúl meződ,
 Vajon min andalog,
 Oh lesd meg őt.

Ajkin csak egy sohaj
 Kiröppen-e?
 Hómelle néha fel-
 Feldöbben-e?

Szemében hévkönyü
 Csak egy ha ég,
 Szivemnek enyhet ad,
 S reményt az ég.

De nem — szemben könyü
 Ajkon sohaj :
 Nem bántja őt e két
 Szerelmi baj.

Miként a csörgeteg
 Gyöngycseppjei
 Lebegnek játszias
 Lejtései ;

S miként az alkonyi
 Szél esteden,
 Dal olvad ajkiról
 Édesdeden.

Oly szende és vidor
Tekintete,
De szívcséréhez, ah,
Nincs érzete.

Szerelme nincs egyéb
Csak gyermeki,
Játék, virág, ölelt
Élvek neki.

Mikor nyilik ki már
Kellemivel,
S liheg szerelmet a
Szelíd kebel?

Hiszen ha a tavasz
Mosolyogva kel,
A bimbóból fakad
Virágkehely :

S ha kellő nagyra a
Leány növe,
Kerítse szerelem
Varázsöve.

(1840.)

EGY LELKES HÖLGYHÖZ.

Kit fölkenének kegyszüzek,
S az ég megihlete,
Mi andalítók kellemid
Nemednek gyöngye te!
Szerény, miként a völgy ölen
Tenyésző rózsaszál,
Csendes magánykörödben oly
Kedvessé virulál.

Hiú és röpke női vágy
 Szived nem égeti,
 Nemesb valóért lángzanak
 Hő elméd képzeti,
 Nyílt homlokod haván szelíd
 Erény, s szemérem ül,
 Báj, s kegy mosolygnak arcodon
 Lefesthetetlenül.

Nemed varázsösvét birod,
 Mely hódít és igéz,
 Édessé olvad ajkidon
 A szó, mint zsenge méz ;
 Mégis mi büszke és nemes
 Tekintet bélyegez :
 Fenséges elme, és kedély
 Tündéri képe ez.

Dicső a nőnek tisztköre,
 Ki rózsás útakon
 Oltárodhoz vezérel,
 Kiket szülél, oh hon.
 Te ily nő vagy, föllelkesít
 Hazádnak szelleme,
 Tisztelni, ami nemzeti,
 Szép lelked jelleme.

A férfi ész s erő teremte,
 Alkot nagyot, dicsőt,
 De szépre nőkegy és szerelm
 Hevíthetik csak őt.
 Szelíddé símul a szilaj,
 A bosszu nem lehel,
 Ha illeté varázssival
 A szende nőkebel.

Oh hogyha a zenészeti
 Nemtőnek áldozol,

Vagy ajkaidról édesen
 Hazádnak nyelve foly,
 Engedd, kis zsámolyod körül
 Hadd andalodjam el,
 Mint ifju, ki most álmodik
 Szerelme képivel.

(1840.)

ÖRÖM ÉS BÚ.

Menny és föld Istene,
 Kegyed mi végtelen!
 Hogy nem hagysz engemet
 Öröm- s gyönyörtelen.

Öröm fog el, midőn
 A szép természetet
 Remek csodáiban
 Szemlélnem engeded.

Örömmel függ szivem
 Ártatlan kisdeden,
 Ki játszva elmosolyg
 S ring ősi térdeken ;

Öröm fog el, midőn
 Győz a dicső erény,
 S az ész világa át-
 Tör álmok éjjelén ;

Örül szivem, ha hű
 Barátra lelheted,
 Kinek velem rokon
 Eszméje, érzete ;

S a vétlen szenvedő
 Könyűit törleni
 Mily édes élvezet
 És angyal-szellemi!

De bár ezer gyönyört
 Enyhületül adál,
 Bocsánat, ég, ha e
 Szív nyugtot nem talál.

Sajognak keblemen
 Saját és köz sebek,
 Vigasztalásomúl
 Segédre hol lelek?

Embernek adjam-e
 Elő keservemet?
 Hisz a szentségtelen
 Ő dúlja keblemet.

Te Istenem, tudod,
 Szívbánatom mi nagy :
 Itélj te róla, mert
 Igaz bíró te vagy.

(1837.)

VIRÁG BENEDEK.

Nem hiu csillám volt vágyad, te igénytelen Elhúnyt.
 Múzák papja valál, s századainkat irád.
 Két koszorúd zöldelleni fog nem büszke sirodról :
 Dalnok Apoll egyiket, másikat adta Klió.

RÉVA I.

«Délceg, s kénye szerint lejt Árpád nyelve, lekötni
 Szolgai pórázzal nem lehet a szabadot.»
 Hajdan ilyen szóltak, s ím Révai támada, s már lejt
 Önként a simuló, mestere-szabta uton.

(1837.)

KÖLCSEY FERENC SÍRJÁNÁL.

Kölcsey szunnyadoz itt, ki míg élt, virraszta honáért
 És ébreszte magyart lánglobogásu dala,
 Szenv és munkatüres volt élete, sejtelem inté
 Végre szívét egy szebb nemzeti élet elé.
 Csendben járd körül e sírt, óh, utas, édes az álom
 Enyhült fájdalom és zsenge remények után.

BARÓTI SZABÓ.

Virt temetőjében mely sírhalom őrzi Barótit,
 Kérdni hiába fogod, dőlt feledésbe helye.
 E föld méltatlan vala fényt kölcsönzeni tőle;
 Hol pora nem becses, a szelleme sem marad ott.

(1844.)

ILKA GYULÁNAK.

(Salamon király korából.)

Nem hazaföldemről, idegen fogságbeli lakban
 Titkon írott levelem hív segedelmre, Gyula.
 Mert te maradtál csak, ha maradtál mégis, egyetlen,
 Aki előtt bizvást önthetek árva könyűt.

És, ha jegyeskéznek, ha becsők van vői szavaknak,
 Ezt kötelességként tőled ohajtani szabad.
 Szarvait a deli hold kétszer burkolta homályba,
 Tölt fényben lebegett kétszer azolta megint,
 Hogy nemes ősi lakunk Tételben téged örömmel
 Vendégül fogadott, s vőül atyámmal anyám.
 Boldog pillantat, ha lehet boldognak itélnünk,
 Amit utóbb az üdő mostoha karja lenyom.
 Boldog pillantat, mikoron jobboldra remegve —
 Mert remeg a nagy öröm — jobbomat általadám,
 És gyűrűket váltván fogadánk hűséget örökre,
 S szálla szüléimnek karja megáldva reánk.
 Szólni sokat vágytál, de tudád csak mondni: «szeretlek»
 S lassudadon rebegék ajkaim: «Ilka szeret».
 Kék szemeid hév gyöngyü könnyük árjában uszának,
 Tiszta szerelmednek gyöngyei voltak azok.
 Nyelvemen oly szó nincs, s fog titka maradni szívemnek
 Mely kifejezhetné akkori érzetimet.
 Ah de, keserves sors, mint fordula balra reményem,
 Mennyi veszély, s mi vadúl szállt fenyegetve reám!
 Tudnillik rózsás ajakit bár nyissa mosolygva
 A hajnal, véstől nem szabad a nap azért.
 S aki kegyes széllel tengerre bocsátja hajóját,
 Féljen, mert kétes, köthet-e partra megint.
 Kelni jövődömet véltem tündéres alakban,
 S íme vagyok most rab, mily keserű csalatás!
 Vajh, kedves, miután hitemet jobbommal ajánlám,
 Vittél volna legott ősi lakodba veled:
 Vagy ha csak egy nappal késtél is volna körülünkben,
 Bánatos ínségtől most nem epedne szívem.
 De te sietve vevéd, a három bércek urához,
 Tőlem válva, s talán válva örökre, utad.
 Nem vádollar ugyan, — mert szent törvénye magyar-
 Menni, királyának hogyha idézi szava — [nak,
 Még is súlyos igen, kegyesétől hogyha szerelmest
 Elvonz a hivatal, nem panaszkodni reá.
 Elszakadál tőlem, s kebelemben messze homálykint,
 Sejtém, kínfelleg kezde borongni legott.
 Sok jel adá tudtomra, ha jelt hüvelyezni tanultam
 Volna, mi szörnyü csapás jó közelítve felénk.

Őlte szokatlankép komor arcot hirtelen a nap,
 S jött mormolva nyugot s dél körül égi ború,
 Visszatolongottak dühödött hullámi Tiszának,
 S a haragos mennynek lángjai hulltak alá.
 Károgató hollók szédelgtek hosszú sereggel,
 Vészintő madarak, Tétel oromja fölött.
 Éj lőn, nem látszék sem hold, sem csillag az égen,
 Én nyoszolyámba menék hajtni nyugalma fejem.
 Hajtni nyugalma fejem, ha nyugalmat birna találni,
 S nem virrasztana túl éjeken a szerelem.
 Hányszor ugortam fel, rezzentvén szüben ijedten,
 Ellankadva rogyék vissza helyemre megint.
 Hányszor rémledezett füleimben szellemi lassu
 Ajkakon ily sugalom: «Kelj hamar, Ilka, tova».
 S hajlani kész voltam; de marasztva pirogata dajkám;
 Mért nem tettem, mit tenni parancsla szivem!
 Nem mindenha helyes, mit az ész komoly okkal igazgat
 A sziv ügyét csak sziv érti, s nem érti balúl.
 Mert csak alig kezdett szendergés szállni szememre,
 Zaj harsog, s kardok vad csörögése kívül.
 Elrémültem, ijedt mellem kettőzte verésit,
 S ájultan feküvém agg nevelőmnek ölén.
 A zajogók teremem küszöbét közelítve rohannak
 S nagyfoku bárdvasaik törnek előttök utat.
 Rám ropog a zárlott ajtó, s kardrántva tolongnak,
 Borzasztó jelenet! a gonosz orvok elé.
 Nem tudom, erre miért, mert megmerevültek aléló
 Érzékim — bár szűnt volna meg életem is!
 A merev álomból szemeim fölnyíltak utóbbad,
 Ám csak azért, hogy újabb fájdalom ölje szivem.
 Gyors evezős sajkán ragadának az éjjeli rablók,
 Hol kiterült árját önti Dunába Tisza.
 Bolgárok voltak, köztök termetre kiválván
 Zankó, mint őrnagy, s a komor arcu Mladin.
 Rettenetes karuak, ha erőt kell törni erővel,
 S úszni buvárokkint víznek alatta tudók.
 Elfojtott kinaim most kezdtek omolni könyükben,
 S fuldokoló mellem jajjai vertek eget.
 «Hajh, hova hurcoltok, kóborlók, gyöngé leányzót?
 Szégyen, gyöngé neműn férfinak edzni erőt.

Nem keresém soha én lappangva veszélyteket, ártni
 Mint is tudna, csatát aki remegve kerül?
 Hát elváltatok, oh éltemnek gyámjai, tőlem,
 Gondviselő nemzöm, és te szerelnes anyám!»
 Így nyögtek panaszim, s új zajtól döbbene lelkem,
 A kormányviselő gyorsan evezni kiált.
 Visszatekintek, s ím két csolnak szárnyal utánunk,
 S terhelt sajkánkat körbe keríteni rohan.
 Telve reménnyel, hogy megmentésemre leendnek,
 Felvidulék, de jajosb lőn csak ezáltal ügyem.
 Fegyvert öltve ugyan, de kevés társakkal atyám jött
 S véle anyám ; értem veszni jövének el ők.
 Már nyomon értek volt bennünk, sajkánkba vetették
 Csáklyájik hegyeit, s küzde acéllal acél.
 «Orvok, harsog atyám, adjátok vissza leányom,»
 «Gyerme kem, oh Ilkám» sírva rebegte anyám.
 Erre Mladin s Zankó dárdát markolva rohantak
 A hullámba alá, innen ez, onnan amaz.
 Nyelte hab a vad férfiakat, gondoltam, örökre
 Nyelte, de fényes egek! mondani iszonyodom.
 A két csolnakmű szörnyet roppanva fenékkal
 Fordula, s mentségem drága reményi velök.
 Úszva sikertelenül törekedtek partig evezni,
 Zankó nyomta s Mladin dárda hegyével alá.
 Én magam éltemet, ezt látván, áldozni haboknak
 Szántam, s hogy maradék, volt oka gyenge erőm.
 Semmi reményem már, visznek rablóim örülve,
 S napfölkeltkor a Szávatorokba jutunk.
 Állván a parton jövetünket leste Nikétász,
 Várnagya Nandornak, s a lator orvok ura
 Ő kohlotta reám e kínos terheket, égvén
 Ocsmány lélekkel szúzi szemérmem után.
 Örvendett szilajúl, s a fellegvárba hizelgve
 Kísérvén, lakot a fénypalotában adott.
 A fejedelmi Zalán, mondják, alpári mezőkről
 Árpádtól futván, itt telepíte lakást.
 Itt ölelé kéjhölgyeit, a bájkellemes Ínót,
 S barna Melittáját tételi harca után.
 Itt nyögök elzártan, körülöttem szemfüles aggnők
 Sürgnék, alig leltem néked is írnom időt.

Éjjeleim nyugtát könyüim sebes árja zavarja,
 Könnyü vidámságom szelleme, színe oda.
 A buja szándékú várnagy sürgetni naponkint
 Megjelenik, s mint vő bírni kívánja kezem.
 Elviselé békén állandóságomat eddig :
 Ám félek, mert nő gerjedezése felé .
 Oh Gyula, Ilkádnak hahogy él emléke szivedben,
 S mit fogadál mint vő : védelemére siess,
 Mert vagyon ahhoz erőd, Salamonnak vagy te kegyence,
 Nyújtni segédet kész a tüzes ifju király.
 Géza is embered, a bölcs ész; s a szekercecsapással
 Rettenetes László, ki maga harcban ezer.
 Vagy ha nagyokhoz nem méltó ügy kelni csatára
 Gyöngé leányzóért, s hozni zavarba hazát ;
 Nem inagam én, ezereken vágnak karotoknak utána :
 A haza véghelyeit dúlja, rabolja görög.
 Többé nem hadi vár, zsákmányok tárhelye Nandor,
 Öszvetakart kincsét öneki gyűjti magyar.
 Illik, igazságos, feleinkért állani bosszút,
 S melyet másra vetett, ejteni törbe latort.
 Bár mentül hamarabb falainknak alatta csörögjön
 Fegyveretek, s köztök, kedvesem, a te vasad!
 Úgy, hiszek Istenben, meg lészen alázva Nikétász,
 S Ilka Gyulájának biztos ölébe repül.

(1831.)

GYULA ILKÁNAK.

Érted epedtemben nézék a tételi partról
 Tétova, kémlelvén tégedet, Ilka, szemem ;
 Hogy kezeimbe jutott leveled, s méltatlan ügyednek
 Ábrázolt képét benne megértnek adád.
 Tűz lőn minden csepp ereimben, lángola bosszúm,
 S a féltő szerelem kínja dühödve gyötört.
 Éji sötétségben dúlsz hát, hajdanta dicső nép?
 Éji sötétségben vesszen örökre neved.

Napfénynél rettegsz, alacson, mérkőzni nemünkkel.
 A hír napja ne is keljen egedre soha.
 Ilka, hová lettél? feselő rózsáidat eddig
 Nem magyar ujj, idegen kéje szakasztja talán,
 Durva karokkal ölel, s dől hoválladra latornagy,
 S csókokat ajkidról ittas ajakkal oroz.
 Vagy, ha szüvét érdekli talán bájkelleme szépnek,
 Sárga fodor hajadat lengeti ujjjaival,
 S ellágyulva mosolyg fel kék szemeidnek egébe,
 Mert közös a szerelem, a vad is érzi hevét.
 Érezi : s érezné rablód is vajha kevésbbé,
 Úgy nem lenne, kegyes, félni miattad okom.
 Mert csak alig serdül, már mesterkéltni szerelmet,
 S csábítgatni tanul a mai púha görög.
 Olvadozó szünek jeleit hazudozza hizelgve
 Tiszta hevet tettet vágyiban a buja is.
 Földig alázva eseng az imádott nőnek előtte,
 Haj pedig a nyájas férfi veszélyes igen!
 Kellemidet bár csak tudnád leplezni előle,
 Hogy ne tekinthetnék a buja vizsga szemek.
 Ámde mi legvonzóbb, nem rejtheted, égve lobog két
 Csillaga képednek, s hajnali tiszta hava.
 Fürtid aranyjával szellőcse ha játszadoz olykor,
 Zsákmányul szemnek nyújt hab-ölelte nyakat.
 Szólj kímélve nagyon, vagy félrevonúlva, ha szükség,
 A ragyogó fogsort felfödi nyílt ajakad.
 És noha szüben epedsz, könnyüidnek nyomjad el árját,
 Vagy ha lehetlenség, sírj, ha magadra maradsz ;
 Hogy ne vigasztthasson csábító szózata, melyért
 Számot tartson utóbb, s légy kötelezve neki.
 Édesget kit-kit, s vonz a szolgálati készség,
 S illik, részt ha ki vett benne, viszonoznia is —
 Ilka, mi féltékeny gond tépdeli lelkemet érted!
 Adj' Isten ne legyen bús panaszimban igaz!
 Hogy magadat tudd óvni mitől, intélek ez okból,
 Mert őszinte szívet csalhat az álnok eszű.
 Csélcsap férfilederséghez nincs szokva magyar szűz,
 Őtet háza körén őrzi szemérmes anya.
 Játszani kacér szemmel, s szüveket hálózni nem örvend,
 A nőhúséget kezdi tanulni korán.

Fátyol alatt jelenik meg, hol bajt vívnak az ifjak,
 A diadalmi babért nyújtani mégyen oda.
 Égve dicsőségtől küzd akkor az ifju levente,
 S nem puha lágyssággal tetszeni vágyakodik.
 Mert szép, s vajmi dicső szépektől venni jutalmat.
 És ha szelid ajakak rebegik : «ez deli hős.»
 Nincsen idő, nincs olyan erő, mely vetni ki tudná
 Elmémből azt a szép ragyogásu napot,
 A Tisza torkánál mikoron valamennyi leventén
 Dárdával vettem, s vettem evezve erőt,
 És te szerény pirulással eléem közelítve lebegtél,
 És a bajkoszorút tűzte fejemre kezed!
 Ott foga elsőbben szikrát, vele lángot is elsőbb
 A szerelem bennem, mely lobog, Ilka, feléd ;
 És ha leányszüveket becsület hódítani érénnyel,
 Hogy kedvedbe vevél, arra mi büszke vagyok!
 Jaj, de sikos sarkon forg minden az égnek alatta,
 És az öröm mellé bú szeret állni közel.
 Ám legyen, így intézte el azt a játszi szerencse ;
 Nő s édesb az öröm munka s veszélyek után.
 Bajviadal hozzám szüvedet vonzotta kezeddél,
 Bajviadallal kell lenned enyémnek utóbb.
 Végy szüvet és bízzál, van erő még annyi nemünkben,
 S érdekel annyira még kedveseinknek ügye,
 Hogy torolatlan nem hagyjuk feleinket epedni :
 Meglakol a bolgár, s a buja lángu görög.
 A szerelem s a honszeretet gerjeszteni fognak,
 Isten lesz paizsunk, ő vet igazra szemet.
 Még fognak szemeid, s elsőben függeni rajtok
 E sorokon, Nandort már körülállja hadunk.
 Vette szüvére nemes népének mostoha sorsát,
 S fegyvert öltve közelg a tüzes ifju király.
 László is vele jó, s bölcs Géza, királyi vezérek,
 A harcoknak iker mennykövi, s bátor Opos.
 Gyöngé nemed mint engedi, légy te is, Ilka segédünk,
 És viadalminkban nézz le figyelve reánk.
 Némely nap, ha dühösb szél fogna kavargni felettünk,
 S hallod, hogy készül nagy rohanásra hadunk ;
 Jól vigyázz : ha Zimony dombján füstoszlopokat látsz
 Kelni hat osztályban, lészen ez a mi jelünk,

Akkor ügyes kézzel vess a váralji toronyba
 Gyujtószert, mely gyors lobbál emelje tüzét,
 Rajta ütünk a lángba szorúlt görög őrhadon akkor :
 Mi rohanunk ketten bátor Opossal elül.
 Te menhelyre siess, s légy a felvári falak közt,
 Ott keres, ott leljen tégedet, Ilka, Gyulád.
 Isten karja velünk, ki előtt a büszke leroskad,
 És veled, és járjon mind hadainkkal együtt.

(1831.)

VESELÉNYI FERENC SZÉCSI MÁRIÁNAK.

Szécsiek éke, Murány hős asszonya, Mária! üdvöt
 Tábori sátrából küld Vesselényi neked,
 Fognád vélni talán, hogy gőgös harci dagállal
 Szándékszik levelem szórni fejedre veszélyt,
 Vagy hogy erős hadaim számát sokasítva szivedbe
 Kétes csüggedezést hinteni vágyakodom.
 A vak rettegetés lehet ostora gyáva kebelnek :
 Tettre tekint, s hiu szót semmibe hajt az erős.
 Özvegye Bethlennek ragyogóbb hírére közöttünk,
 S gyöngé nemét haladó bátor erőre nagyobb ;
 Hogysem kit kitűzött és meghaladásra tökélett,
 Pályafutásától elfenyegessen ige.
 Égbe kelő sziklán fellengez vára Muránynak,
 S lábait izgágás bérc-sor övedzi körül.
 A tüzes álgyutékék fáradva lehullnak alája,
 S büszke kacagtában nézi az ormi vitéz.
 Vannak ugyan hadaim, láthatd a bástyatetőről
 A kies alvölgyben pezsgeni sátrak alatt,
 Harcra keményültek mindannyin, s készek egyenlőn
 Győzni, vagy elszántan vészbe rohanni velem :
 De nem az ütközetek rongáló lelke : szelídebb
 Isten jótekonny karja vezérli vasam.
 Mint vagyom, úgy szólok, s egyebet nem mondok igaz-
 Oh ne huzódazzál venni kegyedbe szavam! [nál,
 Tegnap alkonyaton, miután vizsgálva bejártam
 Harcosimat, vonulék tábori sátram alá.

A hűvös estveli szél friss szárnyakon íngva csapongott
 S a szép völgyi vidék illatozónben uszott.
 Eljött már az üdő, mely aggó nappali gondban
 Fáradt elméket szunnyadozásra idéz.
 Én nehezült főmet páncélkönyökömre nyugosztván
 Néma tünődéssel buba merülten ülék.
 El nem mellőzöm, mert néha könnyüzni nemes tett,
 Bús arcomra szakadt a könnyük árja sűrűn.
 «Istenem, így nyögtem, mi gonosszal sérthete téged
 A magyar annyira, hogy szüntelen átkod üzi?
 E szép földre hozád, legyen áldás érte nevednek!
 Ám sok irigy szemeket csüggeni rajta hagyál.
 Kelnek örökségként új ellenségi, barátot,
 Aki valódi javán lenne, keresve keres.
 A vérszomju pogány behatolt lelkébe hazánknek,
 S rajtunk, már másfél százada, koptat ígát.
 Romlik az ősi nemes szellem, korcsvérü töröktől
 Méhbe fogad keverékmagzatot a honi nő.
 Olt idegen köntöst, cicomára cserélve vitézi
 Öltözetét némely, szenved az ősi szokás,
 A kis számu magyar folyton fogy, harc öli részét,
 Több hurcoltatik el messze hazákba rabúl;
 És ha kiket kímélt ez időig az ellenerőszak,
 S a haza bennök még látna parányi reményt,
 A vad visszavonás vérszellemé szállja meg őket,
 Hajh nem borzad acélt fenni magyarra magyar.
 Bojtani nem szünik őt, s örvendez titkon az ozman:
 A magyarok romján rakja hatalma falát.
 Mellemet ím én is most e páncélba szorítom,
 Rézsisak ül fejemen, s oldalam őrzi acél.
 Zúgnak ezer daliák itt a völgyeknek ölében,
 Bőszülten várván, hogy viadalba vigyem;
 Forr a várra dühük, forr hadnépére haragjok,
 S vajjon mily had az ott? vélök egy ajku magyar!»
 Ilyen gondolatok szaggatták keblemet, és már
 Mentül elébb viadalt kezdeni szánva valék,
 Mert meggyőződém igazáról minden ügyünknek,
 «Úgy akarát tisztom, s a fejedelmi parancs.
 De — hiteles dolgot mondok — hogy kardot emelni
 Nyúla kezem, mereven lankada minden erőm.

Szándokom oszlott, mint álom játéka, hiúvá.

S bár viszonzva vonám, hullt hüvelyébe vasam.

S íme, szelíd halavány fénytől csillámlani kezde

Tábori színfődelem, mécsi világom alatt.

Mint vékony ködalak lebegett szemeimnek előtte

A szárnyas szerelem, s vonta mosolygva ivét,

S hogy mosolyogva reám kilövé, lágy szellemi hangon

Rózsás ajkairól így rebegette szavát :

«Büszke vezér, szüntesd haragod, rokonidra dühödni,

Míg lehet, óvd magadat, tedd hüvelyébe vasad,

Vétek erőszakkal, s vad lelkek durva szokása,

Üznöd ügyet, míg van végzened útag egyéb.»

Eltűnt a kegyalak, s mi tevőnek kellene lennem,

Hallgata bár, de hagyá sejtene, amit akar.

Más színben rémlik föl előttem azolta Murányvár,

Készületim szűnnek, nincs viadalra szivem,

Tábori sátramhoz járnak sürgetni vitézim,

S halogatásomnak nem tudom adni okát.

Van, ki gyalázólag több ízben rajtam üt, és fedd :

«Mekkorig alszol még, nyúlászivü gyáva vezér?»

S én hallgatva türöm, mert nem mindenkinek üdvös

Titkot vallni ; van az, Mária, tartva neked,

Bethlen holta után mihelyest gyász özvegyi fátyolt

Öltöttél, kezdett érted epedni szivem.

Győzni tudék mégis hevemen, s illett vala nőmért

Özvegynek nekem is gyászba vonúlui tovább.

Mérséklette az is tüzetet, hogy büszke vitézkint

Átallék pártos hölgynek esengni, vezér.

Hajh, de különben lón, föltétem gyöngé füvekként?

Ellenfélre hajult, s vissza ki hajtja megint?

Földhöz ajázva simúlt a bajnoki büszke tekintet,

Csendesül a kühar, dúl zivatarja belül.

Csillámlik mégis lelkemnek némi reménye,

A sebet Isten üté, enyhet is Isten adand.

És ha magyar népét mégmég méltatja kegyére,

S róla egészen nem vette le gyámkezeit :

Útra vezet bennünk, melyen megegyezve magunkban

Vérontás nélkül célra futamni fogunk.

Már az utat kiszegé, szerelemnek mennyei útját,

Kezdeté bár tövises, rajta haladni gyönyör.

Nincs szándékomban, nem is illő mondni magamról
 Holmi tulajdonokat, hogy kebeledbe fogadj.
 Ősi nemes vérem miokért említsem? elődid
 Fénye, s dicső férjed vetne reája homályt.
 Nincsen kedvem előszámlálnom termetem ékit,
 Ki vetekedhetnék, kellemek éke veled?
 És ha nevet szerzett harcban Vesselényi, nem áll-e
 Mária, Szécsi-faj, a férfi vitézek előtt?
 Hallgatok ilyekkel, butaság unszolni szerelmet,
 Nem tud erőszakot az, s megy, hova kénye viszi.
 De szabad esdeklő szívvel járulni elébe,
 Ó hív imádókat venni kegyébe szeret.
 Zaj nélkül folytatja művét, hódítgat igába,
 S rózsás láncával tart lekötözve erőt.
 Elragad olykor ugyan, zabolátlan kénye veszélybe
 Dönthet nemzeteket: hajdani Trója tanúnk.
 Ám de hasonlatlan viszony áll, oh Mária, köztünk,
 Nem mint állt Páris s helleni hölgye között.
 Az vendégi jogot sértvén, férjt foszta nejétől;
 Özvegyet én özvegy vágyok ölelni nejül.
 Végromlásra jutott Helenáért vára Priámnak,
 S a görögöknek okot mennyi veszélyre adott;
 A mi kötésünk megkímélni fogna rokonvért,
 S egy testté, mint kell lennie, lenne magyar.
 Vagy véled, fog válni talán szennyére nevednek,
 Hogy pártod seregét árulod áru gyanánt?
 Egy haza szült bennünk, s nem szégyen-e áruba venni,
 Hogyha kibékülvén honfiu honfit ölel?
 Higy nekem, Istennek szeme néz még árva hazánkra,
 S visszavonásból fog béke derülni reánk.
 Csak mi szerencsénket fordítani javunkra ne késsünk,
 S jók valahára legyünk adni s fogadni kezét.
 Szolgámban bízzál, titkot közöl ő csak urával,
 Vajha nekem kedvest közleni jönne hamar.
 Független időt s helyet elrendelni tetőled,
 Egymással bővebb értekezésre valót:
 Égek válaszodért, s szívemet gerjeszti remény, hogy
 Nem hagysz függőben s szándokod értne adod.

SZÉCSI MÁRIA VESSELÉNYI FERENCNEK.

Van, van gondviselés, vaktában semmi sem áll fenn
 A nap alatt, Isten néz, Vesselényi, reánk.
 Bölcsen elintéz ő mindent fönséges egében,
 És ki merészkednék ellene szegni magát?
 Intésére csodát mivel a természeti rendszer,
 S két külön indulatot titkos erővel egyít.
 Gondolhattam-e azt, mikor e vár száll vala harci
 Kormányzásom alá, esni mi fogna velem?
 Büszke tökélettel fektében bízva Muránynak
 Hányszor föltettem: védni halálra fogom.
 Hányszor, alánézvén, gyúladt a völgyi seregre
 Ellenséges erőm, és, Vesselényi, reád.
 Nem vagyok, aki valék, már! Isten akarta különben,
 Tett fogadalmimtól elmene kedvem, erőm.
 Mint a nyári ború, mely rejt villámot ölében,
 S a bércek tetején vésszel ijesztve morog.
 Elszakadoz lassan, megcsendesül égi haragja,
 S völgyeket enyhítő permetegével itat;
 A napnak sugarit sem tiltja lövelni reájok,
 S a mélységben alatt a hegyek árnya lebeg:
 A harc fölgetegét úgy láttam oszolni Muránytól.
 Keblemet úgy sejtém hajlani béke felé;
 Vizsgáló szemeim vágytak mulatozni szüntelen
 A völgybéli hadon, s arcomon ége könnyű.
 Nyugtalanul kezdém, a bástyatetőre gyakorta
 Föl-fölmenve, körülkémlelni, merre lehetsz.
 Hogyha szemem nem lelt, gondoltam: «tartja tanácsát
 Tábori sátrában most Vesselényi reám!»
 És ha kivettelek a völgyben közepette hadadnak:
 «Már rohanást intéz» búba merülve nyögém.
 «Tedd el, tedd vasadat hüvelyébe nyugodni: kegyetlen.
 Érted gyúl, kire most kardot emelni sietsz.
 Érted gyúl, de utat nem lel kijelentni szerelmét,
 Vagy nyugalomban nem látod-e lenni Murányt?»

Így epedék, midőn leveled kezeimbe tanútlan
 Embered általadá, a leleményes eszű.
 A kedves sorokat hév csókjaim ezre tetézte,
 «Szép rendek, rebegém, kedvesem-írta betűk!»
 Olvasván, letevém, ismét átnézni vevém föl,
 Összetevém, de megint vágya reája szemem.
 És tartalma felől magamat hogy kérdeni kezdém,
 Annyi tekintet után állt habozólag eszem.
 Nem nyugovék vágyam, több ízben függe figyelmem
 Rajta, s midőn ugyanazt benne viszonzva lelém :
 Illették ajakim, s könyüim bő árja szakadt rá,
 A váratlan öröm cseppjei voltak azok.
 Csillapodék kebelem s elmém habozása, de más gond
 Támada fel bennem, s gyötreni kezde megint.
 «Hát ha, tünődém, így hadi csel-költötte levél ez,
 S ejteni törbe akar csak Vesselényi vele?
 Hátha lecsalván majd váramból kandi madárkint
 Lépedről, szerelem, visz diadalmi rabúl?
 Nem, még sem lehet ez : magyar ő, s Vesselényi nem
 Harci, mezőn kívül ejteni törbe tilos. [álnok.
 És mi dicsőségül válhatnék hősi nevének,
 Hogy nőt, félvén őt harcban, orozva fogott?»
 Érje akármí fejem, de megyek sorsomnak elébe,
 A szerelem bátor, s ellene víni nehéz.
 Védi Murányt szoros őrizet, Rákóczi hadának
 Nagyjai intézik benne az örsöket el.
 Kulcsait a várnak néném teremébe takarja
 Esteden a várnagy, nincs közekedni utam.
 Mégis, csak türelemmel légy, egy szerre találék ;
 Szót válthatni fogunk értekezésre valót.
 Szombati alkony előtt egy hölgy kísérete mellett
 Sétálást ürügyül adva lemenni fogok.
 Úzni halászatot a pisztráng-kedvelte patakban
 Szoktam egyébkoron, ezt most is adandom okúl.
 Hol sűrű lombok közt kanyarog neki váltva Tiszolcnak
 A rejtett ösvény, járja csak olykor utas,
 Szálas szikladarab gördült a bérci oromról
 A csermelybe alá, s messze kitolja vizét,
 Régi mohos szirtlap boltot képezve hajúl ki
 A víz medre fölé, alja homályos üreg :

Ott leszek e biztos helyen, a mondottam időben,
 Óva tanúszemtől jőj, Vesselényi, oda.
 Karperecet zárok levelembe, fonottat aranyból,
 Melynek bízva hihetsz, van beleszőve nevem.
 Vajha te oly hévvel hozzám juthatni kívánnál,
 Mily lángolva sovárg Mária jöttöd elé!

(1832.)

IMADAL.

Isten, ah tekints alá
 Pannon szent hegyére,
 S annyi sorsviszály után
 Árva szerzetére.
 Gyújts vezérül csillagot
 Lépteink elébe,
 Mely vezessen érdemes
 Főnökünk ölébe.

Hajdan e falak közül
 A magyar hazára
 Szétderenge szent hited
 Údvadó sugára.
 Mily malasztal íhletéd
 Jámbor őseinket,
 Oly kegyelve lelkesíts
 Buzgalomra minket.

Negyven éve folyt le már
 Rendünk új szakának,
 S mint olajfa, magzati
 Fölvirágozának.
 Nincs hiánya férfias
 Lélek és erőnek,
 Míg naponkint újdonabb
 Szép reményi nőnek.

Ah, de lélek és erő
 Nyers idom magában,
 Ápolója hogyha nincs
 Zsenge bimbájában.
 Mennyi ész lehúnya már,
 És homályba dőle,
 Mert az ápolás kegye
 Lőn tagadva tőle.

Isten, adj Atyát nekünk,
 S tartsd meg őt kegyedben,
 El hiven ha járdaland
 A te szellemedben,
 Közbizalmu férfit adj
 Főnökül e rendnek,
 Teljesedve vágyaink
 Akiben leendnek.

Röptöt adni vajh ki fog
 És irányt minékünk?
 Célainkra vajh ki lesz
 Bíztható vezérünk?
 Szent, s világi tudomány,
 Szépművek barátja,
 Jámbor és szilárd legyen
 Szerzetünk Apátja.

Isten, ah tekints alá
 Pannon szent hegyére,
 S annyi sorsviszály után
 Árva szerzetére.
 Gyűjts vezérül csillagot
 Lépteink elébe,
 Mely vezessen érdemes
 Főnökünk ölébe.

(1842.)

RÍMELY MIHÁLY FŐAPÁT BEIKTATÁSÁRA.

Pannoni hármass orom, mely fennállsz nemzeti létünk
Emlékszobra gyanánt; honnan diadalmas örömben
Nézte új országát kacagányos társival Árpád,
Majd a mennyei hit szelidebb szikrája sugárzott
Által az öldöklő harcmű-edzette apákba;
Ölts örömet Szenthegy, s a zsenge viránya tavasznak
Tarka virágaival derülékeny homlokod ékítsd;
És ti, kiket szent eskü fűzött ezen ősi tetőnek
Oltársámolyain testvérszerű társadalomba,
Jertek örömfelaim, zengessünk innepi lanton
Hálás szózatokat, fakadásit szende kebelnek.
Nem hiu érzelgés, nem bérlett pompadal, avvagy
Elnyűtt illemi hang ajakink rebegései, oh nem!
Régi remények után öröm-árasztotta szíveknek
Ömledézési azok; nem bir rejtőzni valódi
Érzelem, önkényen foly az, és szétolvad ajakról,
Mint nyár reggelein gyöngyharmat, hogyha pirosló
Szárnyival a hajnal kezdé oszlatni az éjet:
Vagy mint fellege a délnek, ha megérleli nedveit
A nap, az életadó, előzőnlík permeteg árrá,
Fel buzgó énekre tehát, fel társak! örömnep
Virrada ránk, harsogjon öröm viszhangja helyünkről! —
Im nyílik ünnepileg komoly arccal az ószerű templom:
S évezeres katakomba fölé, hol apostoli szentünk,
A koronát szerzett István imaszéke öröklík,
A főoltárhoz ki közelg egyházi személyzet
Fénykoszorújában? kire van lebüvölve figyelme
A néző sokaság hullámozó tömkelegének?
Százszoron üdvözlég gyönyörűség tárgya szívünknek,
Mindig hévvel ölelt testvér, most Főnök-Atyánkúl
Tisztelt! üdvözlég Szenthegy főpapja, Mihályunk!
Évek hosszú során ki bírod, s fentartod erénnyel
A köz vonzalmat, ki valál eleinte szerelme

Társidnak, te szelíd szeretet tettetlen alakja,
 Hát csakugyan Rendünk feje, ékessége, miénk vagy!
 Oh ha szivérből forrt könnyüket csillámlani szemlélsz
 Olvatag arcunkon, ne tekintsd azt bú keserének;
 Van könnyü, melyet öröm bír csak föligézni szemekbe,
 És van öröm, melyet könnyü szentel tiszta nemessé.
 Isten néze reánk, s hallotta imánkat: örüljünk:
 Ó ki csapást emberre bocsát, és engedi rajta
 Játszani a sorsot, hogy, lelke miféle, kitűnjék,
 S mint tűzből szűz arany tisztán kiszivárgjon erénye,
 Ő nem vonta kezét el tőled: nyujta megedzett
 Jellemü férfi kedélyt, mely útál csüggeteg ábrányt,
 Ő ada öntudatot, vigaszúl, részvétet ügyednek,
 S fényes pályadíjúl magasabbra kitűzte jutalmad.
 Menj, az Öröklétű szent oltárára borúlj le,
 S mondj, mivelünk feleiddel együtt, szív-sugta ma-
 Hálaímát; áldjuk dics-zengő ajkkal Urunkat [gasztos
 Érted is, oh népek jótévő Atyja, Királyunk,
 A kegyelem bőségszarvát ki előnkbe kitártad,
 S a kiszemelt gyöngyöt letevéd vágyékony ölünkbe;
 Lángoljon, s szálljon mindennap mennybe fohászung,
 Áldást kérendő, s árasztó szerzeti Főnkre;
 Mert nem léha teher nehezült vállára, kitünőbb
 Fő hivatásával, mint hív nyájörnek, atyának.
Vallás és nevelés, kelléki valódi erénynek,
 S ami szívet nemesít, nem igényes, igazra szerényen
 És komolyan vezető *tudomány*, a nagyszerű célok,
 Melyek irányképen Rendünknek elébe kitűzvék,
 S őt e munka körül hívják kalaúzul előnkbe.

Bélyegez önszellem minden kort, s hordja tulajdon
 Kedvenc eszméit divatárúképen alakján.
 Űdve vagy átka ezen fordúl meg az emberi nemnek;
 Űdve ha intézik feddetlen tiszta kezekkel,
 Átka, ha szenvedelem, s romlott szív ösztöne hajtja.
 Mennyi nemesb eszmét ébreszt életre korunknak
 Szelleme, mennyi dicső munkálat terve, törekvés,
 Elméket, karokat hoz mozgalmakba jelennem.
 Észderülés, jólét, türelem, nép boldogulása,
 Mily pompás jeligék, vésendők ércbe, szoborra!

Ah de, mi földön túl ragadt ember, s lelkeket Isten
 Képe szerint alakít ; mi nem önző tiszta erényre
 Hívja tanítványit ; mi szerényen, s néma titokban
 Munkál jóságot ; mi hiával csak csinos állat,
 Nem magasabb lények szellemrésztvényese ember ;
 Elmellőzve hever, mellőzve-e? zárva körökből
 A Vallás, Szomorú látvány! mily jéghideg arccal
 Fordul el Istennek házatól, s borzados úzni
 Szent kötelességét olyan nem egy, aki fitogtat
 Fellengzőbb mivelést ; s ki magához emelni szavakkal
 Vágyna legalsóbbat, de hol úr és szolga egyenlők,
 Onnan, az Istenség teremétől, tettleg odább áll.

A nevelés bal irányt veszen elvont házi körökben :
 A csak alig dadogó kiseded követelni tanul már
 És makacsul packáz a túllágy gyáva szülőkön ;
 Vágya parancsképen szól a kis zsarnok uracsnak,
 Szófogadatlanság, dacolás feddetlen üzetnek —
 Oh nem így edződnek magasabb célokra törendő
 Férfiak, a honnak gyámszobrai, díszí jövőben!
 Öntagadás, felsőbbek iránt mély tisztelet, éji
 S nappali munkatűrés, szigorú fegy durva keménység
 Nélkül, nem puha kény serdít polgári erényre.
 Hallgata bölcsebbet, s virrasztgata éjeken által
 A komolyabb tanok asztalinál mint ifju, tanácsban
 Aki utóbb hallatva szavát, érdemle cserágot ;
 S már fiu túrni hiányt, s kezdett megvonni magától
 Önként holmi gyönyört, ki ma bír áldozni honának.
 A szélsőségek s túlzások korszaka nyílt meg :
 A babonát s vak buzgalmat károlva, szivünkéből
 A hitet is, melyhez vagyon üdvünk kötve, kioltjuk ;
 Durva fegyű nevelést váltjuk cirogatva puhító
 Lágysággal, bizonyos mérsék árnyéklata nélkül ;
 Tenni oroszlánból bárányt, port gyártani heggyé,
 Irtani rögzött bajt egy búleheléssel akarnánk.
 De mi komoly tárgyak festvényei tűnnek előmbe,
 Ily víg ünnepnek netalán bús arcot adandók?
 Nem, szeretettel ölelt Főnök, nem műve szomornak,
 Amiket említénk, hanem érzete a hivatásnak,
 Melyre jelölve vagyunk, s bizalomnak benned Atyánkban.

Vallás és nevelés Rendünk jeligéi, mi fontos
 Tárgyu iker hivatal, s kezelendők mennyi szigorral!
 Vajmi rögs pályák, ha vezér nincs biztos előttünk,
 Vajmi nemes díjjal koszorúzó, hogyha lefutvák
 Bölcs kalauzlat után, melyet tisztelni Tebenned,
 Van, ha szerénységed nem tiltja kimondni, szerencsénk!
 Légy vezetőnk e pályamezőn, légy ösztönadónkká.
 Parragi gyöp földi még sok telkét a tudománynak.
 Rögtönözés, repülő napi érdek, s felszinű külcsin
 Művei láttatnak még csak némelyeken, érett
 Termékeny kamatú magokat gyérebber ígérők.
 És mihez egy nemzet neve, s fennmaradása ragasztvák,
 Melynek bája picin csecsemőt anyjának ölében
 Nyájasban ringat, s szól férfi kedélyhez erősen
 Minden egyéb hangnál, deli, úrszerű nyelve hazánknak,
 Felhí bennünket, pártoltakat a honi törvény
 És lekötötteket a jólét adományai által.

Im a dús aratást szerzendő művek előttünk.
 Fogja saját szereit kiki, és ha betölti tulajdon
 Állását, nem fog sikertelen múlni reményünk.
 A fa, ha önföldébe teszik, megtermi gyümölcsét,
 Messze elágasodik, s gyökösül ápolva idővel.
 Vedd, bizalom hangján üdvözlött Főnök-Apátunk,
 Vedd fogadásunkat, mellyel mozdítani előre
 Szent föltételidet, s vágyid megelőzni törekszünk,
 Tűzd ki, mi e Rendnek díszét eszközteni képes,
 S a sanyarú munkát könnyíteni fogja bizalmunk.
 Vajha kegyelne minél hosszabb évszámmal az Isten,
 S bimbóterveidet hagyná fölmagzani nagyra,
 Hogy, ha midőn az utómaradék fog itélni felőlünk,
 A történetíró pártatlan könyve is áldjon.

(1843.)

AZ ŐRANGYALHOZ.

Szende lény, Isten hivatott kegyence,
 Örkdő szemmel ki lebegsz fölöttünk
 Üdvözöl téged dalom, és magasztal,
 Mennyei szellem.

Menten a földnek salak ingerétől,
 Szűzi fényedben delien ragyogsz te,
 Isten országát cselüző gonosztól
 Karjaid óvják.

Mennyi vész hárul fejeinken öszve,
 Dajka pólyánktól siri szemfödélig!
 Ám te szárnyaddal paizsúl fődözvén
 Pártolod éltünk.

Kisdedek keblét te korán megíhled,
 Lész erény útján kalauz barátjok,
 Hév áhítattal, hogy az üdv ölébe
 Szálljanak egykor.

Jó sugalmidnak hiven aki enged,
 Furdaló bűn nem veri föl nyugalmát,
 S tiszta lelkében honoland az égnek
 Békemalasztja.

Oh lebegd, kérlek, körül a hívőket,
 Buzgalommal kik veszik e soroknak
 Szent tanulságát, s egyenítsd előttök
 A rögös ösvényt.

A fogékony nő-kebelek virányin
 Fejtsd ki a vallás nemesebb csiráit,
 Bájhatalmokkal hogy utódaikra
 Hintsenek áldást.

Hitben ők első szelid oktatóink,
 Kiknek Isten lágy sziveikbe önte
 Hajlamosb ösztönt kegyes indulatra,
 Szent bizalomra.

Légy ez érzelmek meleg ápolója,
 Hintsd el a mennyből lehozott ígéket :
 A vetett magból zamatosb gyümölcsök
 Bőve tenyésszék.

S mint piros hajnal, ha mosolygva feltűn,
 Új varázsdísszel kiesít mezőket :
 Úgy te nők keblét az erények égi
 Gyöngyivel ékítsd.

(1843.)

ATYÁM HAMVAIHOZ.

Atyám sirodra koszorút
 Emlékül, hű fiad, ne kössek-e?
 Nem föld téged rovott szobor,
 Arany bötűk sem hirdetik neved :
 Egy korhadandó tölgykereszt,
 Melyen már is dűl a falánk idő,
 S egy kis szerény halom jelöl,
 Melynek fűvét hőség s fagy irtja ki.
 De drága emlék ez nekem.
 Kedvesb akármi gúla pompájánál,
 Mert hamvad őrzi, oh atyám,
 Ki egykor gyámom, s mindenem valál.
 Mit írjak rólad, a világ
 Szemében ami nagy s dicső legyen?
 Nemes-cimer szobád falán,
 S fiókodban nem állt nemeslevél :
 De Istenemre, írva volt
 Szivedre a nemesség jelleme ;

Hazáddal végfilléredet
 Megosztni lelked vissza nem vonúlt,
 Leróttad batkáig, mivel
 Urad, megyéd, királynak tartozál.
 Oh hány szabad földbirtokost,
 Ki csak magának élte el javát,
 Adóslevélnek terhe nyom,
 Míg téged egy jobbágyi helytelek
 Családoddal táplála ki,
 Föl nem csigázott vágyaid között,
 S kerüle rész a közre is
 Belőle, több, mint néha pusztá nyújt.
 De szorgalom s ipar vala
 Mit áldással tetéze Istened,
 S mi egyszerű sorstársaid
 Körében boldog karba helyezett.
 Szent volt neked mások joga,
 Személye, híre és tulajdona,
 Biró előtt nem mint bűnös,
 De alperes sem állottál soha,
 S jutalmazdúl közbízalom
 S becsület, tisztelet fogott körül.
 Igénytelen házad felől
 Mi érdekes neműt említhetek?
 Igaz, nem egy hatalmas úr —
 Kitől gyakorta népek ezre függ,
 S ki mennydörögve rettegést
 Szór büszke tisztí székéből alá —
 Saját házában rab gyanánt
 Egy szolga kényeként hunyászkodik.
 Mert gyöngéjéről ismeri
 A kék bűnének áldozó urát,
 Vagy ebszerűn hizelgte ki
 Kezéből a vesszőt a csalfa vér.
 Hány szájas szóvitéz zajong
 Gyűléseken, s letorkol százakat,
 S honn egy pipes hölgyecske őt
 Papucssal elcsitítja, s fékezi?
 És hány hetvenkedő apát,

Ki bölcs eszével fennen kérkedik,
 S ön véleményében makacs,
 Orrán vezetget egy vásott fiú?
 Te úr valál szolgáidon,
 A nőnek férje, s atyja gyermekidnek;
 Férj, kit meghallgatott neje,
 Mert bélyegzé szavad megfontolás;
 Ki felfogád magad becsét,
 S komoly szilárdság ülte homlokod;
 Atyául tisztelt gyermeked,
 Kit ápolál, de nem kényeztetél;
 Rend, pontos munka, tisztaság,
 S emberbecsülés voltak jelszavad.
 Mi sokszor éjet toldozál
 Naphoz, s nyomott az aggalom sulya,
 S hogy biztosítsad magzatid
 Jövőjét, szenvedél magad hiányt.
 Nyugodjál békén, jó atyám,
 Áldásohaj nyög sírod éjjelén,
 Mert józan ember, és igaz
 Hű férj valál, s gondos családapa.

(1844.)

ZSIGMOND.

A lenyomott jobb ügy segedelmért égbe kiálta;
 S íme, te, jobb feleink ostora, ölni jövel.

HUNYADI JÁNOS.

Hogy rémülve futott Mahomet Nándornak alóla,
 A mentett várnép istenelé Hunyadit.
 «Keljetek, edeseim, mond ő föl az égre mutatván:
 A harc volt csak enyém, győzelem Istenemé!»

(1837.)

HUNYADI LÁSZLÓ.

Én szívből szeretém, de gyűlölték ellenim a hont ;
S mert ezt nem lehetett, engemet öltenek el.

(1837.)

MÁTYÁS SZOBRA.

Harcban erős, békében igaz bíró vala Mátyás.
Művészet, tudomány hírli királyi nevét.
Évek századin átragyogának tettei hozzánk,
S a nép ajkain él róla sok úri kaland,
Mátyás annyi dicső emlékét hagyta nevének :
Mily kár, hogy szobor is nem jut róla reánk!

(1844.)

MOHÁCS.

Főuri gőg és visszavonás pártokra szakasztá
A honnak kebelét gyáva királyok alatt.
Tágult a fegyelem, gúny lett a harci fenyíték,
Vélte magát úrnak följosgósítva kiki,
Isteni ostorkint ült úr jobbágya nyakára,
S a pórnak kicsikart vére kiálta boszút.
S megnehezült a világbirónak ítélete, s lőn a
Nemzeti nagy bűnnek nagy torolója Mohács.

ZRÍNYI, A KÖLTŐ.

Kard viadalmakban, békében lant vala társad :
Kardod az életölő, lantod az életadó.

(1837.)

KORUNK OLCSÁRLÓIHOZ.

Hajdan vert-e csupán hõn a magyar kebel?
S eltűnt a nap alól nemzeti szellemünk?
A polgári erény cserkoszorúit õs
Eldõdink letörék-e mind?

Nem! Szent hamvaikon sarjazik újra föl
A nyers zsenge növény, száz aszu év után;
Látom küzdni korunk bajnokit érte, és
Kél arcomra örömsugár.

Nézd, mint széled amott a buta vak homály,
A sok század alatt megrögösült hibák
Bújos tömkelegét irtani lelkesen
Törnek nagyjaid, oh hazám!

Kezd már hajtani fõt a születési gög,
Jobbágyához az út emberileg simúl,
Nem sujt a hatalom hajdani kénye, s az
Önzés mételye gyéren öl.

Méltán szálla reád, nemzetem, egykoron
A bünsujtogató Isten erős keze;
Mert tenvéreidet, pórnemü népedet
Sebzéd orvosolatlanúl.

Vittél Isten elé áldozatúl imént
Gazdag birtokaid némi gyümölcsibõl;
Bízzál, nem feled õ áldani érte, csak
Jót folytatni tovább siess.

(1836.)

KI AZ ?

A völgyeken, s a bérceken,
Fölötted oh hazám,
Ki virraszt égi őr gyanánt
Naponnan, éjtszakán?
Szilárd, de oly szelídeden
Mosolygnak ajkai,
S hatalma nagy, habár acélt
Nem edznek karjai.

Mint langyos estve a liget
Sötétes árnyain
Az illatos fuvalm, lebeg
Fenröptü szárnyain,
S amerre száll, amerre leng,
Szent érzelem fakad,
A szív dobog, s szülő hona
Szerelmeért dagad.

Ki az, ki fölken íhletett
Erényvitézeket,
Kik szólva s téve győzzenek
Galád alnépeket?
Kik a könnyút, mely a szegény
Arcán redőket ás,
Kegyes kezekkel törlik el,
S szűn a siránkozás.

Kik a jogot, mint isteni
Szülöttet tisztelik,
A durva kor bilincseit
El-szertetördelik,
S az éltető nap útain
Kimérik az irányt,
Hogy süssön paloták fölött,
S kunyhókra egyiránt.

Ki az, ki visszabüvöli
 Az ősi szittyahont,
 Midőn nyelvét éleszti föl,
 A kincsbecsű vagyont?
 Értő fülekbe harsog a
 Törvény szent hangja már,
 S bíró szavára a gonosz
 Már is bűnbánva vár.

Kinek hatalmas karja az,
 Mely, mint az áradat,
 Magasra hat, szívet ragad.
 S nem ismer gátakat?
 Vad erkölcsöt szelídre vált,
 Borúra hoz derűt,
 S morzsákra zúzza Vaskaput
 A sziklabércfejét.

Ki az, ki ősz fűrtű apák
 Szívének lángot ad,
 Hogy ifjudó kebellet át-
 Öleljék a hazát?
 S kiben bíznak jelenkorunk
 Ifjú reményei? — —
 Az ébredő Honszellem az,
 S hatalma menyei.

(1837.)

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁNHOZ.

Csak tört csapáson, bármi balul vigyen,
 Kalandoz a nép, s róla letérni fél,
 S bámulja gyáván a rögökké
 Torladozott utakon menőket.

Nem úgy, honodnak dísze Te, s nagy fia.
 Lenézi a bajt férfi tekinteted,
 S zászlóval ingatlan kezekben
 Lépvé elül töröd a röögsvényt.

Hol kezdje e lant zengeni tettetét?
 Vagy hol pihenjen, kezdte ha zengeni?
 A műtenyésztő brit szigettől
 Bosporusig nevedet kivívtad.

Mi fölriaszthat nemzetet ősei
 Hírén nyugodtan szunnyadozásiból,
 Jobb vélemények zsenge magvát
 Hintegeté hazaszerte tollad.

S mint a regéskor hőse Prometheus
 A nyers anyagnak lelket adó tüzet
 Égből hozott: úgy ihletéd Te
 Honfiaid kebelét heveddel.

Mily érzet, és mily lelkesedés lépé —
 E szép hazának képviselő színét,
 Hogy megvetetted dús kezekkel
 A honi nyelv s tudomány alapját.

Új élet, évszak, gondolat és erő
 Kel általad föl, kelnek ujabb körök,
 S fejlődnek a közb értelemnek
 Sarjai a csinosúlt világban.

Rákos, sokáig híre-fogyott mező,
 Többé nem az már: lenge homokjain
 Versengve futnak Pest-Budának
 Tapsai közt diadalmi ménnek.

Lelked szilárdabb, s mély behatásival
 Dacolni fél a zord elemek dühe:
 Im a hatalmas nagy Dunának
 Medre simúl, s foly igába hajtva.

Gőzművek, egy más szerkezetű világ
 Szülötti, bátran szeldelik árjait,
 S fold olta vészekkel fenyítő
 Vaskapuit töredezni halljuk.

Nem kell áhítnod már Neked, oh dicső!
 Emlékszobort, ím alkota tenkezed
 Nem porhadandó műveidben,
 S a nem irígy unokák szivében.

De íme, mit lát rád ügyelő szeme
 Lelkemnek! izzó gyöngyit alig hogy el-
 Törléd derültebb homlokodnak,
 Karjaid új viadalra edzvék.

Ó menj tehát, a tennivaló fölös
 Sereggel int még, s nyers daliára vár:
 A hidra nincs addig legyőzve,
 Míg fejeit megújítani képes.

(1837.)

GRÓF SZÉCHÉNYI FERENCRE.

Mindened áldozatúl haza oltárára tevéd le:
 Mindenedért mindent — nagy fiat — adtak egek.

(1838.)

KIFAKADÁS.

Hová rohansz, viszályos nemzedék?!
 Gonosz szellemnek átka üldöz-e,
 S csigázza kebled húrjait fonákra?
 Vagy tenmagad levél-e hűtelen

Hazád nemtője szent sugalmihoz?
 Vad indulat torzítja el valód,
 Csalóka fényre néz hiú szemed,
 S tiporja lábad, ami legközelb
 Üdvök reményivel kínálkozik,
 Dücsöd mivé lesz ennyi bős vita
 S egymást alázó sárdobás között?
 Gyűlésid, e népjognak szent helye,
 Zsibárusok kufár tanyái lőnek,
 Hol biztos a garázda, s féktelen
 Gúnyajkat üdvözöl tapsok zaja.
 Szabad választásid dorbézolás
 Előzi meg, kíséri csárdaharc,
 Vagyonbukás, s gyűlölség zárja be,
 Magát a szent ügyet csak nemtelen,
 Ármányuton birod már vívni ki,
 S erélyed annyi nincs, mely a gonoszt
 Legyőzni képes volna önmaga.

Nagy, oh nagy átok tornyosúl reád,
 Ma istenítsz embert bálványodúl,
 Gúnyok sarába rántod holnap őt ;
 Olcsóan, holmi álcstillámokért
 Osztasz kegyet, s érdemre nem tekintsz,
 Ha nem gedéli hiúságodat.
 Feled, ha más uton fut célra, mely
 Tiéd is, már elég gyűlölnöd őt,
 S kigyót békát üvöltesz ellene.

Cáfold a véleményyt, ne emberét
 Szennyezd, ne a tisztséget és címet ;
 Vagy csürhe gyermek vagy, kit társa bánt,
 S apjára mond gaz és cudar nevet?
 Vagy oly erősen áll-e már hazád,
 Hogy támaszit bizton ritkíthatod,
 S elégli oszlopúl tenválladat?
 Igen, ha szó kell, tenger a beszéd
 És a tett rajta? kis zátonysziget,
 Melyet legelső árapály lebuktat.

De menj boldogtalan viszálykodó
 Ösvényeden : zavarj kedélyeket,

Szakaszd pártokra a kevés magyart,
 Hogy népek ajkain gúnnyá legyen,
 S ne féljen tőle senki, csak maga,
 Menj, tapsolj vakmerő és balga szónak,
 Midőn gázol minden kegyeletet,
 Véd a kihágást, mellyel elvbarátod
 Tipor jogot s mondj átkot ellene,
 Ki hozzád nem simul vak eszközül.
 Csitítsd le a túloldal szónokit.
 De a szabadszólást vérig vitasd,
 Gyanúsítás legyen lélekzeted,
 Imádd bókka saját eszméidet,
 S ki nincs veled, sújtsd áruló gyanánt.
 Javalj törvényt, s erővel könyvbe ird,
 Bár nincs rokonszenv hozzá ezredikben,
 S nép milliói zúgnak ellene,
 Véredre bújtsd föl tennen véredet
 És légy hazádnak átka, gyilkosa!

(1844.)

KORTESKEDÉS.

Van susogó faluzás, van vokshajtósi vadászat,
 Van henye kóbor elég, van sereg ingyenívó.
 Köznemes és főúr, tiszt, nem tiszt lettek egyenlők,
 Egy kulacsot szopnak bocskoros és kaputos.
 Vajmi különöc látvány! mily csókolkozva komázzák
 Egymást póre gatyás és finom úri zekés.
 Van lélekvásár puskákon cifra gubákon,
 Dolmányon, kalapon, húszason, itceboron.
 Lakzi hegyen-völgyön, dobzódás torkig ivással,
 És mi ezekkel jár, féktelen undor ajak.
 Működik ármány és csábítás, s asszonyi fufang,
 Zengnek macskazenék, s utcai gunydalicák,
 Im a készüllet a megye és országnak ügyéhez!
 Mindez csak mutató, a java hátra vagyon,

A nagy sorsnap elért : terelik csapatokba szorítva
 Szájas pártvezetők a feluszult sereget,
 Mint török a várat, megszállják a megyeházát
 S áll az igazságnak temploma ostrom alatt.
 Nincs már sarkain egy ajtó, nincs ablaka egy ép,
 Pad, szék öszverogyott, nincs sehol asztal egész.
 Majd a kétes ügyet fegyver választja el ; izgat
 A hires ólmos bot, bicska, pisztoly, ököl.
 És van fojtogatás, szúrás, agyfőbe legyintés,
 És van szörnyü halál : «Semmi! de nincsen adó!»,
 Kész az ujított szék, jó Isten tudja miféle,
 «Semmi! kerül majd más harmadik évre megint.»
 Van követ országos, de nem olyan szellemü, s elvü
 Mint utasításunk : «Semmi! de visszajöhet.»
 Megtörtént, megesett a dínomdánom ugyancsak,
 S a szánombánom nyomton utána siet,
 Elfolyt a sok bor, s nem győztél rajta, bukott párt!
 És te, ki győztél bár, nem vagy-e torkig adós?
 Elvet okokkal kell, és nem borítatva tenyésztni,
 A megvesztegetés mételye sirba viend.

(1844.)

KORTESDAL.

Magyarország az én hazám,
 Itten nevelt apám, anyám,
 Magyar az én nemzetségem,
 Önállás a büszkeségem.

Igaz magyar csak úgy vagyok,
 Ha hazámnak jót akarok,
 Egy Istenem ; egy királyom,
 Ezt tisztetem, azt imádom.

Szent a magyar nép törvénye,
 Ez oltalma, szemefénye

Ami oly szent, át nem hágom,
A fát alattam nem vágom.

Ha választok előljárót,
Viceispánt, szolgabíró
Ebben engem a becsület
S az igazság lelke vezet.

Júdás-pénzen, boritalon
A lelkemet el nem adom,
Cudar az, aki ezt teszi,
Még cudarabb, ki megveszi.

Lélekkkerítő kupecsek,
Veletek nem adok, veszek,
Hitvány kalmár a házaló,
Otthon is elkel, ami jó.

Ki velem csak akkor koma,
Ha áll a tiszt lakoma,
Nem kell csalóka hívása,
Rókafark-csóválgatása.

Ki rávaló, s megérdemli,
Az bennem emberét leli,
De rám magát ne imádja
Benőtt már a fejem lágya.

Akárki szól, meghallgatom,
Vadul le nem hurogatom,
Mert ha magyart magyar bántja,
Ki leszen tehát barátja?

Ha szavam kérik, követem
Saját lelkiismeretem,
De más szájával nem eszem,
Mire való volna eszem?

Hazámé javam, életem,
 Ha kívánja, lefizetem,
 A terhet nem tolom másra,
 Adok közös javításra.

(1844.)

MARADI MARADY ÚR BESZÉDE.

Lassan járv tovább érsz közmondások java,
 Ezt tartja a népszó, sőt a csiga maga ;
 Nyomós két tekintély : Isten szava amaz,
 S hogy a csiga lassu, világszerte igaz.
 Lassan hát, csak lassan, korunk reformjával,
 Nehogy megárvhasson időnek folytával.
 De mit is akarnak a reformátorok?
 Tervezni, kiáltni, míg bírja a torok?
 Maradjon a magyar csak régi magyarnak
 S kik ősapáinktól elütni akarnak,
 Mily szörnyü dolgokat forgatnak fejökbe'
 Az arany szabadság menne veszendőbe.
 A fürtözött hajú, és szakálnevelő
 Ifju szónoksereg nagy zajjal áll elő,
 Az újat dicséri, ó constitutió
 Előtte csak annyi, mint a férges dió,
 Adó a jelszava, a paraszt porció,
 Hát nincs úgy is elég csőd-executio?
 Álmodta-e ember, hogy nemes fizessen,
 Űri erszény s adó hogy öszveférhessen?
 Nem elég tehát a hadi subsidium?
 S az insurrectio milyen falcidium? *
 Fizet a nemes is, igen, ha akarja,
 De mennyit és mikor, azt más ki ne szabja.
 Ám legyen, adózzék, kinek kedve tartja,

* A. m. veszteség. Összefügg a «falcidia lex» fogalmával.

Ami övé, akár a kútba dobhatja,
 De biz a máséval, instálom alásan,
 Ne disponáljon oly szeles franciásan,
 Kétgarasos adó?! igaz, csak két garas,
 De, barátom, ahol vetettél, ott arass,
 A telek sajátunk, őseink szerzették,
 A pórok úgy kapták, azért ők fizessék,
 S ki látta, hogy terhet szűz vállak hordjanak,
 Hidakon, utakon hogy vámot adjanak?
 Hová lesz a magyar szép vendégszeretet,
 Ha nemes nemesen ily zsarolást tehet?
 Tán még oly szégyent is tegyünk a nemesen,
 Hogy hetedhatárba nyúlra se' mehessen?
 Vagy a szegényt az is érje valahára,
 Hogy adót vessenek nyulász-agarára?
 Adó, paraszt adó, boldogtalan adó,
 Te nemes embertől mindent elragadó!

És oh boldog Isten, s Bendeguz ősapánk,
 Tuhutum, halljad meg te is, mire jutánk!
 Vitézpajtásokkal amit szereztetek,
 Ősiség létráján ránk eresztettetek,
 Megszűn ősi lenni, s elveszti a család,
 Ha adós, s azé lesz, ki érte többet ad,
 S bele ülhet egy pór, purger, sehonnai,
 Hová lesztek ősink buckás vadonai?
 Nemes atyámfia, mi lesz majd belőled,
 Ha vagyonodat úgy elcsipik előled!
 Még csak sequestrum sem húz ki a hinárból,
 Pompa, trakta, fáró,* éljeteK boldogúl!

Büszke volt a nemes eddig meggyéjében
 Mert nem kotonozott minden jöttment ebben,
 Most már vokсот akar minden tintanyaló,
 S ha van oklevele, patikába való.
 Mit ér a szabadság, ha mindenki birja,
 Nem civisnek való a vármegye zsirja.
 Az volna még hátra, hogy bíró is legyen,
 Ily ítélőszéknek elébe eb megyen!

* Fáró a. m. fáraó-kártyajáték.

Szolgabíró helyett legyen bíró szolga?
 Ha ezt tenné hazánk, nem volna jó dolga,
 Kedves gyermekeink kikopnának akkor,
 Mert mi igaz, igaz, a pór csak kocipor.*

(1844.)

ZORDI.

Zordi jeles főúr, jó angol, francia, német,
 S gyöngé magyar; de azért Zordi valódi magyar.
 Udvarnépe merő idegen, külföldi szabásu
 Torzalakok; de azért Zordi valódi magyar.
 Nyelve családja között, s a társalgása kül ajku,
 Nem magyaros; de azért Zordi valódi magyar.
 Nincsen-e ósdi magyar neve? vagy nem fénylik-e rajta
 Nemzeti ünnepeken mente, vitézkacagány?
 Ősei még Árpáddal együtt áldoztanak Ungnál,
 Hát ha talán kuruc is vált ki közülök utóbb?
 A sasnak fia sas, s az oroszlán kölyke oroszlán:
 Zordi tehát hogy nem volna valódi magyar?

(1844.)

TOPLAKI.

Toplaki úr csendes, komoly, és nem széleszi honfi:
 Gyűlésekre bejár, s ott — kialussza magát.

(1844.)

* A. m. alávaló, söpredék. (Kotzenbauer.)

ÚJ LOVAGKOR.

Tisztelet a' nőknek! felkelt a' régi lovagkor,
 Szólovagok küzdnék szóviadal mezején,
 'S míg országos ügyért áll férfiú férfinak arcúl,
 'S villámötleketet férfias ajka lövell:
 Ím a' kacérka lovag nyelvét cicomázza virággal,
 'S nőkaron a' szeme: Oh bábhiu lovagiság!

(1844.)

SELYEMTENYÉSZTÉS.

Lesz selyem untig elég: van tiszt hozzája meggyénkint,
 Itt-ott van szeder is, s nincsen-e sok bogarunk?

(1844.)

EGY VERSFARAGÓRA.

Erőködöl, szegény, erőködöl,
 Már izzad is kinjában üstököd,
 Törléstől elvásik tollad hegye,
 S szárát boszús fogaddal rágod el.
 Előtted gyűrt lap tintafoltosan,
 Betűsor rajta, s minden van, mi kell.
 Csak ép vers híja még, és gondolat.
 De semmi az! Tehetsz-e róla te,
 Ha, míg a vers után töröd magad,
 A gondolat pokolnak elszökik?
 S midőn egy eszmét jól nyakon ragadsz,
 Az átkozott vers megszédül bele?
 Csak rajta, pajtikám, ne hagyd magad.
 Hull néha szűrből is vajás pogácsa,
 S ha Isten úgy akarja, s rendeli,
 Tréfából elsül a gereblye is.

Csak verskaptára húzd beszédedet,
 Az olvasóé lesz a gondolat,
 Ha réfen túl ér a szilaj Pegáz,
 Farkát csipd el, vagy üsd le nagy fülét,
 Ha kurta, farmatringot adj reá,
 És íme, kész lesz a poroszka ló,
 Ha lábad róla földig érne is,
 De semmi az, gyalog te még se jársz,
 Csak rajta, pajtikám, ne hagyd magad.

(1845.)

EGY FÜZFÁ-POETÁRA.

Fűzfa vizes helyeken diszlik ; vizenyősdiek a' te
 Versid is : így méltán fűzfa-poéta neved.

NEMZETI NYELV.

Szónokaink mondnak sok jót a' nemzeti nyelvről ;
 Csak magyarul is jó tudna beszélni kiki.

HAZA.

A' haza népisten, kit vall hű, 's hűtlen imádó ;
 Szájjal szóval emez, tiszteli tettel amaz.

RIADÓ.

Sikolt a harci síp : riadj magyar, riadj!
 Csatára hí hazád, kifent acélt ragadj.
 Villáma fesse a szabadság hajnalát,
 S fürössze vérbe a zsarnokfaj bíborát.

Él még a magyarok nagy istene,
 Jaj annak, ki feltámad ellene.
 Az isten is segít, ki bír velünk?
 Szabad népek valánk, s azok legyünk.

Nem kell zsarnok...! csatára magyarok,
 Fejére vészhalál, ki reánk agyarog.
 Ki rabbilincseket s igát kohol nekünk,
 Mi... lelkébe tört vetünk.

Él még stb.

A föld talpunk alatt, s fejünk fölött az ég
 Tanú legyen, hogy áll Árpád ős népe még,
 S melly e szent földre hull, minden csepp honfi-vér,
 Kiáltson égbe a bitorra boszuért!

Él még stb.

Tiporva szent jogunk, szent harccal ójuk azt,
 Pusztítsa fegyverünk a... gázt,
 A zsarnokok torán népek vigadjanak,
 A nép csak úgy szabad, ha ők lebuktanak.

Él még stb.

Elé, elé, jertek, haramiahadak,
 Kiket nemzetbakók reánk uszítanak,
 Temetkezéstekül, ti bős szelindekek,
 Helyet dögész vadak gyomrában leljetek.

Él még stb.

Szivünk elszánt keserv, markunk vasat szorít,
 S csatára milliók imája bátorít,
 Óh drága véreink, vagy élet, vagy halál,
 De szolganépre itt a zsarnok nem talál.

Él még stb.

Vitézek őrhadak, fogjunk bucsúkezet,
 Iszonytató legyen s döntő ez ütközet,
 Ós áldomás gyanánt eresszünk drága vért,
 Végső piros cseppig hadd folyjon a honért.

Él még a magyarok nagy istene,
 Jaj annak, ki feltámad ellene.
 Az isten is segít, ki bír velünk?
 Szabad népek valánk, s azok legyünk.

(1848.)

ITÉLŐSZÉK ELŐTT.

Hogy hazámat ne szeressem,
 A bitorlót meg ne vessem :
 Hatalom nem teheti!

Hogy hazámat megtagadjam,
 Megvetés jelét hogy adjam :
 Azt se követelheti!

Főbe lőhet, nyakasztathat,
 Bitófára fölakaszthat,
 Ő erősebb, tegye meg!

De az érzelem honában,
 Keblem titkos templomában :
 Én urat nem ismerek!

(1849.)

A RAB.

Ki szép s jó vagy, mint égnek angyala,
 Hozzád sohajt e börtön gyászdala,
 Vágyam tiéd, melytől keblem dagad,
 Mig kínaim rablánca nem szakad.

Ülök magányban én sápadt alak,
 Óriznek zárvasak, szirtkőfalak,
 Távol tőlem honom, szerelmemem,
 Szemem törten mereng, s könnyedvesen.

Lehajtanám pihenni bús fejem,
 De vasba vert kezemre hogy tegyem?
 Imádva égre nyújtánám e kart,
 De ah békom, lábörve visszatart.

Enyhet vajon mikor talállok én?
 Ki gyújt reménysugárt búm éjjelén?
 Hazám felől im ott fölleg repül,
 Szárnyán, te drága hölgy, fényképed ül.

Oh jer, vidítsd föl e komor lakot,
 Leplezd le a hótiszta homlokot,
 Én azt sóvár ajkú idvezletem
 Hőn lángoló csókjával illetem.

Beh megsimítanám a hajfodrot,
 Melyet válladra a szellő sodort,
 Beh átölelném e hattyúnyakat,
 De félek, sértné a békólakat.

Mint tiszta csillag ég bogárszemed,
 S ah mily szelíd, midőn reám veted,
 És mintha törlené bársonykezed
 Az arcomon leomló könyeket.

Én balgatag, mind ez csak képzelet,
 Mily egy ábrándozó rabé lehet,
 Ez is szalad tőlem, mert íme jön
 Az őr, ki űz szigort a börtönön.

Már este van, zárt nyit bilincsemen,
 A fölmezet leghagyja öltenem,
 S megint rám csukja a békói zárt,
 S fagyos mosollyal mond jó éjtszakát.

«Jó éjtszakát!» keserves gúnyszavak,
 Melyek szívet ketté hasítanak :
 Csak Isten tudja, és a rab maga,
 Mily tördöfés az ily jó éjtszaka.

Az éj leszáll, s nyugalomra int,
 De a rabnak hoz óriásnyi kint,
 Láz dúlja véremet, nem alhatom,
 Tenger gyanánt zajong indulatom.

Ez ingerült idegzetű kebel
 Két eltökélett szenvedélyt nevel :
 Egyet szerettimért, s érted hazám,
 Halállepel borong a másikán.

A «REDOUTE» VIGARDA LEGYEN-E ? VAGY MI ?

Hogyha vigarda, miért nem ugorda? szökelld-e? csa-
 Ujjongóda talán? vagy hejhujjáda? sebajda? [pongda?
 Farsangóda helyesb-e? vagy álorcáda? bohóda?
 Nem! Hol széles kedv, zene, tánc és szoknya viharzik.
 Isten s ember előtt legszebb neve lenne : viharda.

(1865.)

A BALATON TAVA.

Lelked szép erejét a sors hullámai edzik :
 E tó testednek nyujt üde * életerőt.

(1866.)

* A b.-i fürdőház megújított föliratán «üde» szó helyébe «vidor» szó került, még Kopeczky Hilár (= Vidor) kormányzósága idejéből.

NÉPDALOK.

MEGCSALT BIZALOM.

Suhog a szél, remeg a fa,
Juhászlegény ül alatta,
Rojtos, hímes gyolcs ruhája
Bús panaszt nyög furulyája.

Néz föl-alá, s mindenfelé,
De Erzsi csak nem jön elé,
Nem hoz rózsát kalapjára,
Forró csókot ajakára.

Három napig vár hiába,
Szegény majd elvesz bújába,
«Erzsi, hozzám hűséged nagy,
Tudom jönnél, de beteg vagy.»

Jó juhász, be csalatkozol,
Ha lány hűségében bizol,
Erzsi tegnap korán reggel
A huszárok után ment el.

(1832.)

NINCS MENTSÉG.

Nem hittem én, de már hiszem,
Hogy szerelmem búra viszen,
Búra viszen, búbánatra,
Ezer gyötrő gondolatra.

Piros orcám, hová levél?
 Hervadsz, mint az őszi levél,
 S mint a homokban nőtt bokor,
 Melyet belep a fojtó por.

Elbolygok én a mezőre,
 Mezőről a vad erdőre,
 Vad erdőrül a hegyekre,
 A hegyek legtetéjére.

Talán enyhít a zöld mező,
 Keménnyé tesz a vad erdő,
 S a nagy hegynek nagy a szele,
 Tán elviszi búmat vele.

De nincs sehol maradásom,
 Visszaragad vonzódásom,
 Visszaragad Erzsikéhez,
 Szivem édes kedveltéhez.

(1833.)

KIS LEÁNY.

Lángba borul az ég,
 Ha a nap enyészik,
 Pirul a kis leány,
 Ha legények nézik.
 Gondolja magában :
 Mit bámul ez a nép?
 Mert a kis bohó még
 Nem tudja, hogy oly szép.

Nem tudja, hogy oly szép,
 Mint a piros alma,
 Nem ismeri, mi a
 Szerelem hatalma.

Megfordul, elszalad,
 Mulat anyja körül,
 S hogy nem követik őt
 A legények, örül.

De lesz még oly idő,
 Pedig nemsokára,
 Hogy epedve néz a
 Legények sorára,
 A legszebbik után
 Titkon fog sohajtani,
 S ha akarna, sem tud
 Előle szaladni.

(1833.)

KÖTŐDÉS.

Lilomszál, tulipán,
 Gyere velem, Pannikám.
 «Nem megyek én teveled,
 Hamis a te kebeled.»

Kis galambom, Pannikám
 Ülj ölembe, tubicám.
 «Nem ülök én, nem biz' én,
 Legényölben félek én.»

Ülj hát mellém a padra,
 Nem válik az bajodra.
 «Ha válik is, ha nem is,
 Távol lennem jobb mégis.»

Gyöngyvirágom, Pannikám
 Csókot adj, elveszlek ám.
 «Ha elveszesz, nem egyet,
 Adok akkor ezeret.»

Isten hozzád büszke lány,
Megyek hát egy más után,
Ki velem jön, megölel,
Csókot is ad jó kedvvel.

«Jaj megyek és öllelek,
Hisz' csak kötődtem veled.
Maradj, édes Gyuricám,
De azután elvégy ám.»
(1834.)

CSAPLÁROSNÉ.

Hideg szél fúj Mátra felől,
A lelkem is fázik belül,
Hol vegyek én melegítőt,
Őszi éjjel fölhevítőt?

Csaplárosné, virágszálom!
Ne hagyj soká kívül állnom,
Egy jó ital borod van-e?
Szőke lányod ébren van-e?

Szőke lányod kökényszeme,
Olyan, mint az Isten ege,
S ha mosolyog piros szája,
Nyíló hajnal az orcája.

Álom ide, álom oda,
Rám nézz húgom, ne amoda,
Töltsed teli a kupámat,
Csókban vehetsz érte vámot.

Hejje, hujja, dínomdánom,
Hogy betértem, dehogy bánom,
Tanyám meleg, van italom,
Olvad a fagy s aggodalom.

És ha szőke leány kedve
Hozzám hajlik enyelegve,
S rám-rám derül mosolygása,
Életemnek nincsen mása.

(1834.)

SZÉP LEÁNY.

Kis gyöngypatak, mondd meg nekem,
Benned fürdik-e kedvesem?
Vagy te mosod, gyöngö harmat,
Hófehérre galambomat?

Bársony mező, mondd meg nekem,
Rajtad pihent-e kedvesem?
Vagy pihető hókebele,
Rózsailatot lehel-e?

Sötét erdő, mondd meg nekem,
Benned napol-e kedvesem?
Vagy a heves dél sugára
Kímélve süt tejarcára?

Víg madárcák a ligeten,
Titeket hall-e kedvesem?
Vagy mélyéből kebelének
Száll ajkára vidám ének?

Fülemile, bús éneklő,
Hej csak téged ne halljon ő,
Mert veled is versenyt nyögne,
S érző szíve megrepedne.

(1835.)

KÚTNÁL.

Forráskútnál juhászbojtár,
 Arca piros, szeme bogár,
 A forrásra nap alkonyán
 Dalolva jön három leány.

Egyik így zeng : Én Istenem!
 Csak itt volna a kedvesem,
 Ki énnekem vizet merne,
 Szédüléstől megmentene.

Másik így zeng : Gyöngye vagyok,
 Vizcsöbreim pedig nagyok,
 Hej ha szeretőm itt lenne,
 Be örömet segítené.

S a harmadik, mint a hajnal,
 Elpirul, s mond bús ajakkal :
 Egek ura, szent teremtmény,
 Mért nincs nekem is szeretőm?

A lányok ily énekléssel
 A forráshoz értenek el.
 A szép bojtár mindent halla,
 S nekik viszont ő így dalla :

Kinek szédelt a feje,
 Szemeit, ha mer, hunyja be,
 Ki egyszerre nem bír sokat,
 Kétszer tegye meg az utat.

S kinek nincsen szeretője,
 Adjon neki teremtménye ;
 Im reá nyílt karokkal vár,
 Ha tetszik, a juhászbojtár.

(1835.)

ELSŐ SZERELEM.

Édes szülém, mi bánt
Engem szegény leányt?
Nyögök, fohászkodom,
De miért nem tudom.

Szememben tűz lobog,
Szivem is úgy dobog,
Dolgomat felejttem,
Vagy fonákul ejtem.

Ha ablakom alatt
Estéden elhalad
Valaki, vagy megáll,
A vérem is eláll.

Szemem be sem zárom,
Mégis sok az álmom,
Hevülök, lankadok,
Beteg még sem vagyok.

Istenem, Istenem,
Ugyan mi lelt engem?
Szólj, édes jó anyám,
Te tudhatod talán.

(1835.)

EPRÉSZŐ LEÁNY.

Bokorban eprésző kis leány ül,
Csendes a zöld pagony kívül belül,
De közel kis madár zeng az ágon.
S aranyos lepke csügg a virágon.

«Gyönyörűm, csicsergő kis madarkám,
Szállj alá, szállj alá, röpjél hozzám.
Aranyom, szép szárnyu hímes lepkém,
Ne távozz, ne távozz, jőj, jőj felém.

Ah aki megfogná a madarkát
Od' adnám neki e tölt kosárkát.
És aki megfogná mind a kettőt,
Be tudnám szívemből szeretni őt.»

Amint a leányka így sohajtoz,
Megzörren a bokor és ingadoz,
A madarka suhan távol ágra,
S a lepke ellebeg más virágra.

«Féreg egye, rossz fa, gyökeredet,
Ragya pusztítsa el leveledet,
El a kis madarkát, s tarka lepkét
Előlem, oh gonosz, mért rezzentéd?»

Míg a kis leány így szól epedve,
Egy szép ifju vadász lép elejbe :
«Oh ne sohajts, anyád szűz zsengeje,
Gyöngye erdőm legszebb csemetéje.

A madárka híved úgy sem lenne,
Ha szerét tehetné, elröppenne,
A lepke csapodár és változik,
Aranyos szárnyiból kivetkezik.

Ha mégis madár kell, s arany lepke,
Én majd fogok neked, szép kedveske,
S akkor, amit mondtál, megtennéd-e,
A vadászt szívedből szeretnéd-e?»

«Fogj, oh fogj madarkát, s arany lepkét,
De szerethetlek-e, nem tudom még.
Légy mégis, szép vadász, itt a tanyán,
Megkérdem előbb, mint mond rá anyám.»

HASONLATOK.

Kedves a rózsá illatja,
Ha ki azt leszakaszthatja,
Szép a leány piros ajka,
Hogy ha legény csókolgatja.

Nagy fának jó az almája,
De magasan van az ága,
Nyulánk a babám növése,
De tilalmas ölelése.

Duna vize megy lefelé,
De fölülről más foly belé,
Hej ha babám el fog menni,
Helyette más fog-e jönni?

Mikor a nap lenyugoszik,
Utána bús harmat esik ;
Ha galambom eltávozik,
Én szemem is harmatozik.

(1836.)

SZERETŐHÖZ MENETEL.

Száraz füre deres harmat hulladoz,
Édes lovam, ne egyél, mert bajt okoz,
Ne te! selyem kantárt vetek fejedre,
S bársonynyerged lesz, csak hordozz kedvemre.

Kemény göröngyhantok földik az utat,
Édes lovam, őrizd tőlök lábadat,
Repülj velem kedves rózsám házáig,
Hogy ne fájjon szegény szívem sokáig.

Fényes csillag, kezd ragyogni az égen,
 Olyan tisztán nem tündökölt már régen,
 Fényes csillag, ragyogj nekem odáig,
 Hogy sötétben ne bolyongjak sokáig.

Csillámlik a szőke Duna messzéről,
 Talán ki is öntött teli medréből,
 Szőke Duna, hej ne öntsd el útam,
 Mert gödörbe terelhetném lovamat.

Ablak előtt pislogó mécs hamvadoz,
 Mellette szép barna leány szunnyadoz,
 Barna babám, ne szunnyadozz, gyere ki,
 Kedvesed vár régen reád ide ki.

(1836.)

A SZERELEM MÉHE.

A szerelem kis méhecske,
 Szárnyain édes mézecske,
 De fájdalmat szerez lángja,
 Mint a méhecske fulánkja.

Ha fulánkos, Isten neki,
 Csak már felém repülne ki,
 Fulánkjától nem rettegnék,
 Csak mézének örülhetnék.

(1836.)

KAPU ALATT.

Estve van már, a kapu
Zárva még sem áll,
Résen át, úgy látszik, egy
Lányka kandikál.

Kis leány-e, nagy vagy-e?
Szólj csinos babám,
Hogy ha nagy, úgy jöszte ki
Drága violám.

Visszarezzen a leány,
S csukja a kaput,
S merre nézek, mindenütt
Néma, holt az út.

Szent a béke, megbocsáss
Kis csinos babám,
Nem tudám, hogy gyermek vagy
Gyöngé violám.

S ím, odább hogy ballagok
Útca szögletén,
Befordul a ház felé
Egy suhanc legény.

És megnyílik a kapu
Lassan, csendesen,
S a legényke ott susog
Nyájas-édesen.

Hej hugom, akár kicsin,
Légy akár te nagy,
De elég az, hogy hamis,
Hogy szerelmes vagy.

(1836.)

KEDVEST LÁTOGATÓ.

Nem maradok én a tanyán,
Mert galambom izent hozzám,
Menjek haza a falura,
Piros pünkösdi bucsura.

Hóka lovam, jó paripám,
Kell-e szép sallangos szerszám?
Hej ha kell sallangos szerszám,
Repülj velem, mint a villám.

Falu végén a kert alatt,
Ki áll ott a nyárfa alatt?
A szél fekete hajával
Játszik piros galandjával.

Ej, hogy ha az én Mariskám,
Válts feléje jó paripám,
Nincs messze már, ha ölelem,
Három nap ott pihensz velem.

Dolgod jó lesz hajlékában,
Térdig állsz az agg szénában,
S Mariskám a zab lelkéből
Etet fehér kötényéből.

(1836.)

BÚMALOM.

Hej pusztai csendes tanya,
Régi kedvem be elhagya,
Jobbra, balra, köröskörül
Szivem már semmin sem örül.

Piros az ég falunk felül,
De tanyámra felhő szegül.
Még sem megyek a faluba,
Mert majd ott is beborulna.

Vasárnap van, a templomba
Hí a harang nagyot kongva,
Lovam nyerít, körme vágtat,
Menni akar a jó állat.

Édes lovam, maradj veszteg,
Nem mehetek, szívem beteg,
Szívem beteg, lelkem vérzik,
Mert szeretőm ma esküszik,

Mint a veszett lakodalom,
Falun kívül zúg egy malom,
Oda megyek, a garaton
Bánatomat lejáratom.

(1836.)

CSENDES MALOM.

Hová lett az én galambom,
Hogy sehol sem találhatom?
Nincs aratás, hogy aratna,
Nincs szüret, hogy ott mulatna.

Betekintek kis kertébe,
De csak nyomát veszem észbe,
Sövény mellett egy rózsafa,
Legszebb szála leszakasztva.

Hova lettél, édes babám,
Gyöngyharmatot gyűjtesz talán?
De hisz a nap dél felé jár,
A harmatot felitta már.

Falu végén selyem mező,
 Selyem mezőn kerek erdő,
 Kerek erdőn hűvös patak,
 Ott kereslek szép gyöngyalak.

De jaj! sem a selyem mező,
 Sem a sűrű kerek erdő,
 Nem tud rólad a hűs patak,
 Hova tűntél szép gyöngyalak?

Egy malom van itt nem messze,
 De annak sincs semmi nesze,
 Talán beteg a molnárja,
 Szerelem a nyavalyája.

Nyavalyája, ha szerelem,
 Egy kenyéren van úgy velem.
 Szegény molnár, csendes malom,
 Be meglepett az unalom!

Megnézem őt, ha tán beteg,
 Jaj de szívem majd megreped,
 Piros rózsza a kalapján,
 S karjai közt pihen babám.

Babám voltál, de már nem az,
 Nem kell nekem leány ravasz,
 Igen lisztes lett az orcád,
 Csalfa lélek, Isten hozzád!

(1837.)

LEÁNYKA ÉS MADÁRKA.

Szeretem én a madárkát,
 De még jobban a leánykát,
 A madárka tovább repül,
 De a leány ölembe ül.

Madárkával banni nehéz,
Félve simogatja a kéz,
De a leányt megölelem,
Még sem éri veszedelem.

A madárka, bár mint szeret,
Csak csicsereg, csak csipeget,
De a leány hozzám simul,
S mézzel kínál ajakirul.

Hej, de a kis madárka hív,
Párja után nyögdelve sír,
A leányka pedig hamis,
Ha még tízannyi volna is.

(1837.)

A SZERELEM BETEGE.

A szép magyar legény beteg,
Bántja a szerelemhideg,
Vetett ágya búfa-level,
S magán kívül ő így beszél:

«Én ültettem a rózsafát,
Más töri le a bimbóját,
Én szerettem egy szép barnát,
Más éli vele világát.

Piros almát szakasztottam,
Barna galambomnak adtam,
Ő az almát törbe rakta,
Szőke legényt fogott rajta.

Szőke legény barna lányhoz,
Nem illenek ők egymáshoz,
Nézz babám, én barna vagyok,
Épen hozzád való vagyok.»

A szép legény folyvást beteg,
Gyötri a szerelemhideg,
Ki gyógyítja meg a szegényt,
A sinlődő magyar legényt?

A német lány kényes igen,
Nem is szeret oly melegen,
A tót leány énekelne
Akkor is, ha sírni kéne.

Érzékeny a magyar szíve,
Ha látja, hogy szenved híve ;
Szegény magyar legény baján
Nem segíthet, csak magyar lány.

(1837.)

ARANYHALÁSZ.

Mint a tükör fényes napon,
Simán ragyog a Balaton,
Tihanyi fi halász benne,
Barna leányt keres benne.

A vízben áll reggel, estve,
Arany horgát mélyre vetve,
Selyem szála, rózsá nyele,
Még sem foghat leányt vele.

Barna leány, hova lettél?
Talán a verembe estél?
«Nem estem én a verembe,
Mással estem szerelembe.»

Istenadta rossz barnája,
Mért vetettem horgot rája?
Aranyhalra vetem ki hát,
S kapok rajta szőke leányt.

Barna leány csak vad alma,
De a szőke szelid alma,
Mennél több csók hull reája,
Annál mosolygóbb a szája.

(1837.)

CSALATKOZÁS.

Hej viganó, selyemkendő,
Csalfa cégér mind a kettő,
Legény szívét törbe ejti,
S ha megfogta, félre veti.

Tüzes szemek, mosolygó száj,
Kár a szívért, mely értök fáj,
Mert a szem is, mert a száj is,
Mihent lányé, bizony hamis.

Cseresznyeszín piros ajak,
Csókjaid be megcsaltanak,
Hűségzavad, melyet adtál,
Ingadékony, mint a nádszál.

Megálmodtam én azt egyszer,
Hogy te neked hinni nem kell,
De álmomra nem hajtottam,
S bűnömért ím meglakoltam.

(1837.)

A MEGCSALT LEÁNY.

Jár a leány virágos zöld mezőben,
Fehér kendő lobog picin kezében,
Barna legény, hej ne indulj utána,
Bánatvirág fakad minden nyomába'.

Fehér kendő a szerelem zászlója,
Nem a világ, állj meg rózsám egy szóra,
Hűs a berek, patak csörög az alján,
Gyere oda búslakodó kis leány.

Gyolcs az üngöm, kötőre van az ujja,
Nézd csak rózsám, felbomlott a galandja,
Jösz te ide, kösd meg szépen bokorra,
Nem kívánom ingyen, tedd meg csókomra.

«Barna legény, nem mék én a berekbe,
Galandbokrot sem kötök az üngödre;
Egyszer tettem, s átkozott volt az óra,
Melyben veled megállottam egy szóra.»

(1837.)

LEÁNY ÁLOM.

Hajnalodik, harmatozik,
A lányka még álmodozik,
Piros ajka csak úgy nevet,
Hej, be hamis álma lehet!

Hamis álom leánydolog,
Szíve olyan furcsán dobog,
Hagyha már az álma ilyen,
Hát a valósága milyen?

Pirosajkú kis galambom,
Soh' se búsulj e bajodon,
Mert hiszen a legényfajták
Sem jobbak az istenadták.

(1837.)

KIS LEÁNY GONDJA.

Kicsiny a lány, nagy a gondja,
Anyja kérdi, még sem mondja,
Ha nem mondja az anyjának,
Mondja meg a galambjának.

Ha én kicsiny leány volnék,
Anyám előtt nem búsulnék,
Mert az anya bármily kegyes ;
Így szidna : mért vagy szerelmes?

De ha látna egy szép legény,
Sohajtanék : oh én szegény!
S ő így szólna : kis angyalom,
Hej nekem is nagy a bajom!

(1837.)

A BOROS VÁNDOR.

Bort ittam én, boros vagyok,
Haza mennék, de nem tudok,
Aki tudja, mért nem mondja,
Merre van az országútja.

Leányt láttam, s megszerettem,
De a nyomát elvesztettem,
Aki látja, mért nem súgja,
Merre megy a szívem búbja.

Piros csizmás lelkem, hugom,
 Kár sietned olyan nagyon,
 Hisz én oly jó legény vagyok,
 Ily hetykén csak ma ballagok.

Törjön el az út kereke,
 Sülyedjen el a feneke,
 Mért oly hosszú, mégis szoros,
 Alig fér el rajt' egy boros.

(1837.)

A MENYECSKE NYÍLÓ VIRÁG.

Falu mentén és széltében,
 Járok-kelek közép délben,
 De sem innen, sem amonnan
 Lányt nem látok a faluban.

Ha elbujtak, Isten neki,
 Jó helyettök más valaki,
 Kökényszemű szép menyecske,
 Fürge, mint a parti fecske.

A menyecske nyíló virág,
 Csak ő tudja, mi a világ,
 S arany minden gondolatja,
 Ha angyalát karolhatja.

(1837.)

MÉRT VAGYOK KIS LEÁNY.

Anyám, táncba mehetnék,
Minden leány ott van,
«Kicsin vagy még leányom,
Jobb neked a szugban.»

Anyám, játszani mennék,
Nagy leánysereggel,
«Nem, hol sok a nagy leány,
Kicsin ottan nem kell.»

Anyám, fonóba mennék,
Tudok én már fonni.
«Nem, nem, estve kis leány
El szokott alunni.»

Oh, Istenem, mit tegyek,
Mért vagyok kis leány?
Hisz amit nagyok tudnak,
Én is megtanulnám.

A JEGYESEK.

Lelkem szűz öröme, gyöngyviolám,
Hová oly sietve, ilyen korán?
Még álomtól piros gyöngye orczád,
Éj lepi bogárszemed világát,
Hó karjaid hűvös szél csipdesi,
Picziny nyomod irigy tövis lesi.

«Örömem csillaga, vőlegényem,
Közel ligetbe van sietésem,
Harmat, moha, s virág, miért menek :
Harmatot napégette képednek,

Mohot szedek nyugágyul fejednek,
S virágot vőlegényi keblednek.»

Lelkem szűz öröme, gyöngyviolám,
Minek e fárasztó gondod reám?
Gyönygebb harmat képemre lehet-e,
Mint ajakad méze, s lehelete?
Szűz öled fejemnek bársonyos ágy,
S keblemen tenmagad legszebb virág.

(1839.)

KIS ÉS NAGY LEÁNY.

Tavaszkor legszivósb az ág,
A kis leány furcsa jószág.
Bár mi szépet mondjak neki,
Mosolyog rá, de nem érti.

Ha megcsípem síma állát,
Földre süti az orcáját,
S pirul, mintha bűnös lenne,
Pedig angyal lakik benne.

Ha szépecskén átölelem,
Nyájasan elenyelg velem,
De ha számat csuporítom,
Mint a csikót, elszalajtom.

Bizony furcsa szer a kis lány,
De ha úgy kell lenni, hagyján!
Illik neki, mi tagadás,
Az ily természeti szokás.

Nagy lány is tesz így, az igaz,
Hej, de nem jön úgy szívből az ;
Tettetés csak, mi volna más,
Nagy lányban a vonakodás.

(1842.)

SZÁNTÓ LEGÉNY DALA.

Ha kel az ég szép hajnala,
 Kezemben az eke szarva,
 Ekém előtt négy tulok jár,
 Csákó, Szilaj, Gyöngyös, Bogár,
 Jézus segélj, haj!

Végig szántok az ugaron,
 Járok, kelek gyöngyharmaton,
 Csillogó hús gyöngyharmaton.
 Mezei szép virágokon.
 Haj no Csákó, haj!

Kis pacsirta, ég madara,
 Szánt fölöttem, zeng a dala,
 Párja vígan száll elébe,
 Csalogatja a fészkébe.
 Hajsz te Szilaj, haj!

Szántó pajtás, kis madárkám,
 Nézz le, nem látod-e babám?
 Hej, ha én fön lebeghetnék,
 Mindig babám felé néznék.
 Csáli Gyöngyös, haj!

Majd ha a nap dél felé kel,
 Eljön rózsám az ebéddel,
 Tudom, ízes lesz ételem,
 Hisz ő együtt eszik velem.
 Haj no Bogár, haj!

Még csak egy-kettőt fordulok,
 Pihegve jár már a tulok,
 Megetetek, megitatok,
 S estig könnyen tovább szántok.
 Hó, ha, hó no, hó!

(1842.)

FONÓHÁZI DAL.

Fel, leányok, paripára,
 Ki guzsalyra, ki rokkára,
 Hajja ha, hajja ha!
 A legénynek nincs itt helye,
 Ott a szurdék, bujjék bele,
 Hahaha ha, hahaha ha!

Ne kiméljük ujjainkat,
 Pödörjük meg fonalunkat,
 Hajja ha, hajja ha!
 Ha a legény nem hagy békét,
 Sodorjuk be az üstökét,
 Hahaha ha, hahaha ha!

Akinek van szeretője,
 Fonjon neki jegykendőre,
 Hajja ha, hajja ha!
 Ki mátkáját nem szereti,
 Kosárruhát fonjon neki,
 Hahaha ha, hahaha ha!

Pislog a mécs a sarokban,
 Alig látni, oly sötét van,
 Hajja ha, hajja ha!
 Amely legény hamvát veszi,
 Holnap csókot adjunk neki,
 Hahaha ha, hahaha ha!

Fehér csepű, barna csepű,
 A kis leány hamis szemű,
 Hajja ha, hajja ha!
 És a legény kész trombita,
 Ugy hortyog az istenadta,
 Hahaha ha, hahaha ha!

Menjünk haza, menjünk tehát
 Fonótársak, jó éjtszakát,
 Hajja ha, hajja ha!
 S a szurdékban alvó legényt,
 Isten nyugosztalja szegényt,
 Hahaha ha, hahaha ha!

(1842.)

KECSKEMÉTI LEGÉNY.

Az alföldnek sík mezején,
 Ott terem a magyar legény,
 Sugár leány szőtte varrta
 Gyolcs üng gatya lobog rajta.

Pörge kalap nyomja fejét,
 Cifra suba vállá hegyét,
 S ha felpattan a lovára,
 El-kinyargal a tanyára.

Kecskeméti határ felől
 Csillag ragyog éjjél körül.
 Én is oda való vagyok,
 Hol az a szép csillag ragyog,

Nem vagyok én kósza betyár,
 Ki csárdákon szerencsét vár,
 Csak úgy járok a tanyára,
 Házasodom nemsokára.

Tisza mentin, Hódvíz partján,
 Mint a harmat, olyan a lány,
 Vékony-karcsú a dereka,
 Csókra csábít az ajaka.

Oda mék én, ott akadok,
 Szerelem madara vagyok,
 Még ma szólok az anyámnak,
 S neki váltok Csongorádnak.

(1842.)

KIS CSUPOR.

Mit ér a bokrétás kalap,
 Ha a legény csak egy darab?
 Hej huj kis csupor,
 Benne a szerelem forr.

Mit ér a fodros viganó,
 Ha a lány nem férjhez való?
 Hej huj kis csupor,
 Benne a szerelem forr.

A kis leány, a kis legény,
 Az menyasszony, ez vőlegény,
 Hej huj kis csupor,
 Bennök a szerelem forr.

(1843.)

FARSANGON, TÁNC KÖZÖTT.

Ropog a hó a láb alatt,
 Az én rózsám táncba szaladt,
 Hipp hopp, heje haj,
 Nincsen eddig semmi baj.

Vígan zeneg a muzsika,
 Pereg a lány, mint karika,
 Hipp hopp, heje haj,
 Nincsen eddig semmi baj.

Alig találom a helyem,
 Kincsem aprózza meg velem,
 Hipp hopp, heje haj,
 Nincsen eddig semmi baj.

Iszom a bort, rúgom a port,
 Szeretem a húgomasszonyt,
 Hipp hopp, heje haj,
 Nincsen eddig semmi baj.

Most üt nekem a gyöngyóra,
 Aki bánja, tegyen róla,
 Hipp hopp, heje haj,
 Nincsen eddig semmi baj.

(1843.)

BORDAL.

Bort iszom én, bort, bort,
 Fejér és vörös bort,
 Énnekem az régi bajom,
 Későn, korán megszomjazom.
 Bor kell nekem, bor, bor,
 Fejér, vagy vörös bor.

Poharamba tölts, tölts,
 Mostan fejéret tölts,
 Érmellék, vagy Somló szürte,
 Mindegy, ég a torkom érte.
 Bor kell nekem, bor, bor,
 Most fejérszinű bor.

Poharamba tölts, tölts,
 Mostan vöröset tölts,

Ne félj, hogy torkomon akad,
 Tág az, mint a malom-garad.
 Bor kell nekem, bor, bor,
 Ez egyszer vörös bor.

Jaj a torkom, ég, ég,
 Oltani kell, még, még,
 Csak vízzel ne, az fölbujtja,
 Borral, borral, az elfujtja.
 Bor kell nekem, bor, bor,
 Akármilyen színű bor.

Fanyar a szám, jaj, jaj!
 Csak méz volna, ah baj,
 Hegyaljait hamar ide,
 Hadd jöjjön meg szájam ize.
 Bor kell nekem, bor, bor,
 Hegyaljai méz-bor.

Üssünk össze, csert! csört!
 Jaj, poharam eltört,
 Hová legyenek szégyenembe?
 Kancsót fogok a kezembe.
 Bor kell nekem, bor, bor,
 Egy teli kancsó bor.

Bort iszom én, bort, bort,
 Fejér és vörös bort,
 Énnekem az régi bajom,
 Későn, korán megszomjazom.
 Bor kell nekem, bor, bor,
 Fejér, vagy vörös bor.

(1843.)

CSÁRDÁBAN.

Zöld levelű gyöngyvirágszál,
 Süvegemen oly vigan áll ;
 Hej de más van a szivemben,
 Bánatvirág nyílik ebben.

Patyolat ing lobogása,
 Cifra suba suhogása,
 Mit ér a pengő sarkantyú,
 Ha nótája örökös bú.

Nagy a világ, de van vége,
 Búmnak se hossza, se széle,
 Nincs szeretőm, lettem árva,
 Elhagyott a hamis pára.

Csaplárosné, egy kupa bort,
 Ha van, a legjobb bakatort,
 Iszom világ boszujára,
 Szivem vigasztalására.

Adjon az ég békességet,
 Hív leányban több bőséget,
 S a szeretőt, ki hívtelen,
 Verje meg az igaz Isten.

(1844.)

MI LENNÉK.

Ha madár lehetnék,
 Gilimadár lennék,
 Szeretőm ablakán
 Éj-nap turbékolnék.

Ha virág lehetnék,
Halvány rózsá lennék,
Szeretőmnek szive
Színemen megcsésnék.

És ha gyöngy lehetnék,
Csak igaz gyöngy lennék,
Szeretőm nyakáról
Selyemszálon függnék.

Szertőm hónyaka
Sima, mint a bársony,
Ott lenne énnekem
Kedves nyugovásom.

(1844.)

MI BAJOD KIS BARNA LEÁNY.

Hajad mint a holló szárnya,
Szemed szívek babonája,
S gyöngye orcád oly halovány,
Mi bajod, kis barna leány?

Szépen bánik veled anyád,
Senki neked rossz szót nem ád ;
Ki is adna rossz szót neked?
Hólliliom szűz életed.

Halavány a nap sugára,
Borúlni fog nemsokára,
Beteges a kis lány színe,
Mégfájdul a legény szíve.

Mégfájdul, elszomorodik,
A betegen sajnálkodik,
S mondani a lány nem meri,
Hogy szerelem kínja leli.

(1844.)

ESIK ESŐ.

Esik eső a mezőre,
Csak úgy dül,
Hej csak egy csepp esnék babám
Szemébül.
Eső után szebben virít
A mező,
Könyezve szebb a lágyszivű
Szerető.

Viszi a szél a felhőket
Lefelé,
Felhők mögül ragyogó nap
Jön elé.
Hej bár vinné búmat is el
Magával,
Csak engemet hagyna együtt
Babámmal.

(1844.)

TEMETŐBEN.

Csipkére van fehér kendőm szegve,
Borult szemem könnyekkel van telve,
Fehér kendőm szellő lebegteti,
Könyemet senki sem törölgeti.

Fehér rózsabokor, nincs virága,
Az őszi derektól tar az ága,
Majd nyílik a tavasz, s kihajt újra,
Nyílik énnekem is, de csak búra.

Pirolábú fehér galamb elszáll,
Repül, repül, míg párjára talál,

Mért nincs szárnyam ? de ha volna is bár,
Sas röptével sem érném el őt már.

Fehérfalas kis kápolna körül
Fakeresztek közt sok halom zöldül,
Egyikre közülök ráborulok,
Szeretőm sírja ez, kit gyászolok.

Áldjon meg a jó ég, hogy szerettél,
Sötét sirba hiv szerelmet vittél,
És engemet hagyjon el az Isten,
Ha kívüled valakit szerettem.

(1844.)

SZÉLES ESZTERHA.

Széles a mi házunk eszterhája,
Meleg a nap, babám jer alája,
Gyöngé orcád pirosa, fehéré
Napsugártól égne feketére.

A kikelet nyíló virággal jár,
Zöld ágak közt vígan él a madár,
S a legénynek úgy szép az élete,
Ha babáját szíve mellé vette.

Új a subám, félvállamra vetem,
Irigyeim kényemre nevetem ;
Mit nekem a világ, hadd fecsegjen
Csak a szívem igaz helyén legyen.

(1844.)

ALFÖLDI LEGÉNY.

I.

Sárga csikó a paripám,
Azon mennék hozzád babám,
De a csősz tilosba kapta,
A biróhoz behajtotta.

Biró gazda, bátyám uram,
Kérem, adj ki a lovam,
Sürgetős az utam nagyon,
Subámat zálogba hagyom.

Sárga csikóm, rúgd fel a port,
Ne nézz árkot, ne nézz bokort,
Mire a nap nyugonni száll,
Ott légy velem galambomnál.

II.

Fúj, süvölt a Mátra szele,
Üngöm, gatyám repül vele,
Kalapom el is kapta már,
Tiszába vitte a tatár.

Istenadta falu nyája,
Ez is csak útam állja,
Talán itt jár hét vármegye
Juha, borja és tehene.

Habos sárga csikóm nyaka,
Ujjnyi vastag a por rajta,
Meg ne utálj, kedves rózsám,
Hogy oly sötét poros orcám.

Subám zálog a birónál,
Kalapom a Tiszán uszkál,
De a szívem itten dobog,
Forró lángja feléd lobog.

(1845.)

A SZERELMES BOJTÁR.

A szerelmes bojtár szive szomorú,
Előveszi furulyáját, bele fú,
Estve reggel csak azt fújja, énekli :
«Gyönyörű szép gyöngyalakom, gyere ki»

Susog az ág a szellőtől, és mondja
Aki szeret, be sok annak a gondja ;
Megnyílik a virágbimbó, de benne
Mintha csak a bánat gyöngye remegne.

Gilicepár turbékol az erdőben,
Méhecske ül a virágnak ölében ;
«Mit énnekem a zöld erdő és virág,
Ha a bánat, a szerelem férge rág.»

A BAKONYI LEGÉNY.

I.

Én vagyok az erdők fia,
De nem olyan haramia,
Megszólítom a dudámat,
Ide csalom a rózsámat,
Hej huj, a rózsámat.

Elborult a Hajszaabarna,
Volt szeretőm szőke, barna,
Még a szókét csókolgattam,
A barnát elszalasztottam,
Hej, elszalasztottam.

Bársonymezőn sebes patak,
Szeretőim ide hagytak,

Foly a patak, de nem fut el,
Szeretőm is jön, uj, ha kell,
Hej huj, jön uj, ha kell.

Kis madárka ugrál a fán,
Csicsereg a párja után,
S fa alatt a kanászbojtár,
Téged rózsám ölébe vár,
Hej huj, ölébe vár.

II.

Szomorú az a fa, melynek levele nincs,
Kesereg a legény, kinek mátkája nincs.

Ne búsulj, kenyeres, nem jó az a bánat,
Elvesztettem én is szerelmes rózsámat.

Mint ősszel az idő, neki szomorodtam,
Minden fa tövénél fel-felsohajtottam.

Az erdő zúgása, dudámnak szólása,
Siralmas volt szívem minden dobbanása.

De szólott egy madár, és azt énekelte,
Ha rózsád elhervadt, szakassz mást helyette.

Mentem, szakasztottam, s a szívemre tűztem,
Búsuljon ezután, ki ráér, helyettem.

III.

Aranysíkos a kalapom
Karimája,
Rubint és gyöngy az én rózsám
Picin szája,
Félre nyomom a kalapom
Karimáját,
Megcsókolom kedves rózsám
Picin száját.

Selyemkendő a nyakamon
 Lobogósan.
 Kacsingat rám a szeretőm
 Mosolygósan.
 Ne kacsingass oly hamisan,
 Nézz szemembe,
 Nem szeretek kivüled mást
 Életembe'.

Fehér-vörös cifra szűröm
 Messze látszik,
 Vállam hegyén a zöld ággal
 Csak úgy játszik,
 Hajlog az ág, lábam alá
 Hull a levél,
 Gyere, rózsám, betakarlak,
 Csípős a szél.

HÁROM BOKOR.

Árokháton három bokor,
 Rózsa, csipke, kökénybokor,
 El-elnézem mind a hármát,
 Bennök látom szép babámat.

Rózsa a babám orcája,
 Csipkebogyó piros szája,
 És a szeme hamvas kökény ;
 Mind a hármát szeretem én.

MI KELL INKÁBB ?

Virágos kertecske,
Rózsafa sövénye,
Két fekete bogár
Babám szemefénye.

Babám háza előtt
Terebély almafa,
Szép zöld a levele,
Piros alma rajta.

Nem kell zöld levele,
Sem piros almája,
Inkább kell a babám
Liliom orcája.

NEM JÓZAN.

Boros kancsó a kezemben,
Szép kedvesem az ölemben ;
Fejem, szívem úgy teli van,
Talán nem is leszek józan.

GÉMES KÚT.

Kerek pusztá, gémes kút,
Oda visz a gyalogút,
Gyalogúton egy kis lány,
Szedi lábát szaporán.

Gyalogúton a kis lány,
Hova megy oly szaporán?

Üres korsó kezében,
Tűz szikrázik szemében.

Gulyásbojtár a kútnál
Itatna, de csak ott áll,
Hej, te kis gulyásbojtár,
Tüzes szemed kire vár?

«Üres korsót töltök én,
Lángszerelmet oltok én,
Gyalogúton kis leány,
Erre, erre szaporán.»

PAPRIKÁS VERSEK

A PÁLINKAIVÁS ELLEN.

«A paprikás versek ármányos írója,
Azon töri fejét, az embert hogy megrója,
Valamiben megint sántikál a gonosz,
Mert mindig az ember nyomában kotonoz.»

Földi, igazán szól kegyelmed valóban,
Úgy tesz ő, mint gólya szok tenni a tóban,
Ez kigyó-békátul a vizet tisztítja,
Ő az emberekből a rossz szokást irtja.

Azért maradjunk csak a régi nótánál,
Jobb fűszerünk úgy sincs a jó paprikánál.
S akinek netalán égetné a torkát,
Igyék rá, csak kérem, *ne igyék pálinkát!*

Úgy-e erős dolog, amit javasoltam?
Pálinkát nem inni?! no ezt sem hallottam!
Pedig, atyámfia, hiszed, vagy nem hiszed,
Ha nem pálinkázol, bizony jobban teszed.

Tiszta magyar vérnek, milyen régente volt,
Nem kellett pálinka, hisz a neve is tót,
De ha megrándula lovának a lába,
Bekötötte ronggyal, mártva pálinkába.

Ha pedig kiszáradt a nedv gégéjébül,
Borral öntötte le, ha volt neki mibül.
De elmondá előbb az Isten áldását,
S megkinálta vele szomjazó pajtását.

A pálinkaivó még csak ezt sem teszi,
De mint legyet az eb, nagy mohón beveszi,
S mivel az italka gégégjét riszálja,
Újra tölt, de megint csak magát kínálja.

Mértékkal ivott bor felvidít bennünket,
De a pálinka elkábítja eszünket,
Néha a doktor is javal kis borocskát,
De soha sem hallám, hogy javalt pálinkát.

Szintén ide mutat régi szójárásunk,
Mert ha valakinek szolgálatpénzt adunk,
Mindnyájan azt mondjuk : nesze borraivaló,
Nem pediglen : nesze pálinkára való.

Lassu méreg biz ez, mely emészt bennünket,
Korccsa teszi régi jó magyar vérünket,
Letépi orcáink vidám tekintetét,
S hitvánnyá törpíti sokaknak termetét.

Régente majd ahány magyar legény vala,
Katonának ki-ki bátran kiállhata.
S híre volt az egész háboruvilágban,
Mily derék vitézek teremnek hazánkban.

De most, hogy utószor kelle húzni sorsot,
Isten látja lelke, szégyenlem a dolgot,
Volt oly falu, melyben nem akadt egy legény,
Kit jónak találtak volna a vármegyén.

Jancsi véres szeme, mint a mécs, pisloga,
Petinek alig volt jó harapófoga,
Pál keze remege, *Bandi* melle hörge,
Mind haza kergette őket a vármegyé.

Fürkészték azután, mi ennek az oka,
S reájöttek, hogy az főkép a pálinka,
Mert kicsin a falu, s annyi benn' az ivó,
Hogy megél utánok két árendás zsidó.

Apjok ő kigyelme a kocsmában iszik,
De anyjoknak haza kötény alatt viszik.
Így megy az egész nap, míg ágyba nem mennek,
Derék fiok aztán hogy legyen ezeknek?

Pendelyben, zubonyban jár még a pór gyerek,
Már édesapjával a kocsmán hentereg,
«Nesze no fiacskám, igyál egy-két cseppet»,
Ki látott ily bolond majomszeretetet?

Pálinka nélkül, így dörmög a siheder,
Kenyér és szalonna csak koldus eledel,
Szolgának is csak úgy jó már a reggeli,
Ha a butykos ott áll az asztalon teli.

Hogy menjen ott aztán a gazdaság elő,
Hol az egész háznép pálinkakedvelő?
«De hiszen jó ember a pálinka-mérő,
Mert hitelbe ad, kész fizetést nem kér ő.»

No barátom az fog még csak jégre vinni,
Ha a zsidónál úgy rovasra fogsz inni,
Majd jön az aratás, a zsidó ott terem,
Gabonád elviszi, s üres lesz a verem.

Végre úgy szólok most hozzád, atyámfia,
Amint csak egy papnak illenék szólnia:
Szállj magadba, és tégy férfias fogadást,
Hogy megpróbálsz a pálinka-nemivást.

Nem kívánok sokat, csupán egy hónapot,
Ne igyál pálinkát, ha bár ingyen kapod,
S ha egy hónap alatt megálltad a sarat,
Ismét egy hónapra szánjad el magadat.

Meglásd, nem lesz azért kár egészségedben,
De bizonyos haszon marad erszényedben,
S ha egy-két hónapot ki birtál állani,
A többit könnyebben meg fogod vallani.

Ím ez volt szólásom tehozzád, barátom,
 Az Isten adja, hogy ember légy a gáton,
 Adj' Isten, hogy mind, kik pálinkát ittanak,
 E paprikás versre kijózanodjanak.

(1844.)

A ROSSZ GAZDÁLKODÓK.

Istenem, beh lusta, ki a dologtul fél,
 Be nem lát orrán túl, ki csak potomra él,
 Ma könyökig vájkál s úszik a bőségben,
 Holnap már csak fogát piszkálja éhében.

Okos gazdálkodás, ez is szép dolog ám,
 Csakhogy ilyen alma nem terem minden fán.
 Rövid a takaród? nagyot ne nyujtózzál,
 Előre a róka bőrére ne igyál.

Házadban mindennek rende, módja legyen,
 Gondatlan gazdaság veszendőbe megyen.
 Vedd hasznát, míg éred, a drága időnek,
 Az elrepült napok mert vissza nem jönnek.

De hiába beszélsz a lusta fülének,
 A biztatás neki bucsúztató ének,
 Amit dolgozik is, teszi kelletlenül,
 Ásó, kapa majd kifordul a kezébül.

Kár, hogy ily madárfaj mindenfelé fészkel,
 Tisza, Duna mellett, hegyen, sikon kikel.
 De hogy ismerd őket, olvasó barátom,
 A szép madarakat elődbe bocsátom.

Fordulj meg alföldön a száraz malmokban,
 Ősszel és kiváltkép a téli napokban,
 Ott ülnek ő kelmék, s naphosszant pipáznak,
 Ásítóznak, isznak, néha el is áznak.

Kovács-, borbélyműhely néhutt a tanyahely,
Sok a faluházán, s kocsmában üldögel,
S ha a helység boltját zsidó, görög birja,
Ott foly el az idő, és a falu zsirja.

Hallottad-e hírét, a medve mackónak,
Barlangjában egész télen aluvónak?
Ők is amúgy medve módjára henyélnek,
Csakhogy naponkint a teli tálhoz ülnek.

Összebujik a sok asszony, s deredarál,
A suhanc az utcán leánnyal álldogál,
Akolban a szolgál barmait ellátná,
Ha elébb valaki álmából fölhajná.

Dunai városok hajós partjainál,
A legerősb ember százankint hévizál,
Szólíts fel csak egyet, s ígérj jó napszámot,
«Huszasért, mond, le sem teszem a pipámat.»

Délig ott ácsorog, s ha nincs ebéd otthon,
Egy kötél darabot szurdékból elővon,
Szegény feleségén kiönti boszúját,
S mond: Este is így jársz, ha nem adsz vacsorát.

Szőlős vidékeken ott van még az élet,
Ha kivált az új bor immár csipőssé lett,
Vasárnap délután mennek kóstolóra,
S elkóstolják három, négy, öt virradóra.

Fogy a füstölt kolbász, és sódar mellette,
Aztán a kutyára fogják, hogy megette,
S a kaszásoknak nem marad, csak a leve,
Mi csobolyójokban lesz is, víz a neve.

Nézd a csikós, gulyás, kanász, juhász hadat,
Oly erős mindenik, megrágná a vasat,
S hasalva nézi az istenadta napot,
Egész nyáron csak egy szeget nem faragott.

Rosz lábon áll biz ott a házi gazdaság,
Ahol fészket ver az ásító lomhaság,
Hol gazda, gazdasszony behunyja a szemét,
A cseléd tátoogat, térdig ér a szemét.

Mit ér a jó szüret és gazdag aratás,
Ha nem járul hozzá okos takarítás?
Ha télen pogácsát és kalácsot eszünk,
S tavaszkor kenyérnek valót pénzen veszünk?

Valahány disznótor, annyi lakodalom,
Torkig esznek, majd kidűl a két oldalon,
Felejtik, hogy nem lesz mindenkor Jakabnap,
S hogy az esztendőben van tizenkét hónap.

Gyümölcsfát nem nevel a síkföldi telke,
Pedig a gyümölcsért majd elvész a lelke,
De szemes az asszony, teremt ő magának,
Javát adja érte a tiszta buzának.

Téj, író kenyérrel nincs többé inyére,
Szája ize vágyik édesb csemegére,
Reggelenkint már ő kávécskát iddogál,
Tanulta kántorné komaasszonyánál.

Leányon, menyecskén kendő és viganó,
Nem is becses már, ha nem selyemből való;
De mondd csak, neveljen selyembogarakat,
Szemed, szád teli lesz, oly szitkokra fakad.

Falun is már ujnál ujjabb módin kapnak,
Ha nincs a zsidónál, városba szaladnak,
A sok vitorlának oly cifra a neve,
A nyelvök is majd kificamodik bele.

De ki tudná a sok hibát elszámlálni?
Könyveket lehetne felőle irkálni.
Isten hozzád tehát, olvasó barátom,
Úgy is álmos lettél, szemeidbül látom.

KORA HÁZASSÁG.

Kis kakasnak taréja sincs,
 S kukoríkol immár ;
 Tejes száju a legényke,
 S esze lányokon jár ;
 Talán meg is házasodik,
 Csak ez volna hátra,
 Minden okos azt mondja rá
 Ember kell a gátra.

Alig bírja még a kévét
 Szekérre föladni,
 Kapanyelet sem tudna még
 Jó móddal faragni,
 Már is gazda akar lenni,
 Oh Isten csudája,
 Kivált ha nincs egyebe, mint
 Botja, tarisznyája.

Lógó helye a csikónak
 Nem a rúd melléke :
 Embersorba nem illik a
 Gyerek vőlegényke ;
 Míg a csibe nem kapargat,
 Étke addig kása.
 Aki keresni tud, annak
 Legyen hitestársa.

Erzsike még tegnapelőtt
 Bábjaival játszott,
 S tegnap már a kis csintalan
 Legénnyel cicázott,
 Ejnye gonosz, holnap talán
 Fülíg szerelmes lesz,
 S ha jól megyen, holnapután
 Jeggyűrűt, kendőt vesz.

Lassan, lassan, hugomasszony,
 Tud-e sütni, főzni?
 Fonni, varrni és szapulni,
 Kecseget fölözni?
 Hányszor fordul a motóla,
 Míg kerül egy pászma?
 Mit tesz a jó gazdasszony, hogy
 Fehér legyen vászna?

Jaj teneked szegény gazda,
 Lesz ételed kozmás,
 Ínyedhez ragad a gombóc,
 Kenyered lesz záklás,
 S keserü vaj, penész
 És avas szalonna,
 Majd azt mondod: Csak ily leányt
 El ne vettem volna.

De meglelte zsák a feltjét
 Egyik egy hián hús,
 A másik meg tizenkilenc,
 Ki-ki egy bakot nyúz.
 Szaporodik a gazdaság,
 De nem a kamrában,
 Tojós tyúkjok sincs, de vagyon
 Bölcső a szobában.

Rosz fának rossz az almája,
 Holló fia holló,
 Élő sövény úgy jó, hogyha
 Nyesi kertészolló.
 Ha az apa ásítózik,
 Fia száját tátja,
 Lusta néni lányának a
 Munka nem barátja.

(1846.)

TANULJ, HOGY BOLDOGULJ.

Ujjából tudományt egy ember sem szopott,
Hová mitsem tettek, kincset ne keress ott,
Régen eshetett az, s egyszer bolondjába,
Hogy sült galamb repült az éhes szájába.

Mégis furcsa dolog, no de mit tegyünk hát,
Ha a tudatlan is igen okosra lát?
S belekottyán minden dologba a kába,
Noha féllábbal sem lépett iskolába.

Kukoríkolásra jérce tanít kakast,
Lógós csikó akar igazgatni rudast,
Rák kengyelfutóul ajánlgatja magát,
S beszél a színekről, ki egy cseppet sem lát.

Varga feszegeti ország-világ dolgát,
S nem tudja felvarrni jól a saru talpát,
Jámbor atyámfia bejár gyűléssorba,
Pedig a tanácshoz esze ugyan csorba.

De hogy is ne volna csorba szegény esze,
Azt sem tudja, mily fán terem az *ábéce*,
Vagy ha úgy nagyjából tanult is öreg *Á*-t,
Azontúl nem igen erősítette magát.

Mégis ő akarna lenni falu szája,
Sőt a vármegyét is teli kiabálja,
Jámbor atyámfia, pedig jobban tennél,
Ha addig szántani, vagy kapálni mennél.

Megverte az Isten mind a két kezével,
Ki keveset gondol kötelességével,
S ki nem tanulja azt, ami hivatása,
Szerencséjének már előre sirt ása.

Ha azzal áldott meg a sors, hogy gazda légy,
Szeret a gazdasági tudományokra tégy,

Szemesen nézz körül, kövesd a jó példát,
Melyet a náladnál tanultabb gazda ad.

*«Ne tanítson engem oly úrféle senki»,
Igy szól e tanácsra talán egy valaki,
«En gyermekségemtől földmivelő lettem,,
Mindig húztam vontam, szántottam, vetettem.»*

Bizony csudálom, hogy fejed lágya benőtt,
És mégsem akarod látni a bökkenőt,
A dolog bibéje hisz éppen ott van,
Hogy saját eszeddel el vagy telve nagyon.

Nem tudsz-e kovácsot, ki mindig kovács volt,
Szántóvasat mégis soha jól nem nádolt?
Avagy csizmaziát, csizmazia fiát,
Aki foltozni sem tud helyesen csizmát?

De az ily kovácsot, az ily csizmaziát,
Hogy rossz munkát tesznek, te éppen ne csudáld,
Mert mindenik hitvány mesternél dolgozott,
Az cigánykovács volt, ez meg csak foltozott.

De van bezzeg kovács, aki érti magát,
S tudok szabni, varrni értő csizmaziát,
De volt is mesterök, tanultak is tőle,
Van is mindkettőnek szép haszna belőle.

Sok csinja-binja van a jó gazdaságnak,
Ha valahol, itt kell lenni tudományak,
Hogy tudjuk tehát azt ugy félvállon venni,
Mintha csak kanállal meg lehetne enni?

*«Mi tevő legyek hát» azt kérdezed tőlem,
«Hogy oly okos gazda válhassék belőlem?»
Örülök barátom, hogy e kérdést tetted,
Csak azt sajnálom, hogy már rég nem kérdezted.*

*Tanulj, ez legyen a fő-fő parancsolat,
Haszonra fordítsad tapasztalásodat,*

Ne várj mindent csupán Isten áldásátul,
Hanem egyszerismind magad munkájátul.

Ha látod, hogy másnak vetése szebben áll,
Ne érd be vele, hogy rajta csudálkozzál,
Hanem tudd meg okát tövéreül hegyére,
S te is úgy miveljed magadét jövőre.

Ha szépek szomszédod csikái, tinai,
Mig a tieidet nem birják inai,
Ne irigyeld neki, hanem járj nyomába,
Hogy te is juthass ily jószág birtokába.

Gyümölcsösöd vackort, s füzfaalmát terem,
Pedig jobb is nőne ugyanazon helyen,
Nézz csak amaz okos gazdának kertébe,
Mily drága gyümölcsű fával ülteté be.

Újra mondom, *tanulj*, s ha könyvből is értesz,
Tapasztalásodat nevelni fogja ez,
Olvasd szorgalmasan az olyan könyveket,
Melyekből a gazda okosabbá lehet.

Hej, de ott van a baj, szintén elfeledtem,
Pedig erről szólni előre föltettem,
Hogy az olvasáshoz még sok gazda nem ért,
Vagy ha ért is, könyvre nem adna egy fillért.

Hány apa nem küldi fiát iskolába,
S eltarisznyáztatja az időt hiába,
Felnő a sok gyerek, mint paszkoncakender,
Hogy válnék ezekből szemrevaló ember?

Nem tanulják-e ott a kötelességet,
Istenhez, hazához, királyhoz hűséget?
Emberré az embert csak oktatás teszi,
Mégis ezt hány apa lelkére sem veszi.

Olvasó barátom, adj hálát Istennek,
Hogy téged szülőid jobban neveltenek,
Vedd te azért hasznát, mit egykor tanultál,
Mást is példád után vonni iparkodjál.

(1848.)

RAJZOK, ÉLETKÉPEK, NÉPREGÉK

MAGYAR TÁNC.

Mit ültök itt vesztegelve?
Táncra legények!
Úgy szeretem az ifjakat,
Hogyha serények,
Rajta tehát, csak szaporán,
Majd elmondom én,
Ha megzendül a hegedű,
Kiki mit tegyen.

Ti karejben fogtok állni,
Én a középén,
Szemközt kiki a társával
Reám figyelvén,
Kezetek a csipőn legyen.
Mozgástok szabad,
Lanyhán, idomtalan állni
Épen nem szabad.

A mell feszüljön előre,
Fent járjon a fő,
Büszkén emelkedjék a váll,
Mint Mátrátető.
Karcsu derék, hajlós tagok,
Fürge ficke láb,
Teszik csinossá a táncost,
Másképen fabáb.

Zengedez már a hegedű,
 Kezdjük el tehát,
 Üssük össze bokáinkat,
 Pontban, egyiránt.
 Előbb jobbra, aztán balra
 Hármat ugorjunk,
 De a nótával egy húron
 Pengjen sarkantyúnk.

Mint a madár ágrul ágra
 Midőn szálldogál,
 Ugrándozik nagy könnyeden,
 Majd kicsit megáll :
 Úgy lejtse a ti táncotok
 Viszont változva,
 Úgy szép a tánc, ha tagokra
 Föl vagy on osztva.

No most hátra fogunk lépni,
 De jól vigyázzunk,
 S ha egy szakasz nóta lejár,
 Megint itt álljunk,
 Helyes deli testállásban
 Tapsolhat a kéz,
 De egyszerre, mert különben
 A zűrzavar kész.

Mint mikor a sebes zápor
 Lezúg a völgyön,
 Hányja veti a galyakat,
 S a kő alább jön :
 Oly sebesen és erősen
 Zeng a nóta már,
 Hallja ezt a fürge legény,
 S biztatást nem vár.

Nyalka, feszes lépte, nyoma,
 Fordul mint evet,
 S néha, midőn kedve tartja,
 Ugrik másfelet.

Széles kedvében a keze
Már szabadon jár,
Hol megnyomja a süvegét,
Hol csipőre száll.

Vitéz Kinizsinek hírért
Hallottátok-e?
Hogy vigadott Kenyérmezőn,
Azt tudjátok-e?
Mint csatába rohanónak
Tüzelt a szeme,
Bajnokos volt mozdulása,
Feszült kebele.

Gyáva az, ki tunyán vígad,
Büszke a magyar,
Vére a nemzeti hangra
Fellobban hamar.
Életerő, tűz és kedély
Tánci jelleme,
Fürge szabad lejtésekben
Áll fő kelleme.

Most már rakjuk szaporábban,
Mert három a tánc!
Nem bánom, hadd oszoljon szét
A karéjos lánc.
De leánykát vegyen kiki
S járja páronkint,
S ha megperdül egyszer kétszer,
Adja soronkint.

S ti leánykák lejtőzzetek
Módos léptekkel,
Nemzetünk táncát soha ne
Feledjétek el.
Ti pedig ne tágítsatok,
Rajta legények!
Úgy szeretem az ifjakat
Hogyha serények.

(1828.)

A FALUSI KIS LEÁNY PESTEN.

Jaj be szép az a Pest, Istenem, be szép!
 S benne milyen úri, mily szelíd a nép.
 Összevissza jártam útat, útfelet,
 De szemem nyugonni nem talált helyet.
 Ablak ablakon van három négy soron,
 Oly magas falunkban nincsen a torony.
 A sok utca tömve mint a méheraj,
 Jobbra, balra fényes gyöngy, ezüst, arany,
 S mintha búcsu állna későn és korán,
 Cifra ott a férfi, asszony és leány.
 Ám csudálni méltó mindenek fölött,
 Hogy kevély alig van annyi úr között.
 Mert kosárka almát vittem áruba,
 S feltakarva szépen ültem kapuba.
 Ott hogy üldögéltem én szegény leány,
 Szépen néze minden átmenő reám,
 És sokan, de hogy mért, nem tudom biz' én,
 Visszafordulának többször is felém.
 S három könyves úrfi már is körbe vett,
 Egyik kérdi tőlem: «Húgom, mi neved?»
 Kérdi a másik is: «Hol lakol, babám?»
 És a harmadik mond: «Lelkem, nézz reám!»
 Én meg elpirúltam, oh de hogy is nem,
 És csak úgy susogva mondtam meg nevem.
 Hányával kel almám? meg sem kérdezék.
 Ám ha annyi lett is volna, megvevék.
 S mennyi furcsa szépet kelle hallanom,
 Azt úgy elbeszélni oh dehogy tudom!
 «Hossz-e még be almát, itt ülsz akkor is?»
 Kérdeznéek Isten tudja hányszor is.

Jaj be szép az a Pest, Istenem be szép!
 S benne milyen úri, mily szelíd a nép!
 Ahogy álldogáltam utca szögletén,
 Nagy sietve jött egy szálás úr felém.

Fénylett rajt' ezüstös szép kalap, s ruha :
 Gazdag úr lehet, de még sem katona.
 Állni cifra hintón láttam olyat én,
 Bajsza jól kikenve, barna, mint a szén.
 «Ejnye gyöngyöm-adta kis magyar leány,
 «Nem szeretsz-e engem? én szeretlek ám.»
 Így köszönte szépen, és tán ismere,
 Mert úgy híva, hogy csak menjék el vele.
 «Nem lehet», feleltem, s kérdezé : «miért?»
 «Mert anyámtól meg van tiltva, hát azért.»
 «Bé ne menj leányom», ez volt a szava,
 «Bár akárki hína, házba sehova.»
 «Kis szivem, tehát csak nem jössz el velem?»
 Monda. s megszorítá kétszer a kezem.
 S búsan ott hagyott az utca szögletén,
 No de mit tegyek, ha tiltja a szülém.

Jaj, ha megharagszik az az úr reám!
 Mit miveljek akkor, mert hatalmas ám :
 Egy kosár almával bémegyek megint,
 És ha majd anyám a régi módra int,
 Szépen kérem őtet, hadd legyen szabad
 Fölkeresnem azt a szép ruhás urat,
 S hogy haragja szünjék, csókolok kezét,
 Néki nyújtom által a legszebbeket,
 És ígérem, hogy azt nem teszem soha,
 S félni nem fogok, mert ő nem katona.

(1837.)

REMETE PÉTER.

Péter, a híres neves remete
 Egykoron fejét reá vetette.
 A pogányok ellen harcba menni,
 S Jeruzsálem városát bevenni.
 Sok kereszttest öszveprédikála
 S lelki hadnagyúl eléjük állá.

Ó ugyan, mint szent magány lakója,
 A gonosztúl jó magát megója,
 S tiszteletben áll, amerre fordul,
 Ám de csőcselékje fosztogat, dúl.
 Így közelget a magyar hazához
 S jött híre eljut a királyhoz.
 Kálmán ottan útra, útfelekre
 Küldi őrhadát a véghelyekre;
 Péter ezt gyanítva, jó előre
 Futtatott néhányat kémlelőre;
 S mert ezek sokáig elmaradtak,
 Monda: «Oh az Istentül szakadtak!
 Mintha látnám őket, mit csinálnak,
 Valamely kocsmában pityizálnak».
 S lelkeikre szólva hathatóul
 A hadaknak, ő is kémnek indul;
 S amint megy, s tekintget erre, arra,
 Hátra és előre, jobbra, balra,
 Kormos fölleg gömbölyög feléje,
 Oly sötéten, mint az éjek éje,
 Tompa és ijesztő mormogása,
 Szemvakító közbe villanása.
 A zarándok hadnagy szín után néz,
 Míg el fog vonulni a dühös vész,
 S villogás közt lát egy tanyaházat,
 Arra tartja hát a zablaszárat,
 Rúgja lassan nyergesét sarokkal,
 De számár a mén, s csak móddal, okkal
 Boldogulni vele, mert alig van
 Épség benne fejtül farkaiglan,
 Minthogy a vidékek jámbor népe
 Szőreszálát emlékül kitepte;
 Mégis már a tanyaólbán álla,
 Hogy szakadni kezd a zápor árja,
 Itt karóhoz kötven paripáját,
 S rendre ráncigálva szőrcsuháját,
 Béfordul a háznak pitvarába,
 S meglapulva ül a sut zugába.

Benn az őrlak pezsg vitéz fiaktul,
 Hegyke, ficke, víg magyar hadaktul,
 Áll boros hordó az asztal ormán,
 Csapra ütve, s nincsen gége híján ;
 Fris cipók szép domborúra kelve,
 Mint a serdülő leányka keble,
 És a sültekek szinte illatoznak,
 A vitéz végőrök így lakoznak.
 Pörg a kocka, harsog a toborzó,
 Közbe-közbe hallik sok cifra szó,
 Kacki lánykák sürgnek a karéjban,
 Vincározva nyiltan és titokban.

Péter látta ezt a sut zugából
 S mélyeket sohajta oldalából.
 «Ejnye, ez bizony nagyon hamis nép,
 Már ez, mondom Istenemre, nem szép!»
 Mind ezt gondolá csak úgy magában,
 S megkonyulva ült szivbánatában.
 Míg egy most beállt ujonc vitézke
 Megkacsintva őt, elébe lépe.
 «Hej atyus, mit búsul itt kegyelmed?
 Jobb bizony, velünk ugorjon egyet,
 Rút idő fúj ott künn a világban,
 Annál szebb jár itt az őrtanyában.
 Kell-e szép menyecske főzte, sülte,
 Hócipó, arany bor, Ruszt szűrötte?»
 S egy nagy butyka korsót fog kezébe
 S ráköszönti szép szokás nevébe.
 Vérszemet kap erre a zarándok :
 «Én e borhoz, ugymond, nem nyulandok,
 Mert tisztátalan kéz adománya,
 Melyben kocka volt, és bűn leánya.
 Szégyen ez neked, s pajtásaidnak,
 Szent fenyítékből kik úgy kirúgnak,
 Mintha Isten, ég, pokol sem volna,
 Lelketekre épen semmi gond ma.
 S milyen kardotoknak markolatja,
 Egynek sincsen olvasója rajta.

Szégyen, mondom, és örök gyalázat
 Így befertőztetni ezt a házat!
 Kérlek üdvötkre, földre, égre,
 Szálljatok már lelketekbe végre.»

Egyelőre a szidott vitézek
 Csak bámulva erre arra néznek,
 Ám de látván, mint fuj a zarándok,
 S hogy nem pöhöly, amit szór reájok,
 Egy méregbe jó, s asztalra jót csap:
 «Mit papol nekünk az, ki nem is pap?»
 «Ő, kiált egy másik, garaboncás!»
 «Garaboncás, zúgnak, ő nem is más,
 A szélvész egyszerre tért be véle,
 Csak ki a szabadba, csak ki véle!»
 «Hát ha kém ő a kereszthadakbúl?»
 Szólt megint más szörnyű tág torokbúl.
 «Húzzuk ágra, hogyha kém,» kiált egy,
 Ámde több kiáltja: «arra nem megy,
 Mert kereszt van tűzve vállhegyére,
 Ennek harcban folyhat még a vére.»
 «Ej de oly sokat miért kotoltok? —
 Szólt a csap megöl egy régi bajnok,
 Simogatva torzonborz bajúszát —
 Vessétek ki már az istenadtát!»
 S míg az ember jobbra, balra pillant,
 Péter laptakint szabadba villant.

Most siet magát az ólba húzni,
 Mert a záporárban restel úszni.
 Jaj de onnan is hamar kiűzik,
 S a számárt utána ösztökézik,
 Mert a délceg kényes orru mének
 Hortyogának tőle, s tüsszögének.
 Zúg azonban, csak úgy dül a zápor,
 Mit miveljen már az árva jámbor?
 Kámzsáját fölrántja tar fejére,
 S menni készül zápor ellenére,
 De bár rúgja, csípi a szamarat,
 Házelon túl nem megy egy tapodtat;

S bár miként kiáltoz : hő ne, hő ne!
 Húzza őt a csepegőbe méne.
 S öszveázik minden teste, lelke,
 Hogy facsarni hétszer is lehetne.
 A zarándok mindezt tűri békén,
 S mintha otthon ülne sziklaszékén,
 Elmerül ahító gondolatba,
 Néha néz csak föl, s ki a szabadba,
 Míg a zápor elvonul sokára,
 S földerülve kél a nap sugára ;
 Ekkor a szük ablakon beszólal :
 «Isten áldjon égi földi jóval
 Bennetek, kívánom ; de ha nézek
 Tettetekre, ti magyar vitézek,
 Félek rajta, fánthonfántra* juttok,
 Hogyha majd csatába lészen úttok.
 S milyen öllel most nekem ti mérték,
 Olyan öllel mérnek vissza néktek.»
 Igyen szólva és imádvá Istent
 A zarándok lassan lépve elment.
 A vitézek nézték és nevették,
 Végszavát azonban megjegyezték.

Ime horvát földre nemsokára
 Jó sebes parancsuk indulásra,
 S folyton áznak menve, s visszatérve,
 S jut eszökbe, Péter mit igére.
 Majd a tengerparti normanokra,
 Tábort jártak a pogány kunokra,
 S mindenütt a zápor árja verte.
 Jött megint eszökbe a remete,
 S szájrul-szájra terjedett a híre,
 Mit miveltek a végörök véle,
 Sőt maiglan a magyar bakáknál,
 Péter régi hire s átka fennáll,
 Mert ahányszor útazásban áznak,
 Vége nincsen a szófurcsaságnak.

(1837.)

* Fánthon fánt a. m. bántásért bántás (talio).

MÁTYÁS KIRÁLY.

Mátyás király fölötte szereté
 A népet, s ez őt nem felejtheté,
 Kivált a jó szántóvető népek
 Felőle mind maig regélgetnek.

Mátyusföldén az róla a rege,
 Hogy ő nem volt nagy úrnak gyermeke,
 Ha tán nemes volt is, csak bocskoros,
 És mint szegény, lett szolga — ostoros.

Nagy orra volt-e ok, vagy más hiba,
 Nem szól felőle a nagy krónika,
 Elég az ahhoz, hogy ingerkedék
 Matyinkkal a suhanc pórnemzedék.

De Matyi sem kért mástul kölcsön észet,
 S pengőbe adta vissza a fapénzt,
 S a gúnyolónak oly koncot dobott,
 Melyen heted hétig rágódhatott.

Meg volt csinálva, amit dolgozott,
 Minthogy mindent helyén, nyelén fogott,
 Nem is vették hát rossz neven neki,
 Ha tálbul a húst nem feledte ki.

Egyszer gazdája szántni küldte őt,
 Nem tudni, ugart-e, avagy vetőt,
 De mélyen járt ekéje, s egyiránt,
 Minél többet gazdája sem kívánt,

El délnyi délig így dolgoztatott,
 Mig szolgatársa is kiballagott,
 S hozzája úgy félvállon szól vala,
 Matyink pedig dolgára gondola.

«Hej Matyi, nem tudod, mi hír Budán?
 Az úri népek összebujtak ám,
 S királyt tesznek ; te orrod jókora
 Nem szagolod, ki lesz a nép ura?»

A szolga szólt, röhentve jó nagyot,
 Matyink reá ilyen választ adott :
 «Az új királyt ma angyalok teszik,
 S az lesz, aki vas asztalrul eszik».

Erre az ekéjén egyet vetett,
 S a felfordult szántóvasról evett,
 Midőn a szolga látta, mit mivel,
 Szólott fitymálkodás igéivel.

«Koldúsvezér! ha ostorom nyele
 Addig kihajt, s leszen zöld levele,
 Mig a dülön egy fordulót teszek,
 Te úgy király, s én bolondod leszek.»

S hogy eshetett, hogy nem, de úgy esett,
 Az ostornyélnek zöld levele lett,
 S im angyalok koronát hoztanak,
 Matyink felé szárnnyal csattogtanak.

Matyink ijedten ösztökét emel,
 Hogy a koronát távolítsa el,
 De épen csak hegyén találta ezt,
 Azóta görbe rajta a kereszt.

S akarta, vagy nem, de a korona
 Matyink fejére szállva ragyoga,
 S belőle oly király kerekedett,
 Kinél különb grófbul sem telhetett.

CIFRA LACI.

Egy csárda áll Bakony erdejében,
 Nagy a híre három vármegyében,
 Magas bükkfák lengenek fölötte,
 Csörgő patak futkos körülötte.
 Hamis hely ez, bujdosók tanyája,
 Ember legyen, ki betér alája,
 Minthogy Cifra Laci iszik benne,
 Ki az ördögnek is neki menne.
 Ilyen legény egyszerre csak egy van,
 Noha csárda több van a Bakonyban.
 Már ültében látni, milyen derék,
 Úgy ül ott a padon, mint a vasék,
 Hát ha feláll, száz közül kiválik,
 Asztal hídjától ér gerendáig,
 S minő nyalka az ármányos fia!
 Be válnék belőle szép katona,
 Forgós csákó be jól állna fején,
 S ha tarsoly ugrálna kardhüvelyén,
 Hét országba nem volna oly huszár,
 Talán úgy is hadak fia volt már.

Talán még sem, mert a haja megvan,
 S arcát veri jó vastag csomókban,
 Széles kalap van nyomva reája,
 Arany sikkal himes karimája,
 Kék selyemből függő szalag rajta,
 Szellő játszadozva lobogtatja.
 Hát a szüre? cifra, mint a manó,
 Egy hétig dolgozott rajt' a szabó.
 Csak úgy ég a sok veres posztótúl,
 Ilyesmit nem látni, csak a Dunán túl.
 Vízfolyás és patkó, és tulipán,
 S egyéb varrások ellepik cifrán,
 S mint tarka madár a fa tetején,
 Könnyen fityeg magas válla hegyén.

«Korcsmárosné, verje meg a ragya,
 Azt a pint bort be soká nem adja,
 És te dudás, befagyott-e a szád?
 Fújj bele, ha reped is a dudád.»
 Így szól, szűrét balvállára veti,
 Jobbik vállát rezes csatja lepi,
 S kifehérlik gyöngé gyolcs ruhája,
 Bő ünge és még bővebb gatyája.
 Aranycsipkés fátyol lebeg nyakán,
 Tarka selyemkendő a derekán ;
 S amint kalapját fejébe nyomja,
 S föltüremlik széles ünge újja,
 Csudálni kell a karját, oly fehér,
 Piros képen majd kicsattan a vér.
 «Úgy ni, dudás, hordja el a kánya,
 Ez Cifra Laci kedves nótája».
 Szól, s ugyan megrakja kanászmódra,
 Ugró-, düllögő- és dobogóra.
 Baltája, mint sebes istennyila,
 Suhog, villog pergő újjaiba',
 S mint a rázott árvafűz ágai,
 Hánykolódnak gatyája rojtjai.

De nyílik az ajtó csikorogva,
 S Cifra Laci megáll elbámulva,
 Gerendába vágja a baltáját,
 S ölelésre nyujtja a két karját.
 Ki az, aki az ajtót kitárta,
 Cifra Lacit úgy megbabonázta?
 Annyi igaz, hogy ugyan derék csont,
 Kacki, hegyes, begyes és körmönfont.

Zöld cipellő, kék harisnya,
 Sarkig érő veres szoknya,
 Csipőn szoros fehér kötény,
 Kék selyemből fodros mellény,
 Rövid üngűj dagadóra,
 Nyakkendőcske szorítóra,

Ezüst csat, mell-ékesítő,
 Kalárisgyöngy, nyakkdiszító,
 Rézkarika fúrott fülben,
 Fésű magas, sűrű fűrtben.
 Ez volt a viselete.

Mint a holló, fényes, barna,
 Kontyra szedett hosszú haja,
 Sűrű szemöldöke sugár,
 Két nagy szeme, mint a bogár,
 Nyíló pipacs az orcája,
 Csókra hívó picin szája,
 Gömbölyű kar, domború mell,
 Darázsderék, hósín kebel,
 Magasra nyúló növése,
 Gangos teste lebbenése :
 Ilyen arca, termete.

«Hej kincsem, galambom, hol mulattál,
 Hogy engem oly soká magán hagyta?
 Hiszen nemde, Bakony szép virága,
 Te vagy a kocsmáros Panni lánya?»
 Cifra Laci ezt jól ki sem mondta,
 Pannikát már szépen átkarolta.

«Hogy is van az a bakonyi nóta?
 Vedd elő, ha a szél el nem hordta»,
 Így kiáltott Laci a dudásnak,
 S neki eredt a friss magyar táncnak,
 Egy gondolat, s nincs a szűr nyakában,
 Járja egy szál üngben és gatyában.
 Szembe állva aprózza Pannika,
 S meg-megpördül, mint a szélkarika,
 Majd elkapja Laci és forgatja,
 Hol ide, hol oda mártogatja.
 S hogy megrakta minden cikornyáját,
 Leült, mellé húzván Pannikáját,
 Kalapját az asztalra levágta,
 S szívkapuját ily szókkal kitárta :

«Ha nem mondom is, rózsám, ki vagyok,
 Látod, hogy én szegény legény vagyok,
 Aratok, ahol nem is vetettem,
 Ha vígadok, más búsul helyettem,
 Selymet, gyolcsot ide az erdőbe
 Zsidó és tót behozzák előmbe,
 Kasznár, ispán éléskamarája
 Közös velem bora, szalonnája.
 Szeress, rózsám, amint én szeretlek,
 Ámbár a pap előtt el nem veszek,
 Baltámra esküszöm, híved leszek,
 Míg a Bakonytúl búcsút nem veszek.»

De a leány Lacihoz fordulva,
 Monda, mintegy rajta elbúsulva :
 «Úr a vendég s várunk parancsára,
 Azért jöttünk ide a csárdára,
 Bort töltök a vendég poharába,
 Föladom, ami van a kamrába',
 Sütök, főzök inye, kedve szerint,
 El is járom vele, ha táncba int,
 Ha kívánja, még csók is jut neki,
 Csókba úgy sem halt még bele senki ;
 De szerelmet többé nem adhatok,
 Mert még ma estére gyűrűt váltok,
 Jó az Isten, jó urat ad nekem,
 Vármegye pandúra vesz el engem.»

De Laciban ez nagy mérget gerjeszt,
 Foga közöl sok cifra szót ereszt,
 Majd fölveti szűrét a nyakába,
 Egy-egy pisztoly mindegyik ujjába',
 A baltáját jobbkezeiben tartja,
 S a palackot fenéig fölhajtja.
 «Nem lesz ma kézfogó e csárdában»,
 Így dörög haragra lobbantában,
 És megindul, mint a veszedelem,
 Szeme járkál úton és útfelen.

Nem fut el egy kis gyík a haraszton,
Nincs levélzörrenés, mit ne halljon,
Úgy fülel és figyel jobbra, balra,
Nagy indulat forr benn' a pandurra.

Már hanyatlott a nap nyugovóra,
Még sem jött a pandúr kézfogóra,
Vagy ha jött is, más úton kerüle,
Cifra Laci új gondba merüle,
S gyilkos lassúsággal elsunnyogva,
Behúzódott a sűrű pagonyba.
És eltűnt az éjnek homályában,
Ki merné most kísérni nyomában?
Sötét igen az erdő sátora,
Ha nem világítja hold sugara,
Csak orzó vad és bujdosó legény
Igazul el tekergős ösvényén,
És aki les vadat, s bujdosókat,
Ösmer benne minden szöget-lyukat.
De mily zaj ez, milyen rivalkodás?
Egymást éri a puskaropogás,
Laci aligha meg nem ütközött,
Nagyon lángol ott a nyíres között,
S hogy elnémult a sűrű puskaszó,
Keveregve hallik sok kemény szó,
S a zaj elhúzódva a pagonyból,
A veszprémi országútra vonúl.

*

Most is fenn áll a bakonyi csárda,
Van bora, kenyere, szalonnája,
Pihenést ad fáradt utazónak,
Néha rejteket a bujdosónak.
De miolta haraggal elmene,
Cifra Laci, nem fordult meg benne,
A nyalka fi vajh hová lehetett?
Hogy Bakonyban híre is elveszett.
Rosz kenyér a bujdosó kenyere,
Nincsen neki se nyugta, se helye.

Laci is mindaddig költözködött,
 Míg a kése végre benne törött,
 Úzóbe vették őt, mint a vadat,
 Törvény szolgált fejére igazat,
 Nem volt rajta halálos nyavalya,
 Ép létére ő mégis meghala,
 Elevenen vitték temetőre,
 Útmelletti kopár dombtetőre,
 Magasra ment, s ott egy szegen akadt,
 El lehetett járni lába alatt,
 Szóval: kimúlt vármegye költségén,
 Főbíró prédikált temetésén.

(1845.)

TÓMALOM.

I. NAGY SZÁRAZSÁG.

«Csöppents, uram, esőt végre valahára,
 E szomjúság-vette magyar Kanahánra,
 Teremts már egyszer a molnárnak is vizet,
 Mert ha soká így tart, még bőrével fizet.
 De haj! híre sem jár, hogy esni akarna,
 Nincs a kerek égen egy foltocska barna,
 Még csak az ördög sem veri feleségét,
 Hogy hullatná néha ragyaféle könyét,
 Homoktul a talpam papucson át is ég;
 A szegény molnáron könyörülj meg oh ég!
 Ne hallgasd azt, aki mindig kér jó időt,
 A nyomtatót, utast és a téglavetőt.»

Peti molnárlegény ekkép sopánkodott,
 Minden sohajtása egy-egy mázsát nyomott;
 S mintha csak résztvenne kínjában a malom,
 Le-lepillanta rá, mint élő fájdalom,
 Régi jobb időkben volt új nádfödele,
 Most a nagy hőségtől egekre börzede,

Soha sem ért hozzá a vakoló kalán,
 De sártapasznak volt nyoma sövényfalán.
 Nyugszik a göröndöly kis és nagy korongja,
 Néha egy kósza lódarázs körüldongja,
 Hallgat a petike, töltetlen a garat,
 Egérnek sincs benne egy irgalmas falat :
 Lapát nyelét öltve áll a külső kerék,
 A száraz zsilippel mintha gúnyolódnék.
 S a tóra epedve tátong bámulása,
 De ennek rá nézve nincs vigasztalása,
 Mert kiszáradt a viz fenéig belőle,
 Még a békanép is elkotródott tőle.
 Szegény aszott malom, szegény molnárlegény,
 Szomjan áll mindenik a pusztá közepén.

II. SZERENCSE-VÁRÁS.

De el nem hagyja a sors a nyomorultat,
 Ha ennie nem is, legalább inni ad,
 Petink is hát erre bízta végre lelkét,
 A szerencse, vélvén, vagy így vagy úgy segít.
 Állt a malom előtt egy fűzfajegenye,
 Több száraz ága volt, hogysesm zöld levele,
 A szomszéd falunak ménese, gulyája,
 Dörgölődni eljárt gyakorta alája,
 Volt jámbor utasok iránymutatója,
 S a pusztá egyetlen mennykőhárítója.
 Petink is ez alá vetette le magát,
 Könyökérül nézve a kék ég oldalát,
 S a sok mély gondolat csaknem elaltatta,
 Midőn megcsörrene fölötte egy szarka.
 Mire ő bújában is olyat kacagott,
 Hogy megijedvén a szarka, eliramlott.
 «Oh te csibelopó rossz prófétamadár,
 Vendégül most nekem kit hozna a tatár?
 E kopott saráglyán ugyan ki őrlene,
 Ha csak a Tiszát is nem hozza el vele ?
 Vagy holmi naplopó jó molnárcsuszára?
 De vesszek el, ha föl nem kopik az álla,

Saját fogamnak is ez oly ritka madár,
 Azt se tom már, kés kell-e hozzá, vagy kanál.»
 Így szólván átgurult másik oldalára,
 S bámészkodott az ég tulsó bordájára.

III. LEÁNYVENDÉG.

Süt a nap, süt a nap a tómalom fölött,
 S Petink két fülébe némi hang ütközött.
 Lónyerítés talán? vagy bikabömbölés?
 Oh nem ; finomabb ez : leányénekelés,
 S keresztül járt szíven csábító ereje,
 Friss gondolatokkal rakodott meg feje.
 Nagy szaporán magát talpra állította,
 Báránybőr sipkáját félre csapintotta,
 Majd lába hegyéről föl-fölnyújtózkodott,
 Két fekete szeme neki dudorodott,
 Ugy figyelt, az ének hangja honnan ered,
 Macska sem leshetné jobban az egeret.
 És amint nyújtózék, amint kacsingata,
 A leánycseléden szeme megakada,
 A gyalogúton ez lépteit aprózza,
 Új piros csizmáit jobbkezában hozza,
 Balkarján lógatja üres karkosarát,
 Kendő födelezi nap ellen orcáját.
 Száz gyalogút is visz szemközt a leánynak,
 De Peti csak egyet jegyez ki magának.
 Megy, megy, s amint ballag, csak azt veszi észre,
 Hogy ő s a lány néznek egymásnak szemébe.
 Peti még csak ekkor látta, amit látott,
 Örömhánykodása nem ismere gátot.
 S mint mikor kongatják az öreg harangot,
 Oldalán szive oly erősen kopogott.
 «Oh te száraz puszták csicsergő madara,
 Mi hordoz itt szivem üstökös csillaga?
 Gombát szedni jössz-e ez aszott parlagon?
 Gombát eső után kell szedni, galambom.
 Vagy ezerjófűvért küldött ide anyád?
 Pusztá föld ez, rózsám, még ebkaprot sem lát.

De van tücsök elég, éj-nap doromboló,
 Ördögló, bögöly, és sáska ficáncoló.
 Itt lakik az ürge száraz országában,
 S büszkén ágaskodik a buckák aljában.
 Ne menj tovább, kincsem, mert bizony hiába,
 Nincs Isten áldása e pusztá határba.»
 Így szólt Peti tüzes szemkacsingatással,
 És a leány felelt hamis mosolygással:
 «Nem jöttem én gombát szedni a pusztába,
 Mert nincs kedvem falra mászni bolondjába,
 Beteg sincs házunknál, Istennek szent hála,
 Ki ezerjófűves orvosságra vágyna,
 De egy kis korpáért malomba megyek én,
 Vagy tán bizony csak kend ott a molnárlegény?»
 «Oh, hogy is ne volnék, édes kedves babám,
 Mikor egyszer mondom, biz az én vagyok ám,
 Van korpa, mennyi kell, van derce és dara,
 Minden van, csak gyere, te szemem bogara.»

IV. SZERELEMVALLÁS.

Megindula Peti, és a leány vele,
 Furcsa érzésektől háborgván kebele,
 S hogy a csendes malom küszöbére jutott,
 S belsején vizsgáló szeme körülfutott:
 «Jaj, miféle Isten csudája ez, monda,
 Öregapám lelke sem volt ily malomba.
 Korongtól korongig nyúlik a pókháló,
 S minden szugolyában fecskefészek, oh, oh!
 Hol venné itt magát korpa, derce, dara,
 Hol tanyát ütött a föld minden bogara?»
 Megvakarta fejét Peti, és válaszolt:
 «Igaz, rózsám, biz itt nincs semmi, hanem volt,
 De ne haragudjál, hogy félrebeszéltem,
 Mert nagy szerelemtől én megrészegedtem,
 Hallottam szavadat, s amint megláttalak,
 Forgott ég s föld velem, hidd el te gyöngyalak.»
 És a leány monda nagy kételkedéssel:
 «Jaj, ne beszéljen kend, mit senki sem hisz el,

Olyan a férfiszív, mint út mellett a fa,
 Minden átmenőre mosolyog árnyéka,
 Nem hiszek én kendnek, igen hamisan néz,
 Csak azért sem hiszek, mert minden szava méz. »
 De Petiben a szív most fölháborodott,
 Két szeme világa felhővé változott,
 Háromszor tátotta szólásra ajakát,
 S háromszor rántotta foga mögé szavát,
 De negyedszer végre szörnyen kifakada :
 «Oh te kegyetlenebb, mint az erdők vada,
 Te szívhóhér! mire nézed még a napot,
 Ha meg sem hunyorít ily kínos állapot?
 Miolta csak teng ez Isten verte malom,
 (Meg ne ijedj, kérlek, szerelmes angyalom)
 Mondom, amiolta e puszta malom áll,
 Nem történt itt soha szörnyű emberhalál ;
 De ha meg nem lágyul márványszikla-szíved,
 Itt fog a világtúl búcsút venni híved.»
 Így szólt, s fejét rázva fölnézett az égre,
 Mig szivháborúja csillapodott végre,
 S a göröndölyre ült kifújni nagy baját,
 A lány pedig hozzá így intézte szavát :
 «De lássa kend, mért jött olyan mohón nekem,
 Hogy magamnak is majd elállott az eszem?
 Azután ismerős sem vagyok még kenddel,
 Hogy kínálhatott meg tehát szerelemmel?
 Ha megismerkedünk, akkor Isten neki,
 De most a szerelmet szívéből vesse ki.»
 És a legény monda kissé engesztelve :
 «Kivetném, kivetném biz én, ha lehetne,
 De mint a juhszalag a fának derekát,
 Ugy a nagy szerelem szívetem fonta át,
 Ne siess hát, babám, pihend ki magadat,
 Hadd hallják füleim csengetyűszavadat.»

V. A HADD EL HADD.

Mit volt mit tennie, annyi szép szó után,
 A garatszámolyra leüle a leány,
 S szórul szóra jobban neki bátorodott,
 Peti is felejtven minden bűt és gondot,
 Amúgy legényesen eszét öszveszedte,
 S ki volna, mi volna, a lányt kikérdezte,
 És úgy szórul szóra, tövérül hegyére,
 Kicsoda, micsoda, megtudta végtére,
 S a sok ide-oda szó után fölkele,
 Megkérni a leányt, fogna kezét vele,
 De történetbül, hogy az ajtón kitekint,
 Mintha nyakon csapták volna jól a szegényt,
 Elkiáltja magát: «Jaj, kit hoz a manó!
 Talán csak tégedet keres a vén anyó?»
 Kikukkant a lány is a sövényhézagon,
 S fölsikolt: «Jaj, nekem, ez a nénémasszony!»
 Alig mondá ki ezt, mint jeges fürgeteg,
 A vén nénike a malomba betipeg,
 Megpillantván a leányt, nagy mérge kifakad,
 S nyomban elkezdődik a szörnyű hadd el hadd:

«Hát jó madár,
 Gyöngyvirágszál,
 Ide küldöttelek én, pokolra való?
 Te csatangoló,
 Nem mondtam, a zsidóboltba!?
 És te jöttél a malomba,
 Legény után,
 Szép szűzleány!
 Várj, várj te, csak gyere haza,
 Lesz fejedre korpa, laza,
 Addig is, hogy ne ne vess,
 Nesze kis száraz leves.»

«És te pellengérre való,
 Szárazmalom istrázsáló,

Oh oh oh!
 Te leánykopó,
 Te lisztlopó,
 Nyomorúságos molnárlegény,
 Erzsimec neked neveltem volna én?
 Nojszen te csábító,
 Várj csak, keresztkomám a bíró,
 Előtte údon új kaloda,
 Téged zárat először is oda.»

Ezt mondván, sipkáját feje fölül lekapta,
 S előbb a fejéhez, aztán földhöz csapta,
 Ekép szakadt vége a szörnyű csatának,
 S a vén néni, s a lány haza ballagának.

VÉGE.

Elmentek, s csendesség nagy lett a malomban,
 Peti is fölszedte sipkáját azonban,
 S hogy levervén porát, a fejébe tette,
 (De bezzeg ez egyszer félre nem ütötte)
 Kiállt az ajtóba, s egy darabig nézett,
 Némán, s merevedve, mint a megigézett,
 Végre megindula kereke nyelvének,
 S monda: «Ez volt ám a nagypénteki ének!
 No még vénasszonnyal sem jártam így soha,
 Hogy ragadná el őt a szent Mihály lova,
 Esőt kértem, és jött fürgeteg helyette,
 S fejemet a száraz mennykő megütötte.
 De csak így jár, aki tilalmas útra lép,
 Nyakon csípi végre, mint madarat a lép,
 Ha rajtam nem esik, szememnek sem hinném,
 Tanulhat példámon mindenféle legény.»

(1846.)

ÁDÁM GAZDA.

Jó emberke Ádám gazda,
De van is szép áldás rajta :
Van egy fürge felesége ;
De még ezzel nincsen vége.

A konyhában semmi hiba,
Forog nyárson csirke, liba,
Jó borocska — ez is telik,
A kis hordót csapra verik.

S hogy víg legyen a lakoma,
Nem hiányzik a sok koma,
Kántor, ispán, komiszárus,
S az az ármányos nótárus!

Ádám, lelkem jó gazdája,
Senki sem haragszik rája,
Ki is haragudnék rája,
Mindig mosolygós a szája.

A kovártélyos katona,
— Legyen bár még oly marcona —
Mint a galamb, szelid nála,
Az ételét sem fitymálja.

Ugy szereti minden vendég,
Szinte vadássza a kedvét,
A vén s ifju nagyságos úr
Csak így szólítja : szomszéd úr!

Ádám gazda, Istenemre!
A szerencse nevet kendre ;
De szép asszony is ám az a
Kend Évája, Ádám gazda!

(1854.)

BALLADÁK ÉS LEGENDÁK

KARÁD ÉS ZEMÍR.

Repül Karád serény lovon
Távol nyugat felé,
Keletről jön, csatából jön,
Hol a pogányt szelé.
Dijkincse sok, de szép Zemír
Még annyinál is többet ér.

Lágy nyergében remegve fut
Karád mellett a szűz :
«Vitéz, félek, robajt hallok,
A vész nyomunkban üz.»
«Ne félj leány, nem üz veszély,
— Fák közt csapong, süvölt a szél.»

Az ifju mond, s bátran halad
Sikon, völgyön, hegyen,
Még egy vadon, még egy folyam,
Melyen ha túl megyen,
Ott a kies magyar határ,
— Hol nincs mitől remegni már.

Nagy a vadon, mély a folyam,
Bízik még is Karád,
Fülel — vigyáz, lovát üzi,
Tüzes sarkantyut ad
S utána már a nagy vadon,
— A mély folyón is túl vagyon.

«Élj boldogúl, jó Musztafa,
 Enyhüljön bánatod,
 Hazám egére hoztam át
 Sugár csillagzatod,
 Karom között lesz honi nő,
 — Kihez hasonló több nem nő.»

Igy a vitéz, de a leány
 Gyakorta visszanéz,
 Könyük ragyognak arcain,
 S szüvébe bút idéz :
 «Öröm, remény, jaj, félelem
 — Felváltva játszanak velem.»

«Derülj ki búdból, oh Zemír,
 Közel már ős tanyám,
 Sohajtva vár, örökre vár
 Ott jó atyám, anyám,
 S öcsém a fürge kis Lelész
 — Üdvözlő csókokkal tetéz.»

A pár szóváltva mendegél,
 Vezérök estsugár,
 S vágyó szemökbe ütközik
 Az ősi sziklavár.
 Köröskörül mint őrfalak
 — Sötét erdők hullámzanak.

Erdő tövén megáll Karád,
 S leszáll Zemír vele,
 Hűvös homály lebeg reá,
 S az alkonyat szele
 Kapkodja lenge fürteit,
 Lágy fű csókolja lépteit.

«Zemír, szerelmem csillaga,
 Végére jár utunk,
 Ma, míg az esti fény dereng,
 Fészkünkbe feljutunk.

De sziklabérc van ellenünk,
 — S megnyugva jobb rá küzdenünk.»

Susogva folydogál ihol
 A völgynek csermelye,
 Mellette bokrok lengenek
 Virágok enyhelye,
 Füröszd patakban tagjaid,
 Virág ékítse fodraid.»

Szól, s a sűrű lombos cserárny
 Alatt elszenderül.
 Illatfüzért köt a leány
 Az alvó hős körül,
 Vidúl, bút, félelmet felejt,
 — S tovább, tovább dalolva lejt.

Ébred, kel és körültekint
 A bajnok s vére hűl,
 Zemír, Zemír! hiába zeng
 Völgyön belül kívül.
 Lovára kap, de hajh hova?
 — Bizonytalan fut tétova.

A föld dobog, lapúl a fű,
 Vesz és vált száz utat,
 Bokort, fát, tért, tetőt, szugolyt
 Riadva föl kutat,
 S a lányt nem, csak szép fátyolát
 — Látja, mint tépdese az ág.

A nap kel és a nap leszáll,
 Utban s uton kívül
 Nyomot keres, messzére bolyg.
 Szüvén vad szándok ül.
 «Düh, s bosszu legyetek velem,
 — A rablót hogyan föllelem.»

Halad, s a völgy homályiban
 Tér zöld hajlék felé,
 Nyögést hall: «Ó nyög itt talán»,
 S kardrántva lép belé,
 De im agg szolgáját leli,
 — Siró Lelészt mint kérleli.

A szinben két új sirhalom
 Tünék elébe még.
 «Mi gyászfödélt lel itt szemem,
 Segélj kegyelmes ég!
 Öcsém s te agg, e sir alatt
 Mondjátok meg, kik nyugszanak?»

«Atyád, anyád enyésznek ott,
 Meggyilkolá Keled,
 Ósváradon parancsol ő
 S acélt fen ellened,
 Mi számüzetve védtelen
 Rejtőzködünk e vad helyen.»

«Atyám, anyám nyugodjatok,
 De bosszumnak tüze
 Eméssze meg, ki rajtatok
 Ily rút gonoszt üze.»
 Szólt, s mint egek villámlata
 A váruton felvágata.

Ki és be a boltos kapun
 A nép tolongva dűl,
 Innepi öltözet födi
 S arcán örömjel ül,
 Csak hős Karád néz komoran,
 S a hidra föl, mint szél, rohan.

«Népek, benn a vár udvarán
 Mi vígság zengedez?»
 «Új várurunk vitéz Keled
 Menyekzőnapja ez,

Ah szép menyét hozott urunk,
 — Török leány menyasszonyunk.»

Borzasztó, s új bosszuláng s gyanú
 Kel a bajnok szívére,
 Alatta a nászok közé
 Szorong a karcsu mén.
 S szemébe, hajh! ki ütközött?
 — Zemír a vő karok között.

«Zsivány, s hölgymartalóc, enyém
 E vár, s menyasszonyod!
 Add vissza, vagy kacér szemed
 Legittén behunyod.»
 Fegyverre kel rögtön a vő,
 Magát, nejét hogy ójja ő.

Mint két had, a két vő zajong,
 Acél acélba vág,
 Rémsülve a násznép vonúl,
 S a küzdőpálya tág,
 Karád villám gyanánt vadul
 Suhint, s Keled a porba hull.

Ölelni fut Zemírt a hős,
 Ad és fog hű kezét,
 Keblébe bús keserv helyett
 Száll édes érzet,
 S kiért vivott pogány mezőn,
 — Szép hölgye dől ölébe hőn.

(1830.)

SZONDI.

Mily had kel a drégeli völgyön elé,
 S vet vérszemeket hegyi vára felé?
 Ádáz Ali tábora durrog alatt,
 S rombolja tekékkal a sziklafalat.

Vaj támad-e hős,
 Oly bátor, erős,
 Kit nem bir ijesztni veszélyzaj,
 S nem hat le szüvére haláljaj?
 A vár kicsid, ellene nagy sereg áll,
 Hódulnia kell, vele szembe ha száll.

Jó Szondi parancsol az ormi lakon,
 S buzdítja vitézit az őrfalakon ;
 Lobbannak az álgyuk, a bástya zuhan,
 Jelt ad Ali, s népe reája rohan
 Van harci zavar,
 Helyt áll a magyar,
 Vérben hörög a török és vész,
 Döbbenve vonul tova más rész,
 S Drégel, valamint ama gránit orom
 Rongálva ugyan, de megáll szabadon.

Új harcra megy edzeni Szondi magát,
 Vágy hallani harcriadói dalát,
 S apródinak int, de remegnek ezek,
 S a két dalos ifju ilyen kesereg :
 «Jó gyámolapánk,
 Nagy vészbe jutánk,
 Nincsen ki elűzze fejünkről,
 Fussunk el e mostoha helyről,
 Hajt kínos igába a durva pogány,
 Vagy lángdűhe fegyverek élire hány.»

Mindkettejük oly deli, s fürge fiú
 Jó Szondi kegyencei, s ez neki bú,

A vár bekerítve, bocsássa, hova?
Vész éri, ki mer szakadozni tova.

«Édes fiaim,
Kis dalnokaim,

Nincsen hova mennetek út már,
Ad még menedékhelyet e vár,
Míg víni hadam megy a völgybe velem,
Égnek könyörögjete, óvja fejem.»

Így Szondi. Körötte kis őrhada gyűl
S részével az elleni hadba vegyül,
Küzd, harcol: előtte s utána halál
Kinjajja liheg, hova kardja talál.

«Hol hadfejete?
Hozzá sietek.

Keljen velem önmaga bajra.»
Kész ott Ali a viadalra.
Csörgnek viszonzva dühfegyvereik,
A bég sebesülten odább futamik.

Álgyuk törik újlag a falakat,
S már külsejök öszve halomra szakadt,
Lobbot vet a vár magas ormozata,
S a láng harapó dühe szertehata.

Toldúl Ali fel,
Rá Szondi kikel,

Nem néz, nem ügyel, kire, csak vág,
S már látja, hogy a csatahely tág,
Nincs egy török, aki megállani mer,
Száz van, ki lesujtva mögötte hever.

Drégelyre fel ím Ali küldte követ,
Zászlósan Oroszfalu papja, siet,
Néz Szondira búsan a jámbor öreg,
S hozzája, keservkönyüt ejtve, rebeg:

«Oh drága felem,
Jer, Szondi, velem,

Enged szabadon Ali menned,
Nincs, látod ugy is, hova lenned,

Drégel rom, erős Ali, gyöngé hadad,
Kíméld meg utóbbi javunkra magad.»

Jó Szondi a jámbor atyára borúl,
S lágyul szive, majd hamar elkomorúl,
Kardjára csap, égre felölti kezét,
S mond a törökökre szegezve szemét :
 «Esküt fogadok,
 E helytt maradok,
 Nincs alkum örökre pogánnyal,
 Játszik szava s kénye hazámmal.
Még e kar acélt bir emelni, velek,
— Élj boldogul! — én viadalra kelek.»

A bég, mivel állni akarta szavát,
A várnagyi válaszon ette magát,
«Hát vesszen el, aki szavamra nem ád»,
Szól, s fölveri mindvalamennyi hadát.

 Egyszerre ropog
 Húsz álgyutorok,
 Vársarkon az őrtorony eldől,
 S öl részt a maroknyi seregből,
Jancsár, spahi, s asszap üvöltve tolul,
S a vár bekerítve szűkebbre szorúl.

Többször viszonztatik a rohanás,
Drégel maga már hamu s sziklarakás.
Vív a magyar, és sebes arcra terül,
Sirnak kis apródjai Szondi körül.

 Mint bérci fenyő
 Rendíthetlen ő,
 Apródaiért öli csak gond,
 S mellette vitézeinek mond :
Küldjétek el a fogoly ozmanokat,
S hozzátok előmbe a főrabokat».

Kettőnek aranyban ajándokot ád,
És drága szegélyzetű nyestkacagányt,

Öltözteti dúsan a kis fiukat,
 S küldvén velök, ejt vala ily szavakat :
 «Üdvözlöm Alit,
 Kit bosszu hevít,
 Elszenvedem, öntse ki bár rám :
 Csak szánja meg két kicsin árvám,
 Szoktassa csatákra s ha tenni fogom
 Majd lelkemet, eltakarítsa porom».

Drégel közepén sűrű füst gomolyog,
 A máglya kigyúl, s föl egekre lobog,
 Mindent megemésztete Szondi vele,
 Amely javat ott takarítva lele.
 Majd kardot emel,
 Ménólba megy el,
 Nyerges Daliját üti szügybe,
 A többit is átdöfi rendbe.
 S mond : «Földiimet soha, Szondi lován
 Úlvén, ne kerítse, ne üzze pogány».

Dolmányt aranyost veszen és süveget,
 S állítja nyomába a kis sereget,
 Isten vele, esve le térdre, imád,
 S hallatja utószeri búcsuszavát :
 «Rontsunk ki tehát,
 Szebb látni halált,
 S honnért tusakodva kimúlni,
 Mint gyáva sok életet unni.
 Hú társaim! itt van az óra, jerünk.
 Isten kegye járjon örökre velünk.»

S dárdásan előre hajulva nyomúl,
 A sok dühös ozman elébe tolúl,
 Hozzá torolatlanul érni ki mer?
 Földhöz sokat ő fene fegyvere ver.
 Lábán seb esik,
 Térdére esik,
 Karjában erő lobog, öl, ront,
 Miglen sok ütött sebe vért ont.

Hajh! még szíve nem, hanem élete fogy,
S dárdája kezébe szorulva lerogy.

A bég noha vad, s dühe Szondira fúlt,
A hűlt erü bajnokon elszomorúlt,
A hegyre temette a hős tetemet,
S dárdát maga tüze le sírja felett.

Ott szendereg ő,

A harckeverő,

Kit nem bira győzni veszély, baj,

Nem szálla szívére haláljaj ;

Most a maradék magyar áldja nyomát
S enyhítgeti mennyei béke porát.

(1832.)

HUNYADI.

Ki áll amott a szirttetőn,
Hunyad magas falánál,
S körültekint a sik mezőn
Az esti fénysugárnál?
Hunyadi ő, az ősz vitéz,
Hazáját most nem űzi vész,
Varába szállt nyugonni.

De hirnők jó, s pihegve szól :

«Uram, hatalmad eldült,

Hazádon nem kormánykodol,

A polcra már Ulrik ült.»

«Ha úgy akarta a király,

Hunyadi akkor félre áll.»

Mond és marad nyugodtan.

Más hirnők is jó csakhamar :

«Törnek reád, uram, félj,

A főnemesség nyelve mar,

Elölök, mint lehet, térj.»

«Hogy törnek rám, hihetni bár,
De úgy nem, mint török, tatár.»
Mond és marad nyugodtan.

«Uram, hős vajda, véredet
Szomjuzza egy gonosz szív
S hogy oltsa fényes éltedet,
Külföldre álnokul hív.»
«Rám célza már nem egy halál,
S ha Isten hagyja, eltalál.»
Mond és marad nyugodtan.

S amint fennáll, amint lenéz
Nyugalmasan szívében,
Habos lovon fut egy vitéz,
Vérlobogó kezében,
S kiált: «Édes hazánk oda,
Nyakunkon a török hada,
Siet kivívni Nándort.»

«Pogány jó? hah! nem türhetem,
— Mond és tűnik nyugalma, —
Magyar hazán és nemzeten
Nem dül pogány hatalma!»
S acélt ragad, lovára kap,
Csatáz, vív, izzad éj és nap,
S mig nem győz, nincs nyugalma.

(1833.)

A LEGSZEBB ÉNEK.

Dicső Hunyad király fia
Fényes teremben ül,
Vitéz országnagyok veszik
Dús asztalát körül,
És a királyi vár tere
Örömjajos néppel tele.

«Ki fogja fölvidíteni e
Győzelmi ünnepet?
Vagy nincs-e lantos itt közel,
Ki zengjen éneket?»
Alig hogy így szólt a király,
Előtte ím két dalnok áll.

«Gyönggyel rakott arany szalag
Lesz a lant díszjegye,
Melynek szebben, s szívem szerint
Fog zengni éneke.»
S lantjára hajtva ősz fejét,
Az első kezdi énekét :

«Légy üdvöz, oh dicső király,
Fejedelmek tüköre!
Határtalan legyen neved,
S kegyelmeid köre,
Éjszak, kelet, dél és nyugot,
Imádjon mint világnagyot.»

Tovább zenegne még az agg,
De künn a nép kiált,
S belül éljenzaj környezi
Hunyad dicső fiát ;
Ám a király körültekint,
S a serdülő dalnoknak int :

«Üdvözlek áldva titeket
Derék országnagyok,
Kiknek magas nagy érdemök
Honn és csatán ragyog,
Honn, és midőn csatára száll,
Ti véletek nagy a király!»

«Derék fiú, tiéd a díj,
Ragyogjon lantodon,
Mert részre nem hajlott a dal
Őszinte ajkidon.»

Igy a király, s fog serleget,
Köszöntni a gyűlt népeket :

«Üdvözlöm én a nemzetet,
S szívembe foglalom,
Javára lenni nem szünend
Tanácsom és karom,
Szegény, s nyomott ügy őrfala
Lesz a királynak udvara.»

Hat mélyen a nagy áldomás,
Elfogva szíveket,
Örömkönyűk melengetik
A serlegöblöket,
S habár nem üt zajt a terem,
De forr belül szent érzelem.

S agg Szécsi szól, a bíboros :
«Áldás, uram, reád.
A nemzet íme néked is
E nap jutalmat ad,
Te mondál legszebb éneket,
S díjúl nyerél hű szíveket.»

(1837.)

KONT.

Oh Dráva, bús folyam, miért
Zúgnak hullámaid?
Oh tölgyes rengeteg, mitől
Recsegnek szálaid?

Reátok bosszúból az ég
Haragja szállt-e le?
Vagy a gyászos sötét elem
Buvában nyögdel-e?

Akár haragra gyúlt az ég,
 Vagy gyász e fürgeteg,
 De sorsa szörnyű s rengető,
 Kinek fején lebeg.

S a tölgyesben ki áll amott
 Az Isten éjjelén,
 Cikázva a villámlobok
 Nagy pajzsa címerén?

Magasra nyúl fején fölül
 A hosszú dárdaszál,
 S mezéből oldva kebele
 Viharnak tártan áll.

A törhetetlen lelkű Kont
 Fölött üvölt az ég.
 Apródja van mellette csak,
 S a hősi büszkeség.

S amint a tölgy csikorogva zúg
 S a záporár szakad,
 Panaszra bús apródja nagy
 Kesergve kifakad :

«Uram, vitéz, nem látod-e
 Az égnek ostorát,
 Hogy e vadonba bujdosál,
 Elhagyva a hazát?

Bitangra hagytad mindened,
 Árvák fiad, nejed.
 Békét vadássz, s nincsen tanyád,
 Hová lehajtsd fejed!»

De Kont, merülve gondjai
 Sötét ködébe áll,
 Csak néha pajzsa rezgedez
 Az éj villáminál.

«Uram, vitéz, a sors kemény
Sulyát nem retted,
Mely ím fejedre háborít
Fagyasztó felleget?

Silányra vásott testeden
A fényes öltözet,
Jobbágyid legszegénye ha
Visel honn ily mezet.»

De Kont, merülve gondjai
Sötét ködébe áll,
Csak nyers kezében néha meg-
Rendül a dárdaszál.

«Uram, vitéz, nagy Istenem
Nevére kérdelek,
Inség, nyomor küzd ellened,
Meddig dacolsz velek?

Napod borúlt, álomtalan
Virasztod éjedet,
S fáradtan ejti el nyilad
Naponnan étkedet.»

Igy szól az apród, s arca bús
Könyűkben olvad el,
Mert mélyen elmerült ura
A szóra nem figyel.

Csak hogyha dörren a vihar,
S villáma fényt lövel,
Sohajtva lassan földagad
Az elbusúlt kebel.

S buvában mint merülten áll
A büszke lelkű Kont,
Előtte nagy dörögve a
Cikázó tűz leront.

Bús lelke most eszmélve néz,
S a vész sugárinál
Kémlelgető tekintete
Kitárt keblén megáll.

És ott ragad figyelme, rá
Szakadnak könnyei,
S kiált : «Tekints alá reám,
Tekints le mennyei!

Lövelj még, s e sebekre sújtsd
A szörnyü lángözönt,
Mert, akiért harcban vevém,
Reájok mérget önt.

Az átkok átka rontsa meg
Örökre lelkemet,
Ha a bitor Zsigmond előtt
Meghajtom térdemet.»

De tompa hanggal a vihar
Nyugot felé vonúl,
Mosolyg a hold, s Kont elbusúl
Kimondhatatlanúl.

«Oh nem teremte hát az ég
E mellre mennykövet?
Fiú, jövel, takard be már
Az átkos sebhelyet.»

S midőn odább odább vonúl
A vész s dörögve ront,
Buvába süllyedt el megint
A büszke lelkü Kont.

(1837.

HUNYADI HALÁLA.

Lenéze Isten a magyar hazára,
S Nándor körén megállt pillantata,
Hol ozmanok táméntalan hadára
Hunyad győző acélt villogtata,
És kedve telvén jámbor bajnokában,
Ekkép tanácskozék örök magában :

«Jó bajnokom, magyar népem hiv őre,
Bevégezed tisztod szivem szerint,
Ősz fürtöd s érdemed dicsőbb tetőre,
Szeretteim körébe jönnöd int.
Én adtalak segédül földieknek,
Én visszaadlak ismét a mennyeknek.»

Mit Isten gondol, ember föl nem éri,
De látják a dicsőült angyalok,
Mert gondolatját szent öröm kíséri,
S értelme délsugár gyanánt ragyog,
Látják, mit Isten végezett Hunyadról,
S zeng háladal szelíded ajkaikról.

S mint ifju méhraj langyhő nyártavasszal
A zsönge galyt zsibongva szállja meg :
Ugy környezé imádó hódolattal
Isten székét az égi szent sereg :
Parányítól a legnagyobbikáig,
A békenemtőtől vérangyaláig.

És szellemkebleikből lágy sohaj szállt
Föl a magas királyi szék felé,
«Oh vajha én küldetném a leventét
Vezetni föl nagy Istenünk elé.»
Isten mosolyga e szelid sohajhoz,
És szóla kedvteléssel szent Mihályhoz :

«Mihály, te édenem dicső vezére,
 Hubnyadot te védéd őrszellemül,
 Le téged küldelek Zimony terére
 Ősz hívemért, övezd magad körül.
 Nagy ünnep leszen ez magas mennyekben,
 Jelenj tehát meg fényes ékeidben.»

A hős angyal legott arany lovára
 Terít szivárványhabos szőnyeget,
 Van rá himezve csillagok sugára,
 Ragyog hajnal peréme fék helyett,
 Magát alkony pirosdad föllegével
 Övedzi, s villám élű fegyverével.

Igy ékeskedve száll a bajnok angyal,
 De még ezerszer szebb, mint írva van,
 S versenygve fényre tiszta déli nappal
 Arany lován a föld felé suhan.
 Közelgve a rokon magyar hazákhoz,
 Magában szent Mihály ígyen sohajtoz :

«Istennek áldott föld, szép magyar hon,
 Mily gyász borítja ékes arcodat?
 Mi lelt szegényt, hogy síkon, völgyön, ormon
 Hangoztatod jajos fohászodat?
 Oh sejted nemde, hogy vas oszlopodtól
 El kell szakadnod jámbor bajnokodtól?

De ah, keservkönyűidet töröld el,
 Tekints körül honott, s vidékeden,
 Moravt, Nisszát, nézd Vaskaput Szebennel,
 Vagy állj a nándorvári téreken ;
 Ott küzde érted győzödelmi kardja,
 S ma néki Isten a jutalmat adja.»

Igy szólva szent Mihály Zimonyhoz ér el,
 Éjjél homálya rajta, s néma csend,
 De látja, mint van elborítva vérrel

A völgy alatt, és Nándor orma fent.
 És mond: «Ti, kik szent ügyben itt halátok,
 Lebegjen béke, szent sereg, reátok».

Zimony hegyoldalában álla vára
 Hunyadnak, arra villan el Mihály,
 És harcszerekkel ékes csarnokára
 Arany lován látatlanúl leszáll.
 Belül a csarnok déli szögletébe
 Búsan lobogva szent szövétnek ége.

S pihen táborszerű nyugágyon ottan
 Az egykor érc, most hervatag Hunyad,
 Pajzsára dőlve ül ugyan nyugodtan,
 De lankadása végveszélyt mutat,
 Jámbor papok, s baráti körben állják,
 S az Istent drága élteért imádják.

De esdik mindenenek fölött Kapisztrán,
 Hunyad bajtársa s Isten embere,
 «Oh Idvezítőnk a kinos keresztfán,
 Tekints hitednek bajnokára le,
 Hagyd gyámul ötet árva híveidnek,
 Gátot csak ő vet a pogány dühének.»

És nyári permeteg gyanánt ragyognak
 Szemében a baráti hév könnyek,
 «Atyánk, nagy Istenünk!» — ígyzen zokognak
 A künn siró árvák és özvegyek —
 Ne vedd el ötet tőlünk, a veszélyben
 Utánad benne bízunk, s fegyverében.»

«Szeretteim, ne sírjatok miattam,
 Ne sírjatok, mond halkan ősz Hunyad,
 Soká futék, s a célhoz eljutottam,
 Cselédének Isten ma nyugtot ad,
 Amit tevék, ő benne bízva tettem,
 Ad ő nektek megint védőt helyettem.»

Majd inti két fiát közel magához,
 Kiséri őket sújtó fájdalom,
 Amaz hasonló a nyiló virághoz,
 Ez gyöngé bimbó zöld reménygalyon,
 A lankatag keblére fogja őket,
 S szólítja a keservben szenvedőket.

«Szerelmes gyermekim, ti ősz fejemnek
 Reménysugári, Isten véletek!
 Megérett már gyümölcse életemnek,
 Én messze, messze válom tőletek,
 Szeressétek viszont egymást ölelve,
 S példámra, melyet láttatok, ügylve.

Hármat kötök fiúi lelketekre,
 Halljátok ősz apátok végszavát,
 Amint ügyltek e nagy szent nevekre
 S drágák leendnek nektek egyaránt.
Isten, magyar hazátok és királytok,
 Úgy szálljon áldás gyermekim reátok.»

Mond, és kezét a térdelőkre nyújtván
 Megáldja őket buzgó hangokon,
 Oh mily dicső, mily ritka példalátvány
 Ily áldomás alatt ily két rokon!
 A főnagyok nézik borult szemekkel,
 S Hunyad feléjük fordul ily igéssel:

«Barátaim, szülöttimet, hazámat
 Vegyétek, kérlek, gondotokba fel,
 Egyezzetek, csak egyesítve vállat
 A célhoz így, nem másképp juttok el.
 Ha nem hagyjátok a pogányt pihenni,
 Porom csak úgy fog békén szenderegni.»

Szól, s a pajzsára dől le lankadólag,
 Barátit fogja aggó érzelem,
 De íme, a hanyatlót ápolólag
 Egy gyönyörű vitézfi ott terem,

A csarnok eltelik nagy égi fénnnyel,
S Hunyadra, s a vitézre száll tüzével.

Szent bámulással, s néma tisztelettel
E jelre a sereg le térdre hull,
S Hunyad mennyekbe fölvetett szemekkel
Istennek esdik, mondva búcsuúl :
«Uram, te hozzád vágy öreg cseléded,
Testét a földnek, lelkét adja néked».

S megáll verése a dicső kebelnek,
A pajzson csak hideg szobor pihen,
Mert amitől, kebel s kar hévre kelnek,
Az égi szikra többé nincs jelen,
Amott röpül már szellemvillanással
Az ifju hőssel, Isten angyalával.

(1837.)

SZÜZ MARGIT ÁLMA.

A királyi szüz szelídke Margit
Térdről egykor így imáda Istent :
«Oh kegyelmes Isten! én növendék
Ifju lányka nem tudom, mi üdvösb,
És mi jobb nekem : taníts tehát meg,
Mit miveljek? és jelentsd nekem ki,
Istenem, mi boldogíthat engem?
És bocsáta rája Isten álmat,
Édeset, minő a kised álma
Jó anyjának ápoló ölében.
Álma vitte őt kies ligetbe.
A ligetben két virágbokor volt,
Egy viríta zöld halomzat ormán,
Más viríta völgyöbölbe rejtve.
Egy parányi, s fürge szárnyas angyal
Röpködé körül a gyöngö szüzet,

És mosolygva a halomhoz inté,
 S a királyi szűz szelídke Margit
 Fölkiálta: «Jaj be szép virág az,
 Milyen nyájasan néz a magasról!»
 És mosolygva szólt a nyájas angyal:
 «Várj, s tekints csak föl, szelídke Margit.»
 És a lányka néze fölfigyelve.
 Nap sugárzott a virágkehelyre,
 A virágból harmatgyöngy fehérlett,
 Tarka lepke röpködött közöttte,
 Szállt zsibongva fürge méh reája,
 S a királyi szűz szelídke Margit
 Fölkiálta: «Jaj be szép virág ez,
 Mint örülnek néki lepke, méhe!»
 És mosolygva szólt a szárnyas angyal:
 «Várj, s tekints csak föl szelídke Margit.»
 S a leányka néze fölfigyelve.
 A virág lecsügge dél hevétől,
 Nagy darázsok jöttek donogva,
 Rút babócsok, s más bogárneműek,
 Melyeket nyár, s délnek lángja éltet,
 S a virágon durva röppenéssel
 Gázolának által, s fölkiálta
 A királyi szűz szelídke Margit:
 «Jaj be kár a gyöngye szép virágért!»
 Lágymosolygva hallgatott az angyal,
 És a lányka néze fölfigyelve.
 Im — csodálatos! kel délnyugatról
 Förfögeteg, s a zöld ligetre zúdúl
 Öszvezúzva halmon a virágot,
 S Margit fölsohajta fájdalommal:
 «Szép virág, be búsan kell kimulnod,
 Kár, hogy oly magas tetőn virágszál!»
 A parányi, s fürge szárnyas angyal
 Röpködött megint a szűz körében,
 És mosolygva völgy ölébe inté,
 Hol virult a második virágszál,
 Vad tövisék árnyékába rejtve.
 Nézte a szelíd szűz és sohajtott:

«Árva, gyöngé, elhagyott virág te!
 Ily homályban kell-e hát virulnod?
 Föl, magasra nőnöd túskebokrok
 Tiltanak szegénykét, nap sugára
 Tán ha egyszer száll reád naponnan,
 Még csak méhe sem lebeg feléd itt:
 Kedvesem te, árva kis virágom,
 Kár örökre, kár örökre érted!»
 S könnyüt ejte szép szelídke Margit,
 A könnyű virágkehelybe hullott,
 De a lányka nem tudott felőle,
 Ám de látta a kicsinded angyal,
 S a leányka szűz ölébe reppent,
 Hónyakát szárnyával fogta által
 S csokolá őt a meleg könnyűért,
 Majd picin kezével hajnalarcát
 Nyájasan simítva szóla hozzá:
 «Szép királyi szűz, szelídke Margit,
 Fájlalod tehát a szép virágnak
 Árva sorsát, fájlalod te jó szív?
 Oh de nézz csak, nézz reá figyelve.»
 Szólt az angyal a leány öléből,
 Nyájasan mulatva hajnalarcán,
 A leányka néz, s remegve lát egy
 Gyöngyöt a nyiló virágkehelyben,
 S mond: «Be szép gyöngy! milyet életemben
 A királyi kertben sem találtam».
 Lágymosolygva hallgatott az angyal.
 Majd csapongva dongnak a darázsok.
 Rút babócsok, s ilynemű bogárnép,
 S illetetlen nyugszik a virágszál.
 Kánya, karvaly, sas lecsap közelben,
 Ám a túske őrzi szárnyaiktól.
 Büszke szarvas, tiszta őzikével
 A bokort kerülve futnak által;
 Förgeteg dül, törve zúzva lombot,
 S a virág ép marad völgy ölében,
 Látta mindezt, s fölvidulva szóla
 A királyi szűz, szelídke Margit:

Oh te rejtve nyíló szép virágszál!
 Árva vagy, de gyámod a nagy Isten,
 Annak áldozol csak illatoddal,
 Boldog, oh ezerszer boldog árva!»
 S monda néki a kicsinded angyal:
 «Szép királyi szűz, szelídke Margit,
 Láttad, milyen a virágok élte,
 Szép virág te is a nagy Budában.
 Isten ezt azért mutatta néked,
 Dolgodat hogy intézd el szerinte,
 Föl magasra, vagy le néma völgybe
 Ültesd által életed virágát.»
 Szólt a kisdéd angyal, s a leányka
 Hónyakát szárnyával átölelte,
 S mintha eljegyezné őt jegyesnek,
 Csókot illesztvén a szűz ajakra
 Elszállt tőle tünde lebbenéssel.
 A királyi szűz pedig fölébred,
 És az álom, s égi csók hevétől
 Lelkesülten a királyhoz indul.
 Béla, hogy magához jönni látja,
 Szól: «Jó gyermekem, szelídke Margit,
 Monddsza, mit kívánsz apád szívéből?»
 S mond a gyönges szűz, szelídke Margit:
 «Drága gyöngyim, s a királyi udvar
 Pompafényét engedd félre tennem,
 S hagyj lemondnom a világ zajáról,
 A szigeten ottan szent magányban
 Égnek áldozandom életemet föl,
 S elvonulva ott imádom Istent,
 Hogy reád, s hazánkra küldjön áldást.»

(1837.)

A NAIMI ÖZVEGYNŐ.

(Lukács evangy. VII. fejezet.)

Hiu, mulékony, ami emberi,
 Hiúk a földi vágy, remény, öröm,
 Boldog, ki nélkülözni megtanult,
 S égben keres, ha szenved, enyhülést.
 Ott, ott buzong apadhatatlanúl
 A szent vigasztalásnak enyh-ere,
 Melyből merítve a gyámoltalan
 Erőt iszik, s ujúl a lankatag,
 Ott mér az Alkotó erényeket,
 Küld próbaúl emberre bajviszályt,
 S ha győze, homlokára tűz babért,
 Mindenható, kegyelmes a neve,
 Ezt hirdetik föld, ég, a nagy világ,
 Tanú az égi evangéliom,
 Ihol következő története :
 Hol a világ megváltó Jézusa
 Mennyből hozott hitet kiálta ki,
 Szentföldön, a tejjel mézzel folyón,
 Naimban élt egy özvegynő, szerény
 Magányos háza szűk körén, egyetlen
 Fiút ölelve kis családjaúl.
 Feledni férjét, női hű kebel,
 A lelke más felét, nem bírja, csak
 Szövetségöknek élő záloga
 Lesz némileg vigasztalása, mert
 Özvegynék édesebb szerelme nincs,
 Mint karjain mosolygó kisdede.
 Mi néki minden a nagy ég alatt?
 Hisz angyalt ringat ölben, és szivét
 A mennyek üdve bírja lakhelyül.
 Ártatlanán, nem tudva bánatot,
 Csügg anyja keblén a kis csemete,
 Majd játszadozva ellebbenti félre
 A gyásznak fátyolát, s gyöngéd mosolyt

Varázsol a kesergő ajkaira.
 Elcsattan ekkor a csók arcain,
 S könnyükre olvad a hő csókdosó.
 Oh vajmi sok sejtés, vágy és remény
 Sugára leng a szép kised körül,
 Miket szülője már-már töltve hisz,
 S ha felsudárul ifju pálmakint
 A zsenge sarjadék, ha isteni
 Félelm övedzi tiszta homlokát,
 Ha fejtvék teste, lelke és szive,
 Anyjának ő lesz édes mindene.

De életünk Isten kezében áll,
 Az óra s percenet bizonytalan,
 Mely földi lételünknek végszer üt.
 Pólyákon, őszek támaszbotjain
 Egyenlő dühhel gázol a halál
 Az ifju arcok rózsabimbajit
 Letépi, s hervaszt nyers férjizmokat.
 «Ne kösd te is, Naimnak özvegye,
 Ne kösd fiadhoz boldogságodat,
 Istenre bizd magad, s ha gyámolod,
 A földi, eldől, égből más jutand.»
 Ily szózat inté a szegény anyát,
 Midőn térdelve zsámolyán eget
 Segédül híva szent imáiban.
 S hogy végezé kegyes fohászait,
 Fiához vitték sürgő lépteit,
 Megcsókolá szívének angyalát,
 És monda, könybe lábadó szemekkel:
 «Fiam, szerelmesem, mi jó az ég,
 Hozzám, midőn téged ölelnem ad.
 Szeretlek, mert Istennek útain
 Lépdelnek lábaid, mert megbecsülsz
 Embert, rokon, vagy nem rokon; hajolsz
 Intéseimre, s tisztelsz engemet.
 Szeretsz is, nemde jó egyetlenem?
 Ah légy vigyázó tenmagadra, ne
 Veszélyezd, kérlek, drága éltedet,
 Légy gyámolóm, s vénségem támasza,

Kedves fiam, szerelmes magzatom!
 Ám hogyha Isten másképp rendelé,
 Ember ne merjen kelni ellene,
 Áldott legyen szentséges szent neve.»
 A nő így szólt nagy aggodalmasan,
 És természetes, szép ifju gyermeke
 Megcsókolá kezét, mondván neki :
 «Szerelmes, édes jó anyám, ne aggj
 Miattam úgy, hiszen mondád magad,
 Hogy én szeretlek, s mondásod való,
 Miképen is lehetne tőlem az,
 Hogy én neveljem aggodalmadat?
 Épségemet vajjon nem őrzöm-e?
 Hajnallal nemde jó korán kelek?
 A hosszú álom, s párna nem puhít,
 Munkával edzem ifju testemet,
 Ételt, italt éhségem fűszerez,
 Nem fényűzés ; léghez mérsékelem
 Ruháimat, s futok minden veszélyt,
 Mi képes ifjat tántorítani.»
 Anyját ekép nyugosztalá fia,
 S imáda Istent a kegyes szüle,
 Hogy ily fiú serdüle karjain.

De ah korlátozott az emberi
 Vigyázat, és óvás ; véletlenül
 Nehézkedik reánk a sors keze,
 Amit szivunk, a lég, s a tápszerek
 Gyakran magokban rejtik a halál
 Csiráit, s ami máskor éltetett,
 Idő folytával méreg, öldököl.
 A sors elérte a naimbeli
 Özvegy fiát is ; lőn sulyos beteg.
 Hiába örködék szülői gond,
 Virasztás, és hű ápolás fölötte.
 Hiába száz tanács, és gyógyszerek,
 Nem képesek baján segítni a
 Sirámok, melyeket jó anyja sír,
 Az ifju napról-napra hervadoz,
 S reá hull a halál sirfátyola.

Szegény özvegy! ki fesse bánatát?
 Ki ad méltó nevet keservinek?
 Jőnek közel vérségü rokoni,
 S kik lelkikép öszhangzanak vele,
 A városnak legjámborabbjai,
 Buját vigasztalólag kérlelik,
 S hullnak könnyűik, részvét gyöngyei.
 A magtalan szülő pedig sötét
 Arcára, s elzilált hajára hint
 Gyászhamvakat ; szaggatja öltönyét,
 S borulva porba Istenhez kiált :
 «Bocsáss meg, Istenem, ha e csapást
 Eltűnni nem bírom, hiszen tudod,
 Hogy én szegény özvegy némben vagyok,
 És ő egyetlen jó fiam vala,
 Ő gyámolom, s vénségem támasza,
 Imádom, Isten, rendelésedet,
 Mert a hatalm és bölcsesség tiéd,
 De gyöngé nő, s gyarló poralkat én
 Leroskadok, ha nem segít karod.»
 Az özvegy így kiálta mennybe fel,
 Majd fuldokolva ráborult fiára,
 Arcát bucsúcsókokkal illeté,
 S könnyűkkel áztatá egyetlenét.
 «Fiam, szerelmes gyermekem, te jó,
 Istenfélő valál e földön itt,
 Légy ott az égben üdvözült, s anyádért
 Imádj Istent ő választottival.
 Isten veled fiam, jó gyermekem!»
 A nép pedig, mely körben áll vala,
 Nedűs szemekkel függe a szülön,
 És a halotton, és a nép vala
 Igen nagy számu, mert az özvegyet
 Ön és fiának jámbor élteért
 Apró s öreg mindnyájan tisztelék.
 Menésnek indul már a gyászsereg,
 Halálcsend birja a kíséretet,
 Csak a halottas özvegy jajszava
 Veszékel olykor nagy keservesen.

Ekép haladva, hogy kiérték a
 Városkapun, jön ime nagy sereg
 Szemben velök, s a nép rendkívüli
 Hatásu meglepetés szent jellemét
 Hordozza homlokán, áhítatos,
 Jámbor, mint akit Isten ihletett.
 Mély bámulás és néma csend között
 Figyelmét kétszerezve lépeget,
 S egy ifju férfiút veszen körül,
 Egy ifju férfiút, dicső, deli,
 Fenséges természetű, kinek kegyek
 Sugárzanak szelíded arcain,
 Foly méz gyanánt a szózat ajkiról,
 S keblében égő szeretet lobog.
 E fenséges fiatal férfiú
 — Hiszem, hogy sejti jámbor szívetek,
 Az Istenember, a názáreti
 Jézus.
 Kinek nem reszket itt szive?
 Ki nem lesz hajlandó örülni e
 Találkozáson? — Isten! oh be mély
 A bölcseséged, és határa nincs
 Kegyességednek! Láss a világ
 Te szent Fiadban nagy hatalmat,
 S higyen szavának, mely szent és örök.
 Az Idvezítő hogy közel jutott
 A gyászoló anyához, meghatá
 Sirása, mert ő ember is vala,
 Ki Lázárt megsiratta ő maga,
 Ki a szent városon, zsidó népen
 Könyűket hullatott, s letörteni
 A másokéit olyan kész vala.
 «Megálljatok», mond a halottvivőknek,
 S a nyílt koporsóval megálltanak.
 Megállapodtak a gyásznépek is,
 S egy érzelem villant el lelkükön,
 Minő váratlan és nagy tett előtt
 Szokott eredni. A szülő pedig
 Sirt nagy keservesen, a mint hogyha el

Akarná bánatát panaszlani,
 Az Idvezítő szent arcára, majd
 Halott fiára szállt könnyűs szeme,
 S az emberért magát fölláldozott
 Jézus vigasztalá mondván: «Ne sirj»,
 Majd a koporsóhoz járul vala,
 Reá tevé hatalmas szent kezét,
 És szóla, mint csak Isten szólni tud:
 «Ifjú, mondom neked, kelj föl!» S felült.
 És kezde szólni, aki holt vala,
 És hogy kiszálla, Jézus átadá
 Anyjának ötét.

Elfogá pedig
 Szent félelem mindnyájokat, s hívék,
 Hogy több, mint ember, aki ezt tevé,
 S magasztalák Istent, hogy köztök oly
 Dicső próféta támadott, hogy Isten
 Meglátogatta népét. Elhatott
 E hír Judaea tartományiba,
 S beszéd szállonga szét a nép között:
 «Istenben bizni, s élni jámborul
 Mi boldog állapot, s vigasztalás,
 Tanú reá Naimnak özvegye,
 S koporsóból életre hívt fia.»

(1843.)

JÉZUS, A KISDEDEK BARÁTJA.

(Lukács evangy. XVIII. fejezet.)

Oh kegyelmek fogyhatatlan árja!
 Isten íme szent fiát leküldte
 Égi tant hirdetni a világnak,
 És az Idvezítő szent szavára
 Fölrriadnak a bünárba süllyedt
 Emberek, s okulni szent beszédén
 Mindenünnen gyülekeznek öszve.
 Áthat a hir, e csudák csudája,

A kis kandi gyermekek szívéen is,
 S e kíváncsi, fürge nép mi vággyal
 És mohón fut a csudálatosra!
 «Jó anyám, mikor menendesz el még
 Látni a nazáratbéli Jézust?
 Kérlek, engem is vigy el magaddal,
 Jó leszek, de elvigy ám anyácskám.»
 Ily esengve sürgetőztek a kis
 Gyermekek, s rövidke lábaikkal,
 Csímbeszckedve anyjaik mezébe,
 Ballagának a tömény sereghez,
 Mely az Idvezítőt fogta körbe.

Karra fogva, és magasra tolva
 Nézve néz, és bámul a kíváncsi
 Kis sereg; mi furcsa látvány!
 Ott egyik fül és szem lett egészen,
 Mintegy rátapadva a beszélő
 Nyájas és dicső arcára; másik
 Inti anyját, rántva öltönyénél:
 «Ime most az Úr felénk tekint».
 Az falatját, mézzel édesültet,
 Bábuja ez ejtve földre, bámul.
 Van, ki vizsga szemmel, fürge ésszel
 Fölfog, amit láta, halla, mindent,
 S anyjának fülébe sugdogálja.
 A kíváncsiság nagyobbra gerjed,
 S vágyva vágnak a kegyes beszédű,
 Nyájas arcu szónokhoz közelgni,
 Vágyaikra hajlanak szülőik,
 S a tömény sereg közt nagy tolongva
 Törnek által áldást kérni rájuk.

Ám a népsereg neheztelőleg
 Vette mély figyelme megzavartát,
 S a tanítványok feddődve vissza
 Útasíták a mohó szülőket;
 És talán keményebb dorga szókkal
 Illeték a kisdedek merényét.
 Láta Jézus a neheztelőket,
 S szóla mondhatatlanúl szelíden:

«Hagyjatok békét a kisdedeknek,
 S engedjétek őket jönni hozzám,
 Mert ilyeké a mennyek országa
 És bizony mondom, ki nem hasonló
 Tiszta gyermekérzelemmel indul
 Mennysország felé, az nem jut abba.»
 S ím a kisdedek szelíd barátja
 Mint bocsátkozik le szendelelkű
 Kis barátihoz, karolja ölbe
 A feléje símulókat, és fel-
 Téve szent kezét reájok, áldja
 Szent imáju áldomással őket.

*

Vajmi drága, kincsnél drágálátosb
 Oly kegyes nő, aki buzgalommal
 Telve, jámbor útra, s Istenéhez
 Jó korán vezérli kis szülöttit.
 A szelíd anyáknak nyújtja Isten
 Főhatalmat gyermekeik szívére.
 A gyöngéded indulat, szivesség,
 Hő szerelmi gondos ápolások,
 Nő kebelnek e saját erényi,
 Rózsaöv gyanánt fűzik magokhoz
 A kis szende lelkek vonzodalmit.
 Üdv, és hála a kegyes szüléknek,
 Üdv az égben, hála itt a földön!

(1843.)

HŐSKÖLTEMÉNYEK

BOTOND.

ELSŐ ÉNEK.

Músa, imádoztam! hadi dalt jer zengni Botondról ;
Monddsa, miért lobbant, s lőn a görögökre haragja
Kérlelhettlenné? Szüve föltett szándoka mellett
Állhatatos volt ő, s hadait nem hagyta pihenni
Dúlván ellenein, miglen rést törhete végre
Nagy sulyu fegyvere a fényes császári Bizancba,
S bársonyos agg követek hódulva borultak elébe.

Hol hűvös árnyak alatt csörgvén közelíti Drinápolyt
Arda patak, bérces Rhodopétól, éji keletre,
Hosszas harcok után szállt meg nyugtatni vitézeit
A nagybárdu Botond. Bégyüjtött kincse tömérdek,
Thracia, Bolgárföld, s a tengerparti görögség
Nyujtották az erős vívónak sarcos adóul,
S nők, testvérek, atyák vitték váltságbeli díjért
Tőle rokonjaikat, mert foglyot utála hadában.
Csak tőled nem válhata meg, rhodopei virágszál,
Szép Polydora! neked távol kell hagyni hazádat,
S a magyarok földét honodul ismerned ezentúl.
Ó ne könyezz, tágíts remegő hókebleden, ékes
Helleni szűz! harcban vad ugyan, de fogadni szerelmet
És viszonzni tud a magyarok fő harci vezére.

Béke ölébe siet most ő sok bajnak utána,
S várja, derék haditestéhez míg összegyülöngnek
A széledt daliák. Ardának völgye naponnan
Több csapatoktól zúg. Már Béd, az előhadak őre,

Visszamenőre fuvá kürtét, és vitte tömérdek
 Díjait a harcnak, s Polydorát vitte sietvést.
 Tódult öt napig a sok hős, hatodikra napestén
 A nagybárdú Botond szólott a völgyi sereghez :
 «Társi csatáimnak, fő és alrendű vitézek!
 A harcvágy kihozott bennünket messze hazából
 S fegyvereinkre Hadúr áldást ada ; most, nosza vidám
 Tábori zengzettel s áldozván töltsük az éjet
 S hajnal fénye után tábort indítva haladjunk.»
 Szóla Botond, s vigadók zengése viszonzva követte
 Buzdító szavait. Tágítani vállnyommasztó
 S mellre feszült páncélaikon mindannyin örülnek,
 A had főbbje Botond pedig ült a hadnagyi karral
 Tábori színe alatt komolyan, míg nem jöve Szende,
 A dalló gyermek, kit kedvele békenapokban,
 S kedvele harcok alatt. Szereté a gyenge fiú is
 Harcos urát, s nyájas bizalommal simula hozzá,
 S a kiderült hadfő arcát illetve szelíden
 Mond vala nékie : «Szép fiu, én kis drága cselédem,
 Vaj nem zengesz-e dalt, melytől vendégim öröme
 Keljenek, és melytől eloszoljon gondja uradnak?
 Lészen aranyzállal kitűzött dolmányka jutalmad,
 S tengeri tarka madár legfényesb tollaiból szőtt
 Forgó kalpagodon, s lesz öved derekadra ragyogló.»

S a kis dallos imígy zengé gyermekdedi dalját :
 «Éneket éneklek, s dallok dalt, hajh! de szomorgót
 A görög asszonyról, kit Béd, a szűtelen, elvitt.
 Légy szomorú nekem éj, s távozzék csillag az égről,
 Illatját ne bocsássa virág, vagy az éjjeli szellő
 Fújja ki völgyünkből, s a zengő berki madárcák
 Mind némuljanak el, mert nincs a fátyolos asszony,
 Jó apa, sátród alatt. Míg őt nem látom, örömszó
 Nem zeneg ajkaimról, mert kedvesem ő nekem, és én
 Kedves előtte, igen kedves vagyok. Íme, mi jelből
 Mondhatom ezt, tudd meg. Mikor őt mint foglyot az
 Tábori színed alá vezeték, engem lele benne. [örök
 Láttad volna miként remegett, mint síra szegényke.
 Fátyola nedves lón, s kezeit tördelte zokogván ;

Én szomorú magam is mondék : Szép nénike, mit sírsz,
 S tördeled ujjaidat? Kegyes úrnak kedvese vagy te,
 Szép Magyarországon fogsz lenni nagyasszonya soknak.
 Aztán kis kacagányomat a kerevetre terítém,
 Hogy lágyabb legyen és magasabb, s szólottam esengve
 Jobbja után nyulván : Jer nénike, szép görög asszony!
 Ül ide, s nyugodjál ; vagy forró szomjad epeszt, és
 Friss víz kell-e talán? megyek a forrásra legottan.
 S kis paizs öblében, mint a gyöngy, tiszta folyásút
 Hozni fogok, vagy felfutok a bokrosba ; parancsolj,
 S megszede, enfontam kosaram piros édes eperrel.
 Elszaladék s paizs öblében hoztam vala néki
 Friss forrási vizet, s kosaramban szép piros epret.
 A hozományt szívesen nyujtám neki, ő pedig érte
 A fátyolt el félre voná, megcsókola és sírt,
 Ó apa, mily sűrűen s melegen hullatta könnyűit.
 Zápor hullá reám, mégis mint lángola képem!
 Fájdalmára szívem megesék, s oly jó vala sírnom,
 Mint az öröm, soha még nem sírt szemem annyira édes
 Cseppeket ; ő látá ; ismét megcsókola forrón.
 Ázott orcámat nem szünt simogatni fehérlő
 Gömbölyeg újjaival, kérlelt, lecsatolta kezéről
 Gyöngyös arany perecét, s nékem nyujtotta, tüjét is
 Melle ruhájából kivoná, foglalta nyakamba
 Véle elébb levetett mentémet, s ajkai szebben
 Szóltak, mint citerám legtisztább zengzetű hurja.
 Ah te kegyetlen Béld, mért vitted tőlem el őtet?
 Vagy néked, szép fényes apám, nincs annyi hatalmad,
 Hogy színünkbe hozasd! mert elveszek érte különben
 A csörgő patakocskának partjára menendek
 Még ezen éjjel s ott leborulván meghalok érte.
 Elküldöd fegyvernöködet majd kelteni engem
 S én nem ocsódom fel ; magad is bár eljővesz értem,
 Mert te szeretsz engem, füleim szavaidra bezárom.
 Ám de suhogva felém ha jöend a szép görög asszony,
 Nem várom, hogy mondja : Szívem, kis Szende ocsódjál!
 Felriadok tüstént, s fog szünni örökre halálom.»
 A komoly arcu Botond a gyermeki egyszerű daltól
 Kedvre derült, s hallák a harci vezérek örömmel.

Csak Bödölény, a hadnagyság fiatalbika, látszott
 Ráncba vonott képpel, de ügyelve fülelni szavára,
 A boldogtalan, ő ezelőtt már ége titokban
 Szép Polydora után és most zabolátlan erővel
 Vitte az indulat őt. A nemzeti büszke sajátság,
 A becsület, s hűség meghültenek ifju szívében ;
 Mindent tenni serény, hogy célját érje szerelme.

Lángol az áldozatok tüze még, s foly vígan az éjjel,
 Ő pedig elválik komoran, s gyűjt oldala mellé
 Tíz meghitt bátor daliát, s megy Bédnek utána.
 Mint rohanó zivatar ment ő vágatva s elére
 Timca folyó partján Bédet, s mond néki csalárdul :
 Halld meg, előhadnagy, mit izen neked általam íme
 A nagybárdú Botond : «Örvendetes áldomással
 Arda patak völgyén diadalmimat ülni tökélém,
 És Polydora kezét fényszerrel venni magamnak ;
 Hozza el őt Bödölény s te pihentesd népedet addig».
 S ment Bödölény Polydorával, de nem Arda patakhoz ;
 Tarta keletdélnek, mély völgyek s sziklatetőkön
 Bujdosván négy nap, míglen Burgashoz elére.
 Hol Theophan, Lacapen császárnak harci vezére
 Romladozott seregét nyugtatta. Zajongnak az örök
 Talpra riasztólag Bödölény jöttére, de távol
 Jelt int a szökevény, s bántatlan eresztik elébe
 Harci vezéröknek, s ő szól Theophanhoz imígyen :
 «Ó Theophan, Bödölényt, befogadj, mint hívedet engem
 S érdemem annyi leszen, vélem, Polydora leányod
 Megmentőjének, hogy terjed rája kegyelmed.
 Számkiüzött vagyok én már úgy is, vissza hazámtól
 Szégyen tartóztat, melyet háríta leányod
 Megmentése reám. Többé nem futnak előmbé
 Üdvezlő rokonim, s nem mondják : Meghoza Isten!
 Átok ülendi nevem s szájról szájakra menendő
 Csúfság tárgya leszek. Ha van, ah görög Isten az égben,
 És mint védi Hadúr magyarait, véd titeket ő is,
 Óltalmába ajánlj, fogadom görögökben utolsó
 Nem leszen Bödölény harcott, sem békenaponnan.»
 S hő szíve mélyéből Theophan szólt néki örömmel :

«Vesd, jó lelkű vitéz, vesd el bús gondodat, értem
 És Polydorámért elhagytad örökre hazádat,
 Tőlem vedd s Polydorámtól nemes érdemid árát».
 Örvendett Bödölény, s kezdette felejteni gondját,
 S már elhitte, kezén vagyon a kívánta szerencse
 S hogy kedvét lelhesse, kiért elpártola harcos
 Honnosítól, daliás szabatú magyar öltözetéből
 Vetkőzék, s kezdett görögül öltözni selyembe.
 A csinos üstökből sodorított fürtöket alkot,
 S illatozó kenetek gőzétől párlog alakja.
 A görögök hada, mert Bödölénytől halla Botondnak
 Honbamenő szándéka felől, megvidula s tábort
 Járván gond nélkül, másodnap elére Bizancba.

A puha népeknek kezdett félemlők oszolni
 A seregek jöttén, pezsgettek tőlök az utcák
 És az utak, menvén a roskadt tábor elébe. [vány
 Gyásztünetemény nekik ez, de hamar szebb kellemű lát-
 Vonzza figyelmöket, a leples rhodopei leányzó,
 Ki Bödölény és atyja között lépdelve közelget.
 A deli szűz vajjon ki lehet? Kíváncsilag egymást
 Kérdezik a közelebb állók s elterjede szárnyas
 Ajkakon a hír és repesett Polydora nevével.
 Mint tavasz újultán döngnek, szállongnak az első
 Zsenge virág körülött a kaptárhagya rajocskák,
 Illatozó mézet lehelő kelyhének örülvén :
 A deli hölgy körül úgy sürgött s örvende szívében
 A görög ifjúság, mert nagy vala híre Bizancban
 A rhodopei nemes szűznek s most minden ajakról,
 Minden körben az ő neve hangzott s vágytanak érte
 Fényes származatú fő-fő patricius ifjak.
 A gyönyörökbe merült városnak népe pediglen
 Búfeledőleg ment ismét folytatni kevésbé
 Félbeszakadt örömeit s éjént tobzódva csapongni.

MÁSODIK ÉNEK.

A hadi nép megtérte után egy hajnala virradt
 A puha városnak. Tódult a bástyatetőkre

Szívni szabad levegőt a nép, és mámore gőzét
 Szélnek eresztni. Kijött rablelkű udvari szolgák
 Serge között Lacapen maga is, császára Bizancnak.
 S íme minő jelenet! Burgastól láta gomolygni
 Fényes vára felé fellegport, s fellegi porból
 Villogató dárdák hegyeit, s bús éji homálykint
 Dárdahozó tenger hadakat tódulni nyeregben.
 Elborzad, kebelét sejtések férgi marják
 És Theophanhoz szól: «Theophan, fő harci vezérem,
 Vajmi gonoszt látok, szemeim vagy csalnak-e engem!
 Mondsza, kik a hadak ott, s miokért váramba sietnek?
 Kezdte gyanítani legott Theophan, mert féle Botondtól,
 Hogy magyarok jönnek, s megbánta, de bánata késő,
 Hogy Bödölény s Polydora felől Lacapennak adott hírt.
 Csillámlott mégis keblének gyöngé reménye,
 S mintha magát önkénynt meg akarná csalni, viszonzá :
 «Nagy császár, ne epedj gondoktól, serged utólja,
 Ami közelget amott, és nem magyar ; elmene immár
 A nagybárdu Botond, s nem fogja fenyíteni várát.»
 Ám hamar elhiul a csalatás, mert szerte csapongni
 Már az elődülők látszatnak s hosszú karéjjal
 Körbe kerítőleg délben megszállja Bizancot
 A nagybárdu Botond. Zavar és jaj harsog az utcák
 Térein, és kétség a gyáva lakókat emészti.
 Három nap tölt el szoruló aggságban, okáról
 A bekerítésnek nem tudván senki bizonyosót.
 Hágcsókat, kosokat láttak készülni csak addig
 S tábori gépelyeket hurcolgattatni falakhoz.
 Aggódik Theophan a közben s járja Bizancnak
 Védfalait, bátrabb daliáit kéri fejenkint,
 Kéri az ifjaknak seregét : lennének egyetlen
 Gyermeke kedvéért — ha talán, mint véli, miatta
 Fordult vissza Botond — s magokért harcolni serények
 S jött önajánlattel Notaras, fejedelmi rokonság.
 Kit Lacapen huga szült, a szép Eudoxia, s bátor,
 Küzdni merő-lelek bélyegzé harci veszélyben.
 Jött az erős Polyphron, a dicsvágy gyermeke, s többen
 Akiket egybefűzött velök a kor s ifju barátság,
 S összeszövetkezvén viszonyos veszedelmet ígértek

S állani bajviadalt holtig Polydora ügyében ;
 Mely mire válandik, várták mind nyugtalan ésszel.
 Jött negyedik reggel, s a burgasi ércapu mellé
 Ért el Opor követül, s bebocsátót zörgete rajta.
 Iszonyatos nagy műv, tíz sarkon fordula, s kétszer
 Annyi erős kapuőr bajjal tárhatta ki szárnyát.
 Constantin fényes kupu nagy palotája fogadta
 A magyarok követét, s Lacapennak mond vala bátran :
 «Halljad meg szóló szavamat, császára keletnek,
 Engem Oport küld a magyarok fő harci vezére
 A nagybárdú Botond, s ez ígét mondatja tenéked :
 Nagy birodalmadban nyilik egy rhodopei virágszál,
 Amelynek maga ő egyedül örvesteni, s által-
 Tenni hazánkba kíván, mert lelke ragad vala hozzá :
 S az Polydora, kies Rhodopénak szüze ; hatalmas
 Karjaival hadi törvényként már birta is őtet,
 De csellel Bödölény, hadainknak s nemzete csufja
 Elvé, s néped közt — mert hol lappangana másutt? —
 Van menedéke. Tehát, ha vagydon jól tudva előtted
 Hol rejtőzik az orv, orságát add ki azonnal :
 Vagy, ha titok nálad, s nem tudsz szót benne, hová lőn,
 Kémekkel járasd be legott e vári vidéket
 És harmadnap alatt váró kezeinkre kerítsed.»
 Hüledez a császár, s választ kételkedik adni,
 Mert nyelvét leköté a gyöngék gyáva sajátja
 A félelm, s Theophan, mint bátrabb, szóla helyette :
 Orvnemzet küldötte követ, menj, s monddsa Bo-
 [töndnek :

A rhodopei virág, kit ohajt, Polydora, leányom,
 S nem magyar ölbe való ; vagy nem tud lelteni honában
 Hölgyre, vagy ott vadak élnek csak hozzája hasonlók?
 Menj, s vidd válaszomat : takaruljon messze Bizanctól,
 Mert nem három nap, de megül örök évre falánál,
 Míg nem csontjait a zápor tengerbe mosandja.»
 Így Theophan, de Opor többé nem szólala néki,
 S néma boszús arccal mosolyodván fordula vissza.
 S kísérőihez így szólott mentében : «Ül átok,
 Társaim, e váron, s készül gyászolni veszélyét,
 Mert feje nincs, s ha ki van, jár bérszolgája tanácsán.»

S a zárbolton hogy kimenének, szörnyü csikorgva
Sarkaiban mozdult a nagy kapu, s dörrene rájuk.

A válaszsavakon fellobbant, s kezdte Bizancot
Víni Botond dühösen mindünnen ; karja mióta
Harcnak örül, soha még nem vítt vala rettentőbben.
Zúzza köröskörül a rontó kosok orra ropogva
A bástyák köveit, s nyilazók fedezőben utánok
A falak ormairól Lacapen daliáit ijeszték,
S aki elég bátor helyt állani rajta, lefordúl
A fene vesszőktől, s a harc ádázodik estig,
S éjszaka hős Notaras Theophant szólítja : «Hiába
Küzdünk, harci vezér, valamíg választva falakkal
Egymástól maradunk. A tengeri rézkapu alján
Én kirohanni fogok, szabadon harcolni mezőben. »
És kiütött éjnek derekán bösz farkasi dühhel.
A tengerparton figyelő Szopor ellen ereszté
Elsőben daliái felét, s ő néma felével
Hátra, hogy a futamót felfogván árba szorítsa.
De cseleit Szopor észbe vevé, s félholdu karéjban
Messze kinyúlasztá hadait, hogy meg ne kerülje
A görög és Notarasra csapott. Nem púha karokkal
Vítt ez, s megsértette Szoport dárdája bokában,
És paripája belét csusztában fúrta keresztül ;
A barom ott lerogyott a sárga homokba urastúl,
Ez de hamar föl lábra kap, és baljába szorítván
Rézpaizsát, jobbal Notarasra feszíti dzsidáját,
És sebet üt combján, szúr újra, leökleli fényes
Érczetű sisakát, szaladásnak látja eredni.
A nyomorúlt téveszte irányt a még komor éjben
S a vak félelem őt szemközt hajtotta Botondnak,
Vág s döf ugyan, de miként a haldoklói vonaglás,
Lankadtabb minden vágása, leroggyan az ékes
Drága nyeregéből, és kínokban hörgi ki lelkét.

Regellett, de nem enyhítőn a púha Bizancnak.
Szenderedés nélkül szorulásban tölt el az éjjel,
S a hajnal csak azért keltett az egekre ragyogva
Tündöklő napfényt, hogy félelmöknek epesztő

Arcvonatait lássák egymáson s dúlja vadabbúl
 Borzalom a görögöt. Notarasnak, s mely vesze lábíg
 A kirohant hadnak bús estét nyögve siratják.
 Megzavarodva tolong a nép császára lakához,
 És gyáván ígérkezik a magyaroknak adóval
 És hogy ajánlatukat Lacapen ne vehesse hiúnak,
 Gyöngyöt, ezüstöt, aranyt, testök s mezök ékeit össze
 Gyűjtögetik, s viszik a császár küszöbére lerakni.
 Dél vala s ím jöttek Lacapen küldötti Botondhoz :
 «Harci vezér, mondván, téged fejedelme keletnek
 Üdvezel, és ígéri neked, maga s népe Bizancnak,
 Hogyha megengedvél békén térsz vissza hadaddal,
 Nyujt aranyat három nem ütött vékával adóul,
 S fog daliáidnak hópénzben nyujtani kettőt.»

A nagybárdú Botond mond fölgerjedve viszontag :
 Ősz fürtű követek, s ha dologban szürküle így meg,
 Nem puha kéjekben homloktok, tisztos öreg nép!
 Halljátok szavamát, s pontig császártok elébe
 Adjátok : Polydoráért foglalta Bizancot
 Körbe Botond : Polydorának kiadása birandja
 Hát egyedül, s nem más ötöt békére. Adóul
 Amit ajánl, azzal hadaimnak tartozik úgyis.
 S nektek mondvá legyen, sem tí, sem mások akárkik,
 Többé sátramhoz közelíteni ne merjenek, engem
 Kérve, ha csak hölgyem nem lesz, Polydora, közöttük. •
 Mentek az ősz követek, s a válasz híre kiterjedt.
 A zavarult nép közt, s nőttön növe gyáva szivökben
 A félelm. Veszteg nyugodott, és alkonyos estig
 Vára Botond Polydoráért, s noha forra haragja
 Már is szertelenül, várt mégis reggelig ismét.
 Ekkoron elfojtott mérgének lángja kilobbant,
 S nagysulyu bárdjával jobbában monda : «Görög nép,
 Rút kifajult nemzet! ha leányon váltani békét
 Szereket így nem akarsz vele megszabadítani veszélytől,
 Ezrek vesszenek im hát benned, s hogyha kilankadt
 Minden erőd, lelked ; feleid holttesteink által
 Hozzad előmbe szüzed, s öregid görnyedve tömérdek
 Kincseidet hordják nőmnek jegyajándoki fejben».

Mint mikor a toluló habokat feltartja sokáig
 A fölemelt nagy gát, tajtékot túrnak elébe,
 Örvényes körben sodródván, s végre szakasztást
 Ejtven tizszerezett rohanással dőlve omolnak :
 Úgy nagybárdú Botond, miután elnyomta haragját,
 Annál rettenetesb dühhel pattant ki Bizancra,
 Inte haragjával, s ottan rohanóra recsegték
 A jeladó kürtök. Kosokat lóbálgat ezer kar
 Mindenik oldalról, s porrá gyötrődik alattok
 A külfal. Más része tolong a bástyatetőkre,
 Lő repülő nyilakat, s öldöklők dárdavetései.
 Jó Theophan is elő, s noha lelkét tépdeli aggság,
 S félelem állja szívet, de szavában, s arca vonásin
 Tettet erős bátorságot, s biztatja vitézit.

Legbátrabb köztök, s méltó a régi görög nép
 Honszerető daliái közé tétetni, Polyphron.
 Lángol is ő bátor keblében az ősi dicső név.
 Thermophilék s Marathon emlékei benne hasonló
 Tettre tüzet gerjesztgetnek, s meghalni csatában
 Ő elszánja magát. Hajlékony teste magas szál,
 Karcsu, hamar fordulni tudó, s csapkodni nagy ügygyel
 A viadalmakban karját oktatta gyakorlás.
 Ily ügygyel szívvvel fölfegyverkezve Polyphron,
 Vitte szelő kardját jobbájában, s vitte baloldalt
 Döntő dárdáját a kőfal-orumra sietvést,
 S szembe szökik bátran, s harcot kezd víni Botonddal.
 Mint cimeres nagyszarvu kosok, mikor összeütődnek
 Homlokkal, s egymást nyomkodják hátra viszonzva :
 A nyáj megrezzen, s melyhez már kezde harapni,
 A fűtől elkapja fejét, s vezetőire bámul :
 Úgy feledé viadalmát, és függeszte figyelmet
 A magyarok s görögök bajvívó serge, Botondo
 Küzdni Polyphronnal hallván. Gyors mozdulatokkal
 A görög erre vonúl, majd villant kardot amonnan,
 Mint kőszál megtartja Botond az előre kijegyze
 Állóhelyt, s onnan vagdalkozik a görög ellen.
 Hasztalanul futos ez, s vagdal mindünnen, acélja
 Vagy levegőt, vagy hogy ha talál, csak kardhoz ütődik.

Állását nem hagyja Botond, s mellőzi vasával
 A körülötte vivó vágását, míglen ez elfúlt
 Hosszu heves futosásában, s lélekzeni kisség
 Visszavonult. Ekkor kirohant Polyphonra, s acélát
 Döfte szívébe Botond mélyen, tántorgva hanyatlott
 A görög és hullott a bástyagödörbe ropogván.
 Szájrol-szájra repül a bátor hősnek eleste,
 S gyászos jajt, zokogást viszonzoznak búsan az utcák,
 Mert Polyphron vesze el, s kiben állna reménye Bizanc-
 Távol vándorol a görögök legerősbike, Alkíd. [nak,
 A puha nők futnak, s tépdelvén szélnek eresztik
 Szép hajfodraikat, remeg a hófűrtös öreg nép,
 S adja tanácsul mind: meg kell kérlelni Botondot.

Lángszekerén a nap befutá már a körös ösvényt,
 Hogy Lacapen nyaraló palotáján, mely közel épült
 A magas érckapuhoz, megnyílt az aranykaros erkély
 S békejelül zászló feltűzve reája fehérlett.
 S íme tizenkét hölgy, havazó kebelekkkel igézők,
 A szárnyakra csapott ajtókon jönnek előre,
 Euphemios pedig, a császárnak hirnöke, felhág
 A körülöszlopozott palotának lapfödelére,
 S ejt ilyen szavakat, szemközt fordulva Botondnak :
 «Harci vezér, döntő magyarok legerősbike, halld meg,
 Császárunk mit ajánl neked : e szűz tiszta szemérmű
 Udvari hölgyekből választhatsz, hogyha Bizancot
 Víni szünöl, s az ígért kincset megadandja tetézve.»
 A nagybárdu Botond pedig így harsog neki vissza :
 «Mondd császárodnak : hogy kincseket adni tetézve
 Fog daliáimnak, nőül pedig énnekem adja
 A rhodopei szüzet, s ennek jegyajándokot illőt
 Fő születéséhez s hozzám fog nyujtani méltót,
 S kikkel ajánlkozik, a szűzkart, Polydóra, nejemnek
 Udvari hölgyeiül viszem el. Válasszatok immár :
 Tenni kívánatomat, vagy harcot víni, veszélyest.»

HARMADIK ÉNEK.

A várost zavar, és kétes bú fogja ; tanácstól
 Constantin palotája pezseg ; százféle javaslat
 Fordul elő, s más száz az adottat mondja gonosznak.
 Bársonyos Antippos fölkel végtére az ingó
 Szóvitatások után és mond Theophanra tekintvén :
 «Mit használ nagy erőt készíteni magunkra tovább is,
 Hogyha tehetségünk nincsen megtörni haragját
 A fölgerjedtnek? Gyászos hideg álmod alusznak
 Már Notaras s Polyphron, seregink leghősbei, s ezrek
 Kül s belül a falakon sebeikre borulva fekszenek.
 Élő harcosaink léledznek szinte sebekben,
 Melyeket a síkon vettek még, vagy falaink közt
 Ejtett a magyarok mérges nyilvesszeje rajtok.
 Hát ne huzódozzunk, essék Polydorra Botondnak
 Áldozatul inkább, hogysen mindannyi görögség.
 S nem fő ember-e a magyaroknak harci vezére?
 S nem méltó-e nemes vérből kelt helleni szüzhöz?
 Mondom azért, oda kell Polydorát adni ; szerelme
 Meglágýtja talán a durvább bajnoki lelket,
 S a deli hölgy férjét népünkhöz kérleli nyájas
 Esdekléseivel, s az igaz szent hitre vezérli
 A babonás hitüet, mert lelke ragad vala hozzá.
 Szólt öreg Antippos, s fogadá fennszóval igéjét
 A gyűlés. Sűrűen tódult s elfogta körösleg
 A palotát s tornácaiban gömbölyge tolongván
 A végzésre nagyon vágyó nép, és mikor ejté
 Antippos szavait, felzengvén tapsola néki,
 S a rhodopei szüzet kiadatni viszonzva kiáltá.
 A császár is szinte hajult a bársonyos őszök
 S a felzúdult nép méltó kérésire. Mégis
 Vonta magát Theophan s forrt Antipposra haragja.
 Hogy nyilván kifogást nem tőn szava ellen, ijeszté
 A közrivaladalom, szólt hát, elnyomva keservét :
 «Tiszteletes nekem, oh császár, kívánatod, és a
 Nép akaratjának méltó helyt adni : de mégis [férj,
 Mint atya, vagy mi szavat mondék én? magtalan agg
 Végbucsu nélkül, s hogy szótlán megváljak egyetlen

Lányomtól, vad szív legyen az, mely tudja kívánni.
Míg lebeg a borus ég fejeinken, váltani végső
Szót vele lelkem ohajt, s ha különben mentni Bizancot
Nem lehet, áldozatúl essék hát érte leányom.»

Így Theophan, elment gondoktól nyomva Lehunyt a
Lángsugaras napfény, s nyugodalmat nem hagyta néki,
S már a félföldet leplezte homállyal az éjszak,
Őt a gondolatok most is virrasztani parancslák
Magzata sorsa miatt. Bödölénnyel közli tanácsát
Végre, s az ifju magyar szökevényhez mond : Bödölény
Vissza miért hoztad nékem bánatra leányom, [oh
Hogy kétszer foszson meg tőle utálta szivemnek,
A vadlelkü Botond? vagy szert jer benne találni,
Mint szabadulhasson, mert hajnal keltekor ő már
Nem lesz enyém többé, s járúl magyaroknak adóban.»
Érze magában erőt Bödölény és monda reménylve :
«Hogyha halandónak hiszek a vadlelkü Botondot,
És ha hiszed, hogy nincsen erő, mely másik erőtől
El ne nyomathassék, mi okért agg annyira lelked?
Víni Botonddal kell s erejét kockáznai veszélyre.
Nyerjen egyen diadalt, vagy kettőn, hármon is ámbár,
Vagy még többeken is, mert gőgből szállani kész ő
Párviadalra, de majd végtére lelankad az ádáz,
S én megyek, esküszöm íme neked, vele küzdeni első.»
Hévvél szólt Bödölény, melyet gerjeszte szerelme
Szép Polydóra iránt, s a bús atya monda kevésbé
Felvidorulva : «Nemes magyar, én egy gyámolom,
[öröm!

Hogyha egekben még nincs elvégezve leányom
Sorsa, tebenned van bizodalmam, benned az egyben,
Hogy rabként tőlem ne vitessék messze hazába.
Víj hát érte, kezét veszed úgy viadalmi jutalmúl.»
Úzte az éj sűrűjét a hajnali szürkület immár,
S ment Theophan s Bödölény Lacapenhoz, közleni véle
A heves elszánást. A nép sokasága jelen volt
Már akkor, s az ajánlt viadalt tapsolva fogadta.
A császár mielőtt Bödölényt a harcra bocsátná,
A patriciusok rendébe avatta be hősét.
Ünnepileg bársonygallért függeszte, nagy árút

Vállá köré, s az aranyláncot Phemonoe leánya
Adta nyakába, s Achill nevezetre cserélte nevét föl.

Ment Bödölény, vagy Achill már, mint éhvelte orosz-
Ontani vért vágyván. Daliás szép termete vonzott [lán
Sok figyelő szemeket, s a népben gyújta reményes
Várakozást bátor pillantata. Mentek utána
A bámész görögök, s nézték vizsgálva szokatlan
Fegyvereit: magas érc paizsát a horgas acéllal,
S a láncról függő buzogány csörgése füleikben
Borzadozón hangzott. Bödölény míg így megy, azonban
Íme kevert zajhang közelít a tengeri város
Tág utcái felől, s futosók örvendve kiáltják:
Hon vagyon Alkídes, honn van mentője Bizancnak!
S jött a hirtelt hős, iszonyú szál termetű férfi,
A körülállókat hontól felmúlja, vad, ádáz,
Országáról-országra bolyong birkozni vadakkal,
Bátor, milyen volt hajdankoron atlasi hősöd,
Régi görög nemzet! Buzogány a fegyvere s hordoz
Vállon oroszlánbőrt. Magyarok holt testein által
Törve jutott ő most a fényes várba, s elérvén
A harcolni menő Bödölényhez, monda dörögve:
«Félre magyar, míg él görög, és van hőse Bizancnak,
Aki helyette csatát víjon, szökevényre bolondság
Bizni hazánknek ügyét; ki csalárdul csalta meg önnön
Honfiai, görögért fog-e az megküzdeni híven?
És téged, Theophan, mi fonák ész, vagy keserű szűd,
Vagy váratlan öröm tudá úgy tévesztnei tanácsban,
Hogy Polydorádat vágyván megmentni magyartól
Díjra magyarnak adod, szökevény honhagya magyar-
Félre tehát Bödölény. Alkíd megy víni Botonddal.»[nak
Sértették Bödölény kebelét a bectelenítő
S ócsárolva vetett hangok; de felindula főkép
Rajta, hogy a szeretett nőért tiltotta csatától
Alkídes, s szólott szaporán kard- s dárdaragadva:
«Éktelen és otromba vitéz, te akarsz-e csatázni
Szép Polydoráért, csoda-rút, s fene vad barom inkább,
Mint ember? vagy véled-e, hogy felsírva gyerekként
Elszalad a magyar, és borzadván búvik előled,

Mint kísértet elől? Több ilyet láttanak ők már.» Szembe szökellenek a vágytársak. Karddal előbbed Kezd Bödölény, s közel éri szivét a szörnyü görögnek A fényesre kifent hegyes él, de ütötte kezéből Alkíd, s messze repült fütyülő töredéke, maroklárt Hagyván csak Bödölény markában ; gyorsan elugrott A magyar érte, s előfogván dárdája hatalmát Visszarohan, s az oroszlánbört átfúrja hegyével Alkides bal válla felett ; buzogánya sulyával Ez közepette nyelét úgy ketté törte, hogy egy rész A kacagányba akadt s Bödölény csak csonka dorongot Tart vala ; nyúl ő is csörgő buzogánya nyeléhez Végre közelb állván Alkídest sérti csipőben Izmos ügyességgel ; de utolsó volt ez ütése, Mert Alkíd hármass görcsű buzogánya találta Arcban, s földre borúlt paizsát fölvette fejére Ótalmúl, s a szörnyü görög rá sujtja keményen, S a fedező rézzel lelapítá csontit agyának. [dal, «Rajta magyar, mondván, menj már megvíni Botond-Menj, ments meg minket s díjúl nyersz helleni hölgyet.» Aztán monda kezét fölemelvén égre : «Hasonlón Vesszenek a magyarok minden bőszáju vitézi.» A hamar ingékony köznépek örülve fogadták A diadalmas hőst. Theophan pedig agga buvában, És Polydora szivét keserű fájdalmak epeszték, Mert Bödölényhez igen forróan hajla szerelme, S félt, mert ocsmány Alkides régen esengett Érte, nejjül vágyván őt birni, s az agg atya már most Rettege, hogyha nyerend diadalt nagybárdú Botondon A vad szörnyeteg, ezt kell megtisztelnie vőül, S kétes ohajtások zavarodtan váltva kerengtek Nyugtalan elméjén Polydorát féltve Botonddal. Mert Alkíd mene már, s a burgasi nagy kapu felnyílt Hosszu csikorgással, s csikorogva becsattana ismét Általmente után. A tábor messze kiterjedt Hősei látták őt mindnyájan, s összetolongva Nézni siettenek a szörnyet s ő szóla dörögve : «Héj magyarok! kik víni Bizanc várára gyűlétek, Jőjön, kedve kinek van, vélem szállani szembe,

Ketten jőjenek ám, s mindketten tős, igaz őszü
 És nem korcs magyarok : mert korccsal már vala har-
 S a vár térpiacán Bödölényt fetrengeni hagytam. [com,
 Hogy ha ti győzendtek, Polydorát s véle adóban
 A görögök kincsét nyertek ; ha pediglen erőt vesz
 Rajtatok Alkídes, mentek takarodva Bizanctól.
 Bámult a tábor, s egyebet nem láta sokáig
 Senki csak Alkídest. Kezdék lassúdadon aztán
 Hozzá mérni sajátmagokat, s önfegyvereikhez
 A háromgöröcsös viadalszert, s elvesze kedvök
 A kitünő nagy erőt látván testében, izomján.

Csak maga méri vitéz szemmel, s főz ellene harcot
 A nagybárdú Botond, s így szól lelkében előbbed
 Buzgólkodva : «Hadúr, ég és föld istene, fényes
 Dárdavető magyarok védője, nagy ostora rosznak!
 Hogyha mikor csörgő patakok zöld partjain égett
 Áldozatim gyönyörű illattal szálltak egedbe ;
 Hallgass meg, szikrát adj csak jobbomba szünetlen
 Égő lángodból, hogy meg ne gyalázza nevünket
 A görög Alkídes ; legszebbik tiszta fehér mén
 Esni fog áldozatúl tőlem hús csermelyi völgyben».
 Szóla magában, s ím kis felhő leple borítá
 A hév nyári napot, de hamar kisugárola ismét,
 És fényesben, mint azelőtt, sugarazta Botondot
 Visszaragyoglólag jól fent bárdjára tüzelvén.
 A fő harci vezér e jelből sejte szerencsét,
 S bízva Hadúrban ment bátran, ragyogatra kezében
 Fegyvere nagy súlyát s arcúl Alkídnak ilyen szólt :
 «Hős ember, te magyart, s kettőt harcolni noszoltál.
 Ime magam jövök én hozzád, mint tős, igaz őszü,
 Régi, valódi magyar, magyarok legutóbbika s nemkorcs
 Híva Botondnak anyám, s feleim nagybárdú Botondnak.
 Ám de, vitéz, néked, menj előbb vissza, tanácslom,
 S más kettőt hozz el ki veled, hogy szélnek adandó
 Lelkedet elfoghassa egyik ; sírt ásson aszandó
 Testednek másik, léssz hollók étke különben ;
 Tészem adózóvá magyaroknak mert ma Bizancot».
 A nagybárdú vezér, miután így szóla, hatalmas

Léptekkel sietett az ígért viadalra. Füleknek
 Éktelen érzéssel csikorogtanak összezsapódván
 A két bajvívó nagy fegyveri, s hullá salakpor
 A meleg ércekről. Sujtotta Botondra magasról
 A szálásb Alkíd buzogányát ; bárdja fokával
 Tartóztatta Botond az ütést, mely szörnyű halálos
 Lenne legott bármely zömök erdei barna bikának.
 Alkíd hosszú kezét s buzogányát messze kinyújtja
 S hátravonult derekát lehetetlen sérteni ; vág hát
 Csak fegyverre Botond, ezt megtördelni, vagy ütni
 Ellene markából próbálja, de rontni ki tudná
 A görcsös buzogányt? Alkídot elejteni csellel
 Vélte tehát jónak, s nem lőn leleménye hiúvá.
 Tudnillik, valamintha nehéz lélekzete fogyna,
 Hátrálók módjára vonult, de szünetlenül arccal
 Vívó társának, s fedezőül bárdja fokával
 Fogta fel Alkídnak sújtását, míglen ez egybe
 Szedvén minden erőt a földig akarta leverni
 A fölemelt bárdot : de midőn rácsattana görcsös
 Fegyvere, hagyta Botond sebesen süllyedni alatta
 Somfogatú bárdját, s az erőtül messze kihajlott
 Bajnok utána nehéz testével dőle rohanvást,
 S a viadalhelynek homokát feltúrta, előre
 Siklott karjaival. Bárdját hamar éllel emelvén
 Láta Botond hozzá, s nyakszirten szelte fejét el.
 A kínban hörögő derekát föl messze vetette,
 S a véres homokon járt melle pihegve sokáig.

NEGYEDIK ÉNEK.

Mint mikoron valamely felváron barna sötétes
 Förgeteg ül, s a menny haragos tüze sújt le falához :
 Elszállonganak a tornyoknak gyáva galambjai ;
 Vagy ha sötét erdők sűrűjében dárdavetéssel
 Ejt agyaras kant a vadüző ; sítára szaladnak
 Félénk vadjai a völgyeknek messze szugokba :
 Alkíd hunyta után oly megrémülve oszolt el
 A falak ormairól a párviadalra kitódult

Városi nép s állott pusztán és őreahagyottan
 A Burgasra nyíló kapunak bástyája körösleg.
 Harsog azonközben kifakadt diadalmi örömtől
 A tábor, s Alkíd tetemét szemlélni tolongnak.
 A nagybárdú Botond pedig őt megfosztva oroszlán-
 Bőrétől s buzogányától, diadalmi jelekkel
 Ékeskedve nyomós léptekkel méne feléje
 A magas érckapunak. Követék nagy tábori zajjal
 A hősök, vágyván a fényes várba rohanni.
 Ám mázsás reteszek tartották záron előttök
 A kaput, és nem volt görög űr feltárni közelben.
 Már kezdettenek a daliák gerjedni haragra
 Ismét, s néki türött karral vontatni menének
 Döntögető kosokat ; hogy emelvén nagyfoku bárdját
 Rádördíte Botond az erős érclapra, csikorgva
 Megrendült az egész, zárjától sarkig inogván ;
 Sújta megint hozzá, s lágyulva behorpada mélyen
 A fok alatt s körülött ; s hogy sújtott harmadik ízben,
 Elpattanva kidőlt az erős kapu lapja középett,
 S rés lőn rajta, minőn hétévű fi bé s kisimulhat.
 Mint mikor a gátban szakadást fúr, keskenyet elsőbb
 A dagadó folyamár ; ottan torlódva gyüldögnek
 A habok össze reá, tágúl a hézag odábad,
 S a szoruló hig elem sebttest zúdúlva tör által
 Rajta, mi feltartná, nem lévén semmi erőszak :
 A kiütött kapurés szint akkép tágula szertébb
 A buzogányok alatt, melyekkel izennen ütötték
 Azt az erős daliák, s elválna szárnyai, tártak
 A rohanóknak utat be az ékesváru Bizancba.

Néma s üres már az ; mindünnen tárva hagyottan
 Állanak a pompás utcák palotái, nem ötlük
 Arcul sem fegyverviselő, sem esengni kegyelmért
 Nem jönnek gyámoltalanok ! tengerre sietvén
 Gályák s görbe hajók öblébe vonulva keresték
 Ők menedékhelyöket. De Botond, hogy járata tábort
 Sophia nagy piacáig, Oport Lacapenhez ereszté
 És Alkíd fegyverkezetét, diadalmi tanúul,
 A takaró vadbőrt, s buzogányt hordatta utána.

Jöni Oport látván Lacapen, a gályapadokra
 Álla ki ő s a bársonyosok, s hírnökje Botondnak
 A kikötő partról be az ősz tengerre kiálta :
 «Császár, s tí hajléka-hagyott valamennyi görög had!
 Láttátok tinnenmagatok nagybárdu vezérünk
 Harcát, s Alkídest milykép ejtette homokba :
 Ím az oroszlánbőr, s buzogány győzelme tanúja.
 A magyarok turulos zászlói kitűzve lobognak
 Tornyaitokról már, s táborhely vári piactok.
 Hát, nosza, hozzátok hódulva Botondnak elébe
 Szép Polydorát, és jegyajándoki kincset adóstúl
 S udvari hölgyeiül a kétszer hat szüzet adván.
 Béke, bocsánat s kegy, ha siettek hajlani, nektek ;
 Bosszu, harag, romlás a meghódulni makacsra.»
 Szóla Opor büszkén, s szomorú csend hallgata mélyen
 A gályák padain, s hullám lebegette hajókon.
 A fogadott szóban mégis bizakodva kiszálltak
 Mint hódulni menők, Lacapen s a bársonyos őszök.
 Bús zokogásokkal követé a görbe hajókról
 Mentöket a szomorú népraj ; majd félre tekintvén
 A tengerre veté szemeit ; s a bárkafödélre,
 Melyre kiállva körülnézett Polydora, s utolszor
 Karjain atyjának görögöktől vesz vala búcsút.
 Lankadozón hajtotta fejét nemzője szüvéhez,
 Hollófürtei habmellére lefolyva lebegtek
 A havazó recefátyol alatt, s a néphez emelvén
 Gyöngéded kezeit rebegő szép ajkakon : «Isten
 Légyen, nyögdele, mind veletek, jólelkű görög nép,
 Drága szülőföldem, s te atyám, légy boldog örökre!»
 Szólani szünt többé s miután elnéze körösleg
 Atyja vezérkarján csüggvén, a partra kiszálla.
 Könnybe borúlt arccal nézék a gályapadokról
 A bucsuvett hölgyet honföldii, néztek utána,
 Föl-fölemelkedvén, míg el nem fogta szemeiktől
 Őt a távolság, s a tengeri védfalak orma.
 Ekkor az ifjak ighen szólának szégyenes ajkon
 Fájdalmas szüből : «Haj az ég mért alkota nálunk
 Szűz-remeket, vagy erőt vajjon mért tiltá karunktól
 S nincsen elég kebelünk őtet megvédni magunknak?»

Mint járatlan utak vadonán éjnyomta zarándok,
 A nyájas holdat látván közelíteni nyugothoz,
 Búnak ered, s lehunyó sugarait kíséri szemével,
 Míg a kellémfény nem tűnt el mélyen előle!
 Ekkor epedve leül, s néz a komor éjbe sötéten:
 A görög ifjúkar úgy függött Polydora haladtán,
 S amikor túl a falak ormain elvesze tőlök,
 Búsan mentenek a gályák öblébe vonulni.
 Ám a csillagkar kellemteni asszonya fényét
 A másik félföld kerekén emelinteni kezdvén
 Fölkel az ösvényén megakadt ottanbeli vándor
 S a bájos fénynek megy vidám kedvvel elébe:
 Ugy örvende Botond Polydorát jöni tekintvén.
 Hajh! be különb ő most ama zordonképü vitéztől,
 Aki vivott Alkiddal imént s beütötte vasával
 A kapu ércszárnyát. Nincs most markában ijesztő
 Bárdja, nyomán viszi azt fegyvernöke s görbed alatta;
 Nyílt sisak őrzi fejét, csak kard ragyog oldala mellül
 S nyájas kedvre derült homlokkal hős erejének
 Töltében mégis járúl üdvözleni hölgyét.
 Őt hogy szemlélek közelebb a bársonyos őszök,
 Szóltanak egymáshoz bámulva, s kegyelmi reménnyel:
 «Vaj, kit imént látánk, ez-e a nagybárdú Botond? vad
 Volt, irtózatos ő: kegyes arca, tekintete ennek.
 Vagy természet az a diadalmas büszke örömben,
 Hogy céljára ha jut, hősét bájolja szelíddé?
 Ilyenek, oh ilyek lehetének, régi görög nép,
 Bajnokaid, harcban rettentők, s ilyek egyébkor.
 Most viadalra levénk gyávák, s tőn béke puhákká».
 S léptek alázattal mélyen hódulni Botondnak.
 Ő pedig inte nekik fölkelni s emelte tulajdon
 Karjaival Lacapent, fényes fejedelmi személyét
 Tisztelvén, s Meriost sietett lábára segélni,
 Mert nagyon agg vala már s elgyöngült térdi remegtek.
 S a fő harci vezér Theophan, hogy járula hozzá,
 Vőn szüvet a kegyesarcu vitézt szemlélve s ighen szólt:
 «Harci vezér, s mivel úgy tetszék az egekben, egyetlen
 Lányom férje, dicső vőm, áll Polydora előtted.
 Nagy Magyarországból légy szószólója görögnek

Érte, s szerelméért, s engedd nyúgodni Bizancot». A diadalmi vezér pedig így szólt nyájas ajakkal : «Agg hős, kedves ipam, lelkem volt forrva leányod Szépségéhez, azért tagadásán gerjede bennem Ellenetek haragom, melyet felváltá barátság, Mert az enyém már ő». S így szólván hévvel ölelte Ósz Theophant, s jobbját nyujtá Polydora kezének. Kegy vala és szerelem nyájas pillantata s monda : «Szép meny! tilts könnyüket szemeidtől s bánatot oszlass, Nem dobog e mellben vad szű, viszon érzetü keblen Horda szülőm engem s szerelemmel ringata karján ; Tündérhonba jövesz te velem, kies ifju hazába, Édes öröm s nyugalom vár ott férjednek ölében S a keserű bánat távol fog szállani tőled». Mint a gyöngé virág, ha az est harmatja betölté Illatadó kelyhét, lehajúl nedvgyöngye sulyától : Ám ha kel a hajnal, lassúdadon enyhül azonnal, Felnyilik ékesben, s hájillatot áldoz az égnek, Mert lenyomó gyöngyét a menny fénylángja feloldá : Úgy oszlott a könnyboru el Polydora szemeiről, A kegyesarcu magyar hadfőt hogy nyájas igékkal Szólani hallá, és jobbját illetve szelíden. A komor aldaliák öldöklő képe kifejtett S a deli nők függvén szemeiknek néma figyelme Tágula markaikban vad fegyverök, és feledőleg A viadalban vett sebeket, s takarítani ragadmányt, Álltanak örvendvén a kellemes asszonyalaknak. És mikoron lebegő léptekkel mozdula helyből S indula véle Botond, a kik adattak néki, az ékes Udvari társhölgyek, nagy örömharsogva követték A kedves nyomokat, s tódultak utána tömötten. Tíz terhelt öszvér jegyajándoki kinccsel azonban S más tíz adóaranyat viselő, ballagtak utánok.

Általeredtek már a réses nagy kapu boltján, S a fő harci vezér hadiszínét látta ragyogni Szép Polydora, midőn a kedves Szende pihegve Gyermekei lejtéssel sietett a jöttek elébe. Kis lant ingadozott balján, friss völgyi virágból

Füzött illatozó koszorú zöldelle kezében,
 S monda vidám kedvvel lejtven a hölgynek előtte :
 «Nénike, üdvöz légy, üdvöz légy szép görög asszony,
 Ah szólj, merre valál? mi sokáig vártalak én már,
 Sírtam is éretted, teli sírtam többszörös ízben
 Szemtakaró kezeim, mert én szép néni, szeretlek,
 Látdsza, füzért is adok, s koszorút hús völgyi virágból,
 Messze, sokat jártam, tövisek szurdaltak is értök.
 Vedd-el nénike, vagy jőj a sátorba leülni,
 Ott fürtidbe tűzöm, s kebeledbe leültetem őket.»
 Kegymosolyogva vevé a nyájas gyermekajánlást
 A hölgy és kihevült arcát simogatta kezével,
 S helyezé fürteit, a széltől bontottakat, össze.
 A fürgenc fiu szóla tovább oda lejtve Botondhoz :
 «Nemde apám, szép fényes uram, ha elérjük ezentúl
 Szép Magyarországot, leszek én apródja lakodban
 A görög asszonynak ; majd akkor, nemde, nyerítő
 Kis paripát is adatsz, kardot már adnod úgy is kell ;
 Mert megígéréd, hogy mihelyest nagyságra fölérem
 Bárdod markolatát, kötsz akkor kardot övemhez.
 Mérköztem vele már minap, és félújjnyi különbség
 Volt már csak köztünk.» Így szólván Szende nyulonga
 Jó ura képéhez, hogy megcirogassa hizelgvén,
 S a fő harci vezér vállát illetve kezével,
 A fiunak szólott : «Szendém, szép drága cselédem,
 Lészen kis paripád, mely fog hordozni nyerítve,
 S kardod, arany hüvelyes; de hogy apród légy te lakom-
 A görög asszonynál, az függ ő tőle, ha választ.» [han
 Ekkoron ismét a szép nőhöz símula, jobbal
 Fogta kezét, s ballal félig szétfogta recézett
 Arcfödelét, s kéré fölnevezve szemébe esennen :
 «A zöldes koszorúra, s azon szép völgyi virágra,
 Melyet adék, kérlek jó nénike, szép görög asszony,
 Végy apródodnak ; leszek én gyors, hű szivű szolgád.
 Hajnal előtt kelek én mindig, s ébreszteni menvén
 Udvari nőidet, oh, mondandom, keljetek immár,
 Hogyha hiv asszonyotok, meglégyen izébe parancsa.
 Termed előkészöbén fogok aztán őrhelyet állni,
 Amikoron hon léssz, ha pedig széleszteni elmét

Estveli alkonyaton kimenendsz, kísérni nyomodban
 S menni fogok véled, járván kedvedre, vezetlek,
 Ahol legkiesebb várunknak völgyi ligetje,
 A csermelyhez alá szállunk, hol púha gypágyak
 Zöldellnek magas illatozó hársornak alatta,
 Fürkészek neked ott fészekbéli ifju madárkát
 S tűzögetek fürteidbe füzért a völgyi virágból.
 Akkor majd citerám vígan fog zengeni, dallok
 Édes örömhangon, s regélek tündéri regéket.»

Így ejté kérelmi szavát kis Szende s enyelgvén
 Szép Polydorának honvágját lassan enyészte,
 Míg azalatt a sarcaranyon vígan osztakozának
 A daliák, s hadibútraikat fölszedve nyomultak
 Több csapatokban odább Hæmus magas ormai ellen
 Ifju honukba, holott deli hölgyek vágytanak értők
 S a jutalom-vett hős többé rettenteni megszűnt
 A görögöt. De maradt emlékbën örökre Bizancott
 A nagybárdu Botond s a Burgasi érckapu rése.

(1833.)

TÖREDÉKEK

A «HUNYAD» HŐSKÖLTEMÉNYBŐL.

CESINGE (JANUS PANNONIUS) ÉNEKEI.

A felvári toronysarknál, ellenbe Zimonnyal,
 Illatozó nagy hársfa virult, távolra kitünvén,
 S bokros lombjaival földözé a kőfali ormot.
 Árnya alatt legkellemesebb nyugvó-tanya széles
 Látkört terjesztett a vizsga szemeknek elébe.
 Álla művészkézzel faragott, a falba helyezve
 Régi ülés márvány földözettel, melyet azon kor
 Híva királyszéknek. Rakatá száz évnek előtte
 A rácok fedjelme Uros, s andalga gyakorta

Benne, legeltetvén a tündérfarcu vidéken
 Vágyakodó szemeit, míg áll a hatalma. Imitten
 Űlt pihenésre Hunyad, derekáról félre csatolván
 Görbe sulyos kardját, s nézett komoly andalodással
 Majd az enyészendő nap után, majd nézte Szerémnek
 Gabnahozó síkján magvas kévékre miképen
 Döntögeték görbedt aratók a sárga dülöket.
 Nézte, kerek boglyákba hogyan gyűjtettenek össze
 Vastag fűsorok a Duna s Száva habozta lapányon.
 Ám mire főképen vágyott, hadi sajkahajókat,
 Teljeseket fegyverviselőkkel s tábori szerrel,
 A szigetes Duna hullámin nem látta libegni
 Nándor alá, noha már eltelt a rendes időszak,
 Melyet előtavaszon kiszabott a rákosi gyűlés.
 Újlaki sem jött a magyarok zászlósiban első,
 Aki királyokkal kincsben, s hatalomra vetekszik.
 És már éji ború váltotta fel a piros alkonyt,
 Ősz Hunyad ott nyugovék mégis, de csak ércei s izmos
 Karjai nyugvának, mert gondban fárad a lelke.
 Már fürgenc iker apródit környékezi álom,
 Kis lobogós dárdáikat a faltöbe szegezvén,
 Lábaihoz telepedtenek ők gondlepte uroknak,
 S bágyadozó fejöket dombos paizsokra nyugosztván,
 Párduckölykeknek bőrével ölelve lihegték.
 Ballag azonközben szekeren a kellemes éjnek
 Asszonya, s legmagasabb pontját közelíti utának
 Fényköre teljében. Belövelt sugarára föleszmél
 Fekvéből, s sziklás teremét odahagyja magányul
 Istennek fölkont fiatal szolgálja Cesinge.
 A széppel rokonult érző szív íhleli nagyra
 Lángadozó kebelét, s andalgó lelke gyönyörben
 Olvadoz és lebeg a természet bájos alakján,
 S ujjai futtában megpendül sok huru kobza.
 Mint csendes ligetek csalogánya kis ághegyen ülven
 Nőjének zengő dalban csattogja szerelmét,
 Édes buba merül, majd kezd fölujúl ni keserve,
 Ömledező panaszin, majd ismét enyhül öröme:
 Úgy zeneg ő halkkal mentében az őrfalak alján,
 Hol sok ezer daliák elhúnyt árnyéki nyugosznak,

S a susogó légben rémlík hadi zajszavok olykor.
 Zengi dicsőségét honjának, zengi veszélyes
 Századait, fő nagyjainak mindenkori férgét,
 A fene visszavonást ; majd hogy feledésbe temesse
 Öntáplálta buvát, lelkének elejbe idézi
 Párducos Árpádon kezdvén, s eldallja koráig
 Mind, kiket a szép hír mint fényes hősöket éltet.
 S a terepély hárshoz jutván el, mintha sugallná
 Szellemé, mily nagy hőst szenderget az álom alatta,
 Kissé csillaposzlik, s mohosult sziklára nyugodván
 Önti szelid dalban hevülő érzelmei árját.
 «Oh ki simulsz hozzám, s ki legyintgetsz lassu lebellem,
 Szellő, honnan eredsz? fürtimmel enyelgni jövől-e,
 Ifjú vállaimon nyugovókkal? csintalan ajkad
 Meg nem szünve hizelg, s hazudoz füleimbe szerelmet,
 A szép Ida nevét, ki eped, mint sugdosod, értem.
 Ah nem eped többé, elrejtett völgybeli zárhely
 Leplezi kellemeit, hol nem dobogatja mulandó
 Földi gyönyör kebelét, élvéje az égi jegyesnek.
 Félre hiú képek! fölkontnek avatta Cesingét
 Istene, s érzelő kebelét szentebbre hevíti.
 Szöghaja fürteiről ne zengjenek éneket a méz
 Ajku szüzek, szemeit miüdön lobbantja, nem értök,
 Mennybe lobognak azok, s ha könyük hév zápora ömlik
 Halvány arcain el, ne töröljék gyöngye kezekkel
 Szánakozó hölgyek, mert nem fájdalma könyüi.»

Végzé, térdre omolt, s némúlt kobozára lehajtván
 Homloka tiszta havát, mély ábrándokba merenge.
 Vette fülébe dalát, s fölserkene eszmélettel
 Ősz Hunyad, a leborult lantosra szegezve figyelmét.
 Már elszenderedett s úgy rémlík, mintha rezegne
 Kobza, midőn húrjait meg-meglebbenti fohásza.
 Immár a Göncöl csillagzata fordula, s éjfél
 Kurjogató hangon hirdettek szemfüles örök.
 Rezzen az ábrándos, s valamintha ujonta születnék,
 Keble vidámabb lesz, kiesebb alakokkal igézi
 A tündéri vidék, s a csillagos éjjeli mennybolt.
 Fogja megint kobozát, s ajkit dallásnak ereszti :

«Fölséges, ha arany sugarit kilövellve világlik
 A ragyogó napkör, halaványan oszolnak előle
 A kék menny kebelén elhintett szikraparányok.
 Ő egyedül maga föllengez, hő lángja lesujtja
 A bércek ködeit, s engeszt jeges éjszaki tengert,
 Ellepi a földszint, s üregek mélyébe lepillant,
 Arca tűzörvény, azt vizsgálni ne merje halandó,
 Csak maga a sziklák edzett szemü nagy sasa nézhet
 Abba belé, s szárnyit közelebb röppentheti hozzá.»

«Bájalakod vonzó, s kedvesb, éjasszonya, nékem,
 Szüzi szerénységgel nyiladoznak kellemi halvány
 Arcodnak, s az egek csillagkara ballag utánad,
 Téged imádólag ; rajtad kedvtelve nyugosznak
 Felvont pilláim, kedvtelve leszállanak ismét,
 S függenek a csendes folyamon, hol tükrözik arcod.
 A pihegő kedvest szendergeted édesse karján,
 Ringatod a kisded csecsemőt emlőin ölelgő
 Anyjának. Leterül aratott kékékre az izzadt
 Gabnaszelő ; hortyog remegő nyárfának alatta
 A baromőr, még a ravaszúl lest hányni kiindult
 Fürge vadász is már nyugszik hajléka hűsében.
 Mind te nyugosztalod, oh éjnek szelid asszonya, őket.»

«Nem, nem! még sem ad enyhet az éj, mily jó szelid is
 A legerősb s hév lelkektől megvonja varázsos [bár ;
 Újjait ; a költő, s hazaőr ki van üzve kegyéből.
 Kobzát fogja amaz, lelkét vegyes indulat üzi,
 S képzete szárnyakat ölt; nem szenved gondja pihenni
 A csatavívott hőst, mert föllázítja nyugalmát
 A haza és szent hit sürgő oltalma koronként,
 Búsan ereszti fejét az acélhasogatta sisakra,
 S érc fegyverderekát le nem oldozvája, kezében
 Tartja fogantóját kardjának, tartja eréjét
 Fölnyergelt paripájának, sejtvéje az ellent.»

Mintha sebes tüzláng tetemin lobbanna keresztül
 Fölriad ősz Hunyad, a dallost kapcsolja szívéhez
 S homloka tiszta haván koszorút fűz csókja hevéből.

«Éneked, úgymond, oh Isten fölKentje, miként a
 Völgyi patak most csörg és ömledez édesen, ismét
 Harsog, lelket emel, s bámit magas áruhanásként.
 Boldog hon, melynek serdülnek lantosi, érző
 Lelkeket ébresztők, és kelnek hősei, kiknek
 Tettein andalgván a költő dalra hevülhet.»
 Már az előhajnal távolról szürküle, s zajra
 Serkenté Nandor védőjit az őri kiáltás.
 Jöttek elő, mint saskeselyűk a szirtos üregből
 Ujlaki hadnagya Ders, ki nagyon fenhéjaz urában,
 A képzett elméjü Palóc, s két társa, Szilágyi
 A dsida hőse Mihály, s László, a búskomor őrnagy,
 Jött agg Ország is, halkkal lépdelve utánok,
 S gyűltek az illattal kedves nagy hársnak alája,
 Váltani ott bölcs szót, ügyelőt közjóra tanáccsal.
 Ősz Hunyadot látván, s mellette az ifju Cesingét :
 «Üdvözek, Ország mond, legyetek, Hunyad és te Cesinge.
 Ifju tűz, edzett kar mi dicsően forranak öszve
 Bennetek, a karddal mily szépen ölelkezik a lant!
 Oh ha szived nem tilt, te egek fölKentje, daloddal
 Áldozzál a hajnalnak, s elménket emeld föl.»
 Lángra kel a dalnokban az ész, s magasabbra csigázott
 Zengő húrjairól élénkebb hangokat ébreszt
 S éneke mint sziklák dagadó forrása fakad ki :

«Rólad zengjek-e, vagy fiaidról, Hunnia? tündér
 Alkatod ígézőbb, hogysem szó festeni birná,
 S magzataid lelkén a lant akadozva elámúl,
 Kegyszüzek alkottak, remekül napalatti világnak,
 Mint gyönyörök kertét bércek koszorúja kerít be
 Ott fenn, és őriz nyugotéjszak durva szelétől,
 Délre lapányöntő folyamid hullámozata szeg be,
 S a delelő napfény kinyilott kebeledbe sugárlik.
 Térmezeid szélét a szem nem lelheti, fárad,
 És szárnyat nyugtatni leszáll magas ormidon a sas,
 Rengeteg erdeidet vadak ezre fogadta lakásul,
 S lármaütő mulatásaul a nemes úri vadásznak.
 Sárga kalászosokkal telekid hullámozanak itten,
 A sík téren amott szilajúl ökleldezik egymást

A hőszinü gulyák ; nincs számuk az isteni nedvvel
 Harmatozó gazdag halmoknak ; arannyal, ezüsttel
 Töltöznek hegyeid, s válik sóakna rögidből.
 Hej ti dicső magyarok, kiknek juta bátor erővel
 Büszke, szabad lélek, meddig fog benneteket üzni
 Visszavonó dühötök? Karotok villáma ha sujtja
 Tinnen véreteket, ki leszen majd védetek aztán?
 Ah de keserves sors! nem függeni s lenni hatalmas
 Mindenitek sóvárg. üzvétek messze, sasokként,
 Véreteket ; zsákmányt ki-ki önvárába takargat,
 Mint vad oroszlánok, s a hon tárháza szüköt lát.
 Föllegütő falak árnyaiban vesztegleni meddig
 Fogtok még? Vagy nem hata el fületekbe hatalmas
 Hódító Mahomet zúgó tengerhada, melynek
 Karja alatt meghajla Bizanc, s országok omolnak?
 Rajtatok a vész már, Nandor bástyáji födetlen
 Állanak itt mégis, hol-hol vesztegletek immár?
 Oh ha sugár hölgyek kebelén kéjelgve nyugosztok,
 Végörömmül leszen ez nektek, buja lángu pogányok,
 Majd az elölt férjek nejeit mint díjotok osztják ;
 Vagy ha kalászosokkal rengő dús telkeken, és a
 Bögő csordákon szemetek kedvtelve vidámul,
 Félek, igen félek, netalán örvendjen utószor,
 S zúzzák a törökök taposó paripái törekké
 A székes magu holdakat, és finom ízü velőről
 Híres tulkaitok hizlaljanak ozmani tábort.»

A TÖRÖK SEREGEK.

Volt kelet és dél közt az idő. Mint tengeri hullám
 Partra tolong, szélről kergetve, nyomultak azonkép
 A sokszínü hadak. Oldalt egy lejtés oromról
 Három dervis, szent nevűek dallának, azonban
 Tambura hurjainál, s elsőben dalla Melevdár :
 «Allah, szememnek fényt, hevet adj lelkemnek, oh Allah!
 Szent seregid jönnek, több és szebb, gyöngé szemekkel,
 Hogysem látni lehet, s ésszel foghassa halandó.
 Mint Anadóli kies völgyén a sárga mezőben

Nőtt plátán ki közelg? lándsája nyomítja magasra
 Kelt vállát, lobogók sűrűen sárgállnak utána
 És körülötte, s szedett zsákmányait osztja zajongva
 A követő lándsás dandár? Karadsín-e? hah ő az,
 A mennyekbe ható araráthe gyi turkomanokkal.
 S ott mi vöröslík, mint a bábelmandebi tenger?
 Ásó s irtogató vas szerszámokkal előttök
 Rabgyaurok nyögnek, hordván ostromra sok eszközt.
 Ők a bástyavivó aszapok, s rohanásban az elsők,
 Kussun agájokkal, ki falon mint erdei kandúr,
 Kúsz és fut, vas karmaival megakasz kodik és öl.
 Jaj nektek gyaurok! közeleg, s már éri Karaz bég
 Kék zászlóji között Havalát, s bekeríti hadával,
 Karcsu szelindek ebek zsákmányt fürkészve futosnak
 Mellettek, s tépő fogaikkal várnak uszítást.
 A legerősb lovagot bátrak leharapni nyeregből.
 Vajh de mi tompa moraj, s dobogó lókörmök ütése
 Hat fülembe? szemem nyomuló porködbe tekint csak,
 Már fejklik seregök ; nem csillagos egyszerű fegyver
 Csörgedez oldalokon, s öltöznek holmi darócba.
 Oh ezek a delik, a szent hit hű bajnoki, zsákmány,
 Nem havi bér, díjak, szivöket serkenti csatára
 A szentkerti öröm, s a nagy próféta parancsa.
 Hosszu szakálosan és szép méltósággal elül jár
 A szentes Deli Kurt, Mahomét ivadéka, fején zöld
 Turbán kel magasan ; mint jámbor lelkü zarándok
 Már a mekkai sír küszöbét csókolta hat izben.»
 Végezvén felugort, s ujjongva keringe sokáig,
 És sebesen, mint a sodorékos tengeri forgó.
 Dalját most Beler, a derekon félpőre, zenegte :
 «Állék egy dombon, mikoron Sztambulra csatáztunk,
 Honnan mindenüvé, tengerre, mezőkre lenéztem,
 S bámultak szemeim ; de mit im most látok, amannál
 Naggyal bámulatosb. Karaman szélménü lovanci
 A rohanó spahiak vágatnak, tölti dömöcki
 Kard vas markaikat, s mint szellőszárnyon uszólag
 Száll a saskeselyű, lebeg és száll gyöngyös ülésén
 A három lófarku Tahír, kedvence Urunknak
 Termete s arca miatt ; a cirkaszvölgyi szüzekből

Ő orozá Karaissát a szultáni szerajlban
 Legragyogóbb szemüet, s az aranyhajfürtü Zulejkát.
 Hozza gyalog hadait Kucsuk, a jancsárok agája,
 Nemzé s szülte gyaur, hozzá nincs senki hasonló
 A kettős bajban, ki merész megküzdeni véle?
 Negyvenezer hallgatja, dühösb a déli szamumnál,
 Villámnál rohanóbb, s mint Afrika tigrise, oly vad.
 Nézzétek, ki emelkedik ott a dombra, nem ő-e
 A padischáh? magas ormozatú turbánnal övedzett
 Homloka, fényes agák, bégek hódulva kerítik.
 Róla habos kaftán hullámszik, csillog arannyal
 S tengeri gyöngyökkel himezett takarója lovának.
 Nem; de az őt lófarku Haszán főúri vezér ő.
 A padischáh képét s gyűrűjét hordozza nyakában.
 Már nincs messze, kiért szívem ég, kit porba borulva
 Allah után első hódult országok urálnak.
 Kurjogató csauszok futkosnak szerte nevével
 Domboshátu tevéen a nagy próféta koránját,
 A lobogót s kaftánt aranyos szekrénybe takarva
 Ősz Ulemák hozzák, s patyolat kendőkkel övedzett
 Gyöngye fiúk közepett, mint a tündökletes arcu
 Nap ragyog a padischáh, csak fényét látni, magát nem.»
 Igyen dalla Beler, s melléről, amit kicsinded
 Pongyola függött még, eltépven arcra borúla,
 Mélyen imádólag, míg általkeltek előtte.

Pendít húrokat a vakbuzgóbb Haddsi, vonási
 Őszvevonaglottak képén, s zeng dühre fakadva :
 «A Balkán tetejes tetejét láttátok-e, társim?
 Messzeterült bérccsor s erdőség tengere folyja
 Nemde körül? s úgy van, ha nem is foghatja szemünk
 A ragyogó Szultánt láttátok szinte, de hol jár [fel.
 Még az utódandár? hol késnek még az üvöltő
 Mennyköveket haladó, s tetemes nagyságra toronynyi
 Ércöblök? Libanon legszálasb cédrusa törpe,
 Karcsud az Áthoszi bércc százéves tölgye derékban
 Hozzájok mérvest; amaz ördögös bűvös Orbán
 Erdélyszülte gyaur önté a stambuli síkon.
 Láttam, mint törtettek ezer karok útát előttök,

S vontak egy-egy szálat bivaloknak hatvan igáji.
 Szendrő partjainál a szél hátrálta Zogánt is,
 A kapudán bassát, ki vizek fenekére lebukkan,
 Majd tavi hattyúként lebeg a hullámszinen ismét.
 S hogy lassan közelít Jahi Oglu, ki tartsa csodának?
 Ó vasasokkal jár, páncélüngőkbe borúlva
 Csörgnek azok, s fegyvertárt hord mindenki magával.»
 Hallgata most, s mely függé nyakán, olvasta füzérét,
 A száznál eggyel kevesebb szemüt, ajka habozván,
 Egy csepp álmított azután szörpente, s lezará
 Bágyadozó szemeit mély, hosszú, rémletes álom.

HUNYAD IMÁJA.

Isten a jámborokat, kik hozzá bízva folyamnak,
 Hordva szüvén s bizodalmokban nem hagyja csalódní.
 Mert mindentehető, tud mindent, s kútéré jónak.
 A napok országán túl fentebb székel uralma,
 A távolság áll közelében, s déli sugárba,
 Öltözködve repül a titkok titka színéhez.
 A mult, s ami leszen, mind mostan előtte, világok
 Lebbennek keziből, s túlhat pillantata rajtok.
 Kebléből hegyek árja fakad, s száll gyöngé szelíden,
 Kellemesebben, mint legtisztább hajnali sugár,
 A vonzó szeretet; fényszakét édes örömek
 Szellemé lengi körül, susogólag háladalokkal.
 Egy ösvény lebeg a földről hozzája, kegyének
 Teljéből nyújtá kalaúzul az emberi nemnek,
 Titkos, egyetlen, csak kiknek szíve tiszta, lelik fel.
 A meghitt bizalom, s áhítatos istenimádás
 Útja ez; a nyomatott jámborság néma fohászt
 Felviszi, s hoz vidulást; a hit daliáinak és az
 Emberiség védgyámjainak nyújt bátor erővel
 Edzett lángkebelet, s diadalmat gyenge karuknak.
 Függ ezen ösvényen nyájas pillantata most is,
 S tiszta fehér liliumfelhőként ősi Budáról
 Esdeklő lihegést lát föltörekedni feléje.
 Ősz Hunyad ajkairól száll az. Térdére omolván

Égnek emelt kézzel buzog ő a mindenek Atyja
 Szent oltára előtt, s felhangzik szózata szivből:
 «Isten, felséges, kit föld és mennyek uralnak,
 Te, ki kevélyt lealázzs, s alacsont dicspolcra magasztalsz.
 Tetszésed ha mikor telt bennünk, s áhitatunkban,
 S szent Eleink buzgó kérelme ha kedves előtted,
 Nézz le magasságod fényéből árva hazánkra, [tunk,
 Adj szivet, öszvefogót, minékünk, mert szerteszakad-
 Nyújtsd le segédkarodat, ne tiporjon durva pogányság
 Templomaid küszöbén, mint füst széledjen előled
 Elhalaványodván a felfújt gőgös erőszak.
 Isten, hála neked tőlem, közepette csatáknak
 Mert földözéd fejemet, s havazó hajfürtöket adtál;
 Sírba hanyatlandó testem hamuhodni ne engedd
 Káromlóidnak kezitől, légy gyámolóm, öröm!»

HUNYAD PUSZTASZEREN.

Esnek azonközben gyakor ordítások alulról,
 S a várbélieket sértőleg gúnyos igékkel
 Ingerlik, Hunyadot névről kiabálva kiváltkép,
 Nem tudván, hogy messze van ő, s most gyűjti vitézeit
 Pusztaszeren. Hagyomása szerint gyülekeztenek itten
 A kunok és jászok, ragadó paripáikat ülvén.
 Ők a sik puszták romlatlan magzati, zsenge
 Gyermekségöktől vad mént zabolázni tanultak.
 Mint zsákmányra csapó sólyom súg szárnyaterítve:
 Olyan irányra suhog rohanó sebtében az ifju
 Kanizsa, játékúl kacagányát adva szeleknek,
 Nyomba követvén őt vágatnak könnyű szökéssel
 Kúnjai, a Szombat- s Buzogányszállási tanyákról,
 Bő ruhaszárokban s foszlányokat öltve csipőig,
 Görbe vas oldalakon, s buzogány markukban, ezekkel
 Vívnak szemközt, s a szaladót döngetve lesujtják.
 Számuk ezerre telik, gyűjté Hunyad önmaga őket.
 Biztosan és delien, valamintha nyeregbe lenőttek
 Volna, lebegnek elé a villámgyors karu jászok,
 A kápára vagy on fékszárok vetve, kezökben

Pengetik ijaikat, s csóválnak könnyü parittyát.
 Állanak ötszázból, üzvéen vagy üzelve hasonlóan
 Ártani tudók, legerősb futtokban hátra lövelnek,
 Célrajutó nyilakat pattantván elleneikre.
 Legkitünőbb bennök, mint fő, a kékszemű Darnó,
 Vállai megtelnek körülomló sárga hajának
 Fürteivel, karcsú derekához szabva zekéje
 Áll feszesen, s félig földi teljes gömbölyű combját.
 Tart szemefénye gyanánt két fő kincsére figyelmet,
 A remekül himzett s tündöklő gyöngyös ivére,
 Ezt báj ujjáival mivelé szép Jeddi, szerelmes
 Andalgásaiban, s nyujtván neki monda mosolygó
 Dévajsággal imígy : Adok ívet férfiak ellen,
 Gyöngye neműkre pedig legyen ezt pengetni tilalmas.
 Mert félékenyek ők, s ki ne félne az ifjud ijáosztól?
 Másik kincse pedig harsányszavu kürtje Lehelnek,
 Apródad szemű vasláncon függ oldala mellett,
 Ősi dicsőségét eleinknek hirdeti éles
 Hangja, s az ellankadt daliát új harcra heviti.

Mint a fészek hagyott és már-már szárnyra kelendő
 Sasfiak élemedett anyjoknak előtte lebegvén
 Vijdongnak, s hogy szállna velök zsákmányra csapogni,
 Készítetik ; oly hevenyen sürgették Kanizsa s Darnó
 Ősz Hunyadot sietésre ; de még vártatnia őket
 Néki tanácsosbnaak tetszék, mert nem vala messze
 Hős fia László is, bátor, jó számu sereggel,
 S már porfellegök a síkon hömpölygeni látszott
 Távolról, hogy Bende, kunok hadi dalnoka, lantot
 Pendítvén ugratta lovát a hősök elébe,
 És énekle komoly hangokban táborozó dalt :
 ♦Krisztus híveinek védhajnoka, ősz Hunyad, és ti
 Vas buzogányu Kunok, s villámgyorsíves ijászok!
 Míglen elér minden magyarok legszebbike hozzánk,
 A nemes ifju Hunyad, lantomra figyeljetekek addig.
 Vajha nagy indulatom, melyet honom anygala ihlett
 Most kebeleembe, kiönthetném valamennyi magyarnak
 Színe előtt, s hallhatnának, kik lesznek utánunk
 Végső századokig, míg a nap tengelye forgand.

Ős vérrel keresett örökében fejedelem úrként
 Úl a büszke magyar, s hódított népek uralva
 Esnek lábaihoz, de kihunyt eldődi porára
 Áldást hintni felejt ; gondatlanul űzi acélzott
 Körmü lovát a szent téren, hajdanta hazát hol
 Szerkesztettenek a harcból jött sebhelyes ősök.
 Szent hely ez, amelyen most álltok, harci leventék,
 S ím emléktelen és sivatag, gazhéju tanyáktól
 Dísztelen a térség, hol hajdan párducos Árpád
 Ünnepet ült diadalmi után s körülötte vezéri,
 A fő-fő magyarok s kunok ültek hosszú tanácsban,
 És az öt ágazatú törvényes alapra letették
 Századokon túl fenmaradandó nemzeti létünk.
 Vajjon támad-e majd, vagy buzdul-e egykor utódink
 Hamvaiból lélek, ki miként a felleges égből
 Szétnyilaló villám, fényt gyűjtson párducos Árpád
 Száz diadalmának, s méltán elzengje hatalmát?»

Ősz Hunyad a dalnok szavait forgatta szívében
 Mélyen, s érzetesen, s béburkolt messze jövőndők
 Titkai tetszetek fel-felvillanni előtte
 Kellemes álmoként, és monda reményes ajakkal :
 «Van kora mindennek, kiszabott rend váltva kereng az
 Emberi művekben ; van idő, mely anyja öletől
 Elválasztva csaták munkáira edzi szülöttét,
 Ifjat, férfiat és aggot csak harcnak örültet ;
 Kelnek idők ismét, mikor édes béke ölében
 Nyugtat fegyvereket, lelkét csinosítja szelíddé
 A késő maradék, s eldődei tettein andalg.
 A magyar ekkéig harcok vérszázadit élé,
 És éléndi tovább, egymást rongálva sokáig
 S rongáltatva ; de majd felvirrad hajnala végre,
 Emberiségünknek nemesebbik része, az elme
 Fényt veszen, áttörvén boruján a harcos időknek,
 Ekkor, mint csalogány örömét csattogja tavasznak
 A fagyos évszak után, zengnek hazaszerte dalárok,
 S halmodon oszlop kel, honszerző Pusztaszer, akkor.»

KAPISZTRÁN JÁNOS.

Alkonyodott immár, miüdön a tételi parthoz
 Ére Hunyad, kised, de tökélett lelkü hadával,
 A víz háta hozá sajkákon s tölgyfahajókon.
 S íme, hogy a Tisza torkához közeledve lebegtek,
 A sósvári tetőn, gyülevész, sok ezerre telő had
 Tünt szemeikbe, miként keveregtek hosszú tömegben.
 A nagy tarka sereg bámult a vízen uszókon,
 Majd keveréknyelvről fakadó riadással emelte
 Égre örömhangját, Hunyadot riogatva szünetlen,
 S a sós-kúthoz alá csapatonként tódula fölről,
 Mint rezzent juhnyáj. A buzgó lelkü Kapisztrán
 János népei ők, szentelt daliái keresztnek.

Tudnillik Kalliszt, a gondos római főpap,
 Fülbe vevén, Mahomét órjási hatalma miként nő,
 Híveinek sorsát félté, fájlalta kiváltkép
 A jámbor magyaroknak ügyét, s nagyon agg vala lelke,
 Éjenként, miüdön a balzsamfűszeres álom
 Édes szenderedés karján ringatva nyugosztalt
 Másokat, ő kebelén a gond virraszta, s tünődék.
 A gótboltozatú szentház magas oszlopi hallák
 Néma sohajtásit gyakran felszállni szívéből,
 Láták, mint tördelte kezét, térdére borultan,
 Megváltónk oltára előtt ; mint reggeli harmat
 Gyöngyei hulltanak a szentelt zsámolyra sirámi,
 S mint rebegő kised, kit belső sérvek epesztnek.
 Lankadtan lehajúl, a nap-perklte virágként,
 Bágyadozó arcát anyjának ölébe takarván,
 S melyből életadó s táplálék étke szívéből,
 A dobogó kebelén nyögdel, s fájdalmain enyhít :
 A szent oltárnak küszöbén úgy hajla le Kalliszt,
 S gyermeki bizodalom hangján nyögdelte keservét :
 «Szentség tükre, világ megváltó Istene, Jézus!
 Meddig rettentget még a vérszomju pogányság
 Bennünk híveidet? Már lett a földnek urává,
 Melyet nyomdokaid szenteltek, s oktata nyelved,

Tönkre, keresztényben gázolván, tette Bizancot,
 S most magahittében gát nélkül dönti nyugotra
 Dúló harcosait, s vas igáját csörteti rajtunk.
 A babonás hitüket, kik göggel néznek egedre,
 A nemes emberiség tapodóit verd le karoddal,
 S templomaid küszöbét megfertőztetni ne engedd.»
 Isten imádóit látatlanul égi kegyével
 Árnyékozza körül, s örvendez nyujtani gyámolt.
 A boldog percet, mely a bizodalmas imádót
 Áldja malasztokkal, s mely őt a mennybe ragadja,
 A gyöngéd érzést van-e nyelv, mely festeni bírná?
 A buzgó főpap kebelét ily édes örömmek
 Szent érzelme vivé a mennyei titkok ölébe.
 Lassú szenderedés látszott nyugtatni mosolygva
 Esdő arcvonatit, s a szent zsámolyra borultat
 A hajnal jött el felköltetni fénysugarával.
 Új élet lebegett Kalliszt arcára s vidámság,
 Klastromi csendjéből székhéhez idézte Kapisztránt,
 Vérre olaszt. Testet sanyarító szerzetes élet
 Néma magányában ragyogott ő példavezerként.
 Űlt halavány képen belső nyugodalmi szelídség,
 Keble rokon szeretet lángjától ége, kesergők
 És ügyefogytaknak részvétes gyámola lévén.
 És gond rágt a szívét mégis, hogy rejtve falak közt
 Bátor ügyességét, melyet sejdíte magában,
 Fejteni ki nem vehet alkalmat: keveredni csatákba,
 Ége kívánattól, s török ellen védni keresztényt,
 S hő vágyása betelt, mert Kalliszt szól vala hozzá:
 «Jámbor férfi! örülj, Isten választotta ki téged
 Hívei számából, készülj, el messze hazákba
 Vidd vándorbotodat, Megváltónk drága nevében
 Szerteszert a nemzeteket buzdítani pogányra.
 Egy hon van keleten, fölről Kárpátok övedzik,
 S térét a Duna és Tisza hullámárja hasítja,
 A gyönyörű s termék országot birja magyar nép,
 Áhitatos, harcban pedig, úgy van híre, legelső.
 Ifju királyt tisztelnek most, még küzdeni gyöngét,
 Ám de miként a büszke magyar valamennyi keresztény
 Túl halad a harcok mezején, akképen az ország

Ősz kapitánya Hunyad daliásb mindannyi magyarnál,
 Támasztotta az ég őt hív Európa falául.
 Őt, ha erős karját emelinti, nem állja ki ozmán,
 S hősi nevével vad fiait rettentí török nő.
 Végutad ehhez lesz, s hozzá kapcsolva kereszttel
 Jegyzendő hadadat meg togsz ütközni pogánnyal,
 Dolgaid ösvényén Isten szent karja vezessen!»
 Szólott a főpap, csókjával kente Kapisztránt
 Bajnökká, s áldást mondván menetelnek ereszté.
 Merre sietnek Izar, Lech s Inn hullámi Dunához,
 Hol hús völgyekben suttognak Moldova s Elba,
 S a Lengyelföldön szavait hallatta Kapisztrán.
 Mint kaptáraikat hagyván, zöld ágnek utána
 A méhek zajosan vonzódnak, s ekkoron őket
 A sürögő méhész viszi lompnál fogva helyökre :
 Úgy szállotta körül a buzgó lelkű Kapisztránt
 A megbájt nép ezerenként, s merre vezérlé,
 Önként és videran követé síkjára csatának,
 S most ide Nandorhoz közel, a sósvári tetőkre.

KOROG BÁN.

Már bekerítették, s lőn Nandorvára szigetté,
 Sikra nyiló al tája pedig bús pusztá vadonná,
 Hogy Tisza torkához sósvári lakába Korog bán
 Ismét visszakerült bosszút pihegőleg, egy évnyi
 Vándorlása után. Mint bolygó éjjeli sárkány
 Jára pogányt rémíteni, s vadúl áldozni dühének.
 Várait a bolgárföldnek mind rendre kutatta,
 Tengerig a Duna mentében szágulda tetőkön
 S völgyeken el Stambul letiport váráig, utána
 Két fegyvernök ölőszerral terhelve dobogván
 Vér festette nyomát, leterített mozlemimeknek
 Testei fetrengtek feltört ösvénye porában.
 Még sem csillapodék dühe, melyet barna Halil bég
 Ellen főze, Halil bég ellen, üzőbe kit ő vőn,
 Kit, noha rejtőznék a föld kebelébe, vagy öltne
 Sziklamezet, s örökös havasok bástyái kerítnék,

Fel kell lelnie, s meg kell vívnia véle halálra ;
 Mert így esküött ő Isten s mindszeni nevére.
 Zengd kobozom már, s add elejét a szörnyü haragnak,
 Barna Halilra mi ok készítette dühöngni Korog bánt?

Mint atya, férj s vendégszerető volt sértve Haliltól
 A múlt év tavaszán. Ekkor mély éjjeli csendben
 Sósvár aljáig lappanga orozva Halil bég,
 Zsoldosainak zsákmányt, s fiukat foglalni magának.
 De rabló hadait Korog ott zaklatta Dunába,
 Hol buzog a sóskút, s a béget partra teríté.
 Már hörögő mellére fogá vérgőzös acélát,
 Hogy kezeit kulcsolva Halil szólhatni könyörgött.
 A bán visszavoná kardját, s ő monda pihegve :
 «Allah kegyére, nemes bán, s a szentkerti öröme
 Hagyj élnem, kérlek, sebeimtől lankadoz úgy is
 Lábad alatt remegő testemnek minden izomja.
 Van fiatal szép nőm, s két virgonc gyermekem otthon,
 Túl a tengereken, Karamán hegyháti vidékén,
 Adj fiaimnak atyát, s férjét add vissza nejemnek,
 Száz erszény aranyat váltságul küldetek értem.»
 Hallván e szavakat, megesék a bán szive rajta,
 Mer' férj és atya ő szintén, deli szöghaju hölgye
 Szüzi szerénységgel piruló Ilmája s Ödönke,
 S mond vala, görbe vasát hüvelyébe taszítva, Halilnak :
 «Váltságod nem kell, de azért vedd tőlem ez ízben
 Élted ajándékul, s ha honod keblébe jutandván
 Hölgyed ölen végálmód elér, fiaidnak örökben
 Hagyd meg, hogy magyarink földét ovakodva kerüljék.
 Megtágult e szókra Halil szük keble, s emelvén
 Égre kezét, a mekkai szent próféta legyen, mond,
 Szószólód a mennyben ezért ; magas Allah nevére
 És mely szálla alá mennyből, azon égi koránra
 Esküszöm íme neked, többé nem fogja Halil bég
 Fenni magyarra vasát, s tér vissza nyugodni honába.
 A megroncsoltat viteté dárdákon azonnal
 Fölvárába Korog, s ápolgattatta szerekkel
 Mélyen ütött sebeit, s búcsut vőn tőle rövid nap,
 A Kárpátok alatt dúló Giszkrára s csehekre

Indítván seregét. De alig hogy kezde Halil bég
 Sebjeiből épülni megint, s méltatta kegyére,
 Férje hagyása szerint, a vár nemes asszonya ötet,
 S a szüzi fátyol alól tündöklő arcu Ödönkét
 Kertje virágai közt szemlélé alkonyatonkint,
 Vétkes gerjedelem gyúladt s kelt lángra legottan
 Hálátlan keblében, s azon tördelte fejét már,
 Mint ejthesse szerét, hogy birtoka légyen Ödönke,
 S elsült vágya : midőn cirkálni kimenne Szerémbe
 Órhada Sósvárnak, mint látszék, harci leventék,
 Ál magyar-öltözetük jöttek várába Korognak,
 Szendrő erdeiben bolygó tolvajhad egyébkint,
 Titkon idézte a bég őket, nagy kincset ajánlván.
 A gyámoltalanul maradott várbeli családot
 Hányták kardra, Korog hölgyét, mert hálaadatlan
 Vendégét feddé, Halil ön karjával elejté,
 S vitte Ödönkét, mint fene karvaly az árva galambot.
 Körmeit elkerülé maga Ilma, ki nyillal azonban
 Atyja csahos vizslái között cirkálta az erdőt.
 Ily szentségtelenül, vérrel fertőzve taposta
 A vendégi nemes törvényt karamáni Halil bég ;
 S ez volt, ami reá Korogot készítette dühöngni
 Szüntelen és szörnyűn ; mert hogy sikeretlen utából
 Visszakerült Sósvárra, legott fegyverre riasztá
 Órseregét, s míg ez zászlónak alája verődék,
 Új fegyverkezetet, s hadi köntöst ölte tetőtől
 Talpiglan : mint éji ború folyt barna palástja
 Vállá körén, baljára tűzött vérszinü kereszttel.
 Gömbölyü ércsisakát tarajúl ormozta halálffó,
 S disztelen omlott el tarolatlan sűrű szakálla
 Vasba borult mellén. Így állt ki hadának elébe,
 S gyásztakaróju szilaj paripáját hozta lovásza.
 Térdre omolt a bán, mielőtt felkapna reája,
 S elkeserült szívből esdekle az égnek Urához :
 «Isten, igazságnak védő szent Istene! hogyha
 Bölcs törvényedként férjnek kebelébe szerelmet
 Öntél hölgye iránt, s van atyákat magzataikhoz
 Vonzó gerjedelem, hallj meg s légy véde ügyemnek.
 Add kezeimbe Halilt, nőm vére kiáltoz utánam

Gyilkos acéláról, s lányom, förtelmes öléből.
Tiszteletedre magas szent hajlék kelni fog érte
Hálajelül, és száz szentföldi keresztviselésben
Elvénhedt daliát fogok ápolgatni javamból.»

Sósvártól Zimonyig halkkal lebocsátkozik a domb,
A Duna jobbjá felül, ez alatt lappanga napestig,
S csajkákon Nandorba borús éjféli homályban
Bésurrant. Örömdüvözlés hangjára fakadva
Új viadaltársát vezeté a várba Szilágyi,
És az egész őrség harsányan tapsola néki.
— — — Felfortyant Mahomet Nandorra, de főkép
Fújta Korogra dühét, forrót kedvencei vesztén.
Hogy nincs a várban Hunyad, azt már kezdte gyanítani
Megtelepedtekor a szultán, de bizonytalan ingott
Mégis kétkedvén, netalán cselt főzve titokban
Ütne reá; küldötte tehát a várba ma délest
Barna Halil béget követül, két aggkoru csauzzal,
Durva parancshangon kívánni fel általok a várt.
Mint illik nemzet követét, tisztelve fogadták
Barna Halilt a fő magyarok, s ő gögös uránál
Még szálkásb ajakokkal adá jövetének okát és
Mondá: «Gyaur cenkek, tehetetlen, gyáva, marok had!
Halljátok, mit izen szultánunk, Allah kegyence,
S Allah után a föld ura: eltakarodjatok innét
Tüstént, s hagyjátok e várt a mozlemimeknek,
Vagy mint barmoknak nyuzton lenyuzatja keresztelt
Bőrötöket, s evesült husotok béhinteti sóval,
A fán holt Istent s szentségeket izre tiporja,
S bálvány templomitok lesznek paripáinak ólúl.
Hallátok, mit akar nagy urunk, s ti feleljetek immár.»
Mint tengerre csapott szélvész feldulja fenékből
A nyugvó habokat, s a néma elembe üvöltő
Hangokat ébreszt fel: szálkás szavu nyelve Halilnak
Oly mélyen lehatott a hősök büszke szívébe,
Szólni akartak mind, iszonyú zúgásra fakadván,
Ám de Korog vévén nagy erőt, felharsana nyersen,
Hogy meghallhatná kiki tizszer ezernyi seregben:

«Szemtelen eb, kutyavérű pogány, te salakja nemednek
Halljad hát, mit mond Korog a bán, bánja Macsónak,
Melynek keblében van Nandor is, e magas őrhely.
Halljad hát Korogot, förtelmes, évnek előtte
Sósváron ki neked, noha orzó éji latornak,
Éltet adott ismét, és írt sebeidre, kinek te
Szöghaju Zernáját megöléd és undok örömré
Vitted latrokkal titkon szerződve leányát.
Halljad hát Korogot, s reszketve gebedj meg előtte,
Esküszakasztóval nincs alkunk, mint te hitetlen.
A vár zárva marad rajtunk, s elzárva tinektek,
S első bajviadalt mi vivünk, Korog és te Halil bég.
Kardodat addsa tehát, s vedd tőlem kardomat érte.
A külső váralji falak s a tölgyfa palánkok
Közt akarok megvívni veled, de uradhoz ezennel
Pusztulj, mint követ, el, s kezesül a csauzokat itt hagyd.»
Képtelenül, halaványulván Halil állá szoborként,
Míg riadott a bán, mert a fegyverkezet új volt
És viselet szeminek, s a hős aszu s csontos alakja.
Égve gyalázattól, kardjával övedzve Korognak
Fordította lovát, s a stambuli várkapun által-
Kelvén, nagy sebesen sietett el gögös urához.

Nagy bikabőrű paizst fűzven baljára Korog bán
Éji sötét rémként járt a bástyákon azonban,
S várta Halilt nagy nyugtalanúl, a völgyre szegezven
Bosszu tüzes szemeit; de sokáig vára hiába,
Barna Halil nem jött, hanem égbehatólag üvöltött
A tábor, s Mahomet fénysátora pezsgé tanácstól.
Mégis vára Korog, s nem jött bajt vívni Halil bég.
Ekkoron a toronyőr által lengettete zászlót,
Látták a törökök, s fölszálla reája figyelmök,
Százanként nyomulának elébb a tölgyfa-palánkhöz,
Vágyván értni okát, és ő lármája kiáltó
Kürttel alá: «Törökök, szálljon nevetekre gyalázat,
És örökös szégyen, ha, kivel harcolni kívánok,
Barna Halilt ki nem adjátok, mert vívni jövétek
És nem alunni. Halil jőjjön, vagy híre szakadjon,
S a padischah mint gyáva banyát ültesse guzsalyra.»

Hallgata és csend lőn, mi leend, mind arra figyelvén,
 S jött Halil egy századdal elé, a tölgyfa-palánkok
 S a váralji falak közt, mint vala hagyva Korogtól,
 Állapodék; de Korog nem késett, sárgaserényű,
 Nyolcadfű ménén kirohant a sztambuli hidról,
 S ötven hajdu, nyomán földet rengetve, szekernyés
 Lábakkal dobogott, őrülni viadalmas uroknak.
 Mint közel egymáshoz legelő két csorda bikái
 Öszvetekintnek elébb, távolról nézve merően,
 Majd fujják dühüket, s a puszta közére kiválván
 Szórják a homokot, s bömbölve kerülgetik egymást:
 Úgy tőnek Korog és Halil, éles szemmel ügyelvén
 Mindenik arra, hová veti küzdőtársa irányát.
 Cselt főzött a bég ravasz elméjével azonban
 S monda Korognak: «Ihol van kardod, kardomat addsa
 Mert kötelezve vagyok hozzá szent eskühit által.»
 Jóvá hagyta szavát, és nyúlt kardjának utána
 Óva magát a bán, de Halil bég szörnyű csapással
 Mérté reája vasát, s vállon sujtotta Korog bánt,
 Vállvasa megroppant, s tágulván pattana kapcsa.
 «Álnok lelkű pogány, nesze hát, vedd vissza sajátod»,
 Monda csikorgva Korog, s oldalról néki kerülvén
 Nyakban ütötte, hogy a lobogó lófarkak azonnal
 Szertebomolván a turbántól messze repültek.
 Meghökken a bég s kezdett oldallni, de nyomban
 Megkerülé a bán, s iszonyút lódíta vasával
 Ellene. Hátrahajult épen Halil erre, magához
 Rántván a fékszárt, s ezt érte csapása Korognak,
 S ketté szelte. Hanyatt, engedvén szíja, nyeregből
 Földre bukott a bég, sebesült nyaku méne pediglen
 Megbőszülve szaladt a táborhelyre nyerítvén.
 Most de üvöltéssel rohanának barna Halilhoz
 Társai, s körbe vevék mondván: Bán, szállj le lovadról,
 Mert egyenetlen az ily viadal, gyalog üssetek öszve.»
 Enged, s földbeütött dárdája nyeléhez akasztván
 Sárgaserényű lovát, siet új viadalra Korog bán.
 Csengenek a kardok, paizsok rongyokra bomolnak,
 A patyolat turbánt hószerű sztambuli kaftányt
 Vér rútítja. Halil fecskendő vére, nyomából

Még sem akar hátrálni, s üvölt, s vagdalkozik egyre.
 Visszavonúl a bán, s paizsát el messze hajítván
 Súlytalan és ügyesen rohanással szúrja Halilra
 Görbe vasát, s bordái közé bemeríti urának.
 Ájultan lerogy ez, s Mahomet s Allahra szidalmas
 Szitkot hányva, hogy őt nem jöttek védni, kihörghi
 Rút lelkét. A bán keserű diadalmas örömmel
 Szólt ekkor: «Vidd el Mahomethoz kardodat immár,
 Mert kötelezve valál hozzá szent eskühit által.»
 És még fetrengő derekáról oldva tulajdon
 Kardhüvelyét, s önvérétől nem mocskos acélját
 Markolván, ragadó paripáján nyargala vissza.

A kapunál vala már, s ím jött vágatva utána
 A három lófarku Tahír, spahiaknak agájok,
 Horda dömöcki acélt fölemelt jobbja ba szorítva
 S elkeseredtében baljával rázta dsidáját.
 «Vissza, gyaur, jer víni velem, harsogva rivalla,
 Véremben gázlál, Karaman hegyháti vidékén
 Egy anya szülte Halilt s engem, s táplála tejével,
 Vére haláláért testvér akar állani bosszút.»
 «Jól van, monda Korog, kettőtől foszta Halil meg
 Engem egy izromban, legdrágább szöghaju nőmtől,
 S gyöngé leányomtól, hát ketten vesszettek értök.»
 Szóla s vivé rohanó sebbel dárdája hatalmát.
 Mint szálas cser elől, melyet fejszés kezek irtnak,
 Hogyha csikorgva inog, szétfutnak az erdei vágók :
 A három lófarku Tahír oly óva kerülte
 A bán dárdáját, s kanyarogván tétova könnyü
 Fecske gyanánt, melynek röptét míg vette irányba
 A nyilazó, már messze suhant, s kikerülte lövését.
 Kísértette Korog mindünnen, venni ha célba
 Birhatná, de sikertelenül, levegőbe szakadtak
 Dárdalökési, s köröskörben hajtotta sokáig
 A gyors ménü spahit, de sebet nem szúrhatta rajta.
 Állapodék azután egy helyben várva, mi tévő
 Fog majd lenni Tahír: ügyesen forgatta lovát ő,
 S a bánt hátulról kerülé, minduntalan egy helytt
 Állván, ez csak alig győzhette forogva terelni

Szemtől szembe magát. Ekkor futomásnak ereszté
 Sárgaserényü lovát s nyomván sarkantyutaréjjal
 Habzó vékonyait, mint szélvész szárnyin, iramlék.
 Nyomban utána Tahír tágitá gyöngyös eréjét,
 És már sarkában dobogott, hogy félre kirántván
 Futtából a bán paripáját, hagyta baloldalt
 Elszáguldni Tahírt, s egyenes sebtében utána
 Lökven Dárdáját a porba vetette nyeregből.
 Arcra borultában roppant, s a dárda megállott
 Háta gerincében. Nem fog már gyöngyös ülésén
 Égben uszó sasként büszkén szállongani többé.
 Lelketlen terül el szálas deli termete, s portól
 Szennyesen elkékül gyönyörű szép férfias arca.
 Ménje serény Alilán, valamintha kesergne, szelíden
 Álla fölötte, kidőlt nagy barna szemekkel, urának.
 Ezt mind harmadfűt Mahometnek ajándokul Abdul
 Nyujtá, a sziklás Arabistán kincses emirje,
 S volt a szultánnak minden paripaiban első,
 Ketté osztva nyakán fürtökben lógga le fényes
 Barna serénye sügyig, s eleven pillantata látszott
 Néma vidámsággal titkon kifejezni beszédet.
 Hogy Karaisszát, a ragyogó szemü cirkaszi hölgyet
 Elrablotta Tahír, s az aranyhajfürtü Zulejkát,
 Alkuba szállt vele a padischáh, szerződve ajánlván
 Díszparipáji közül a legnemesebbiket értök,
 S választotta Tahír Alilánt, arabistani ménét.
 Most pedig a bán mint kedves diadalmi jutalmát
 Fel Nandorba vivé vezetéken, szánva magában
 Ilma leányának, ha szerét elküldni tehetné.

IFJÚ HUNYAD ÉS ILMA.

Elnémult s nyugodott az egész természet alakja;
 Csak maga virraszt s áll egyedül a félsziget orrán
 Ifju Hunyad, s függeszti szemét várára Korognak;
 Mert éretted eped, piruló szép Ilma, szívében.
 Fényesen égjetelek, oh ti szerelmesek égi tanúi,
 Csillagok, oszlasd el fellegjeid esti homályát,
 S kékre derülj oh ég, hogy szemlélhesse szerelmét

A deli hős ifju, mert tiszták, mint ti, hevének
 Lángjai, s a kikelet sugaránál kellemesebbek.
 Virraszt ifju Hunyad, s im lát két gyöngé világot
 Fényleni a várnak kertés bástyáji körében,
 S amint néz, s figyel, a szellő szakadozva fülébe
 Sűg panaszos hangot, mely lassan enyésze, miként a
 Pendített ideg, a csendes völgyek ölén.
 Döbbene a deli hős, s lelkében monda sohajtva :
 «Ilma ezen bús hang ajakidról lebben-e? vagy csak
 Rémlét enyelg velem, és rossz szellem, irigye szívemnek.
 Mert vidám kebelet, s mint fejlődő rózsa, mosolygó
 Arcot adott neked a szerelem, s ajakidnak örömszót.»
 A deli hős hallgat, s ismét szakadozva fülébe
 A szellő panaszos hangon susog. Ifju Hunyadnak
 Feldobogott hő melle, veszélyt sejdíteni kezdvén,
 S kisdéd csolnakon a függő várkerti világnak
 Válta irányában, s már ért, jobbában acéllal,
 A kis bástya mögé, sűrű lombos hársfa terült el
 A kertnek közepén, s árnyának alatta virággal
 Hintett sirhalom állt, a szöghaju Zerna siorma,
 És hullatta reá a fátyolos Ilma könnyűit
 Nyögdelvén ; remegő kézzel vonzotta magához
 Agg dajkája Belin, törölé árvája sirámit.
 A deli hős ifjú, rejtven hüvelyébe acélát,
 A bús árnyak alá lépett : rezzenve vonultak
 Vissza Belin és Ilma, de a hős ifju szelíden
 Szóla : «Ne fuss, gyönyörű magzatja Korognak, előlem,
 Fegyvert hordok ugyan, de szelíd anya ringata karján,
 S ifju Hunyad kebelét érző szív kedveli lakni.»
 Tündér-álomként e szók Ilmára hatának,
 S a hős névre könnyűs szemeit fölemelte kevéssé,
 S mint ragyogó csillag, mely csak mostan kele, már is
 Ködfellebbe vonul, nehezedve letűntenek ismét.
 Ifju Hunyad pedig a lánykához szóla tovább is :
 «Szép fiatalságod tavaszát, oh Ilma, tehát így
 Kell látnom hervadni, miként árnyéki virágot,
 Míg pihen ég és föld csendes nyugalomra hajulva,
 S a susogó szellők repdesvén álmokat osztanak,
 Addig virrasztván te, epesztő bűnnek eresztéd

Könyborus orcádat, s liget erdő nyögdel utánad.»
 S a deli lányka imígy rebegett bús kellemes ajkkal :
 «Oh nemes ifju, az éj örömit csak boldogok érzik,
 Gyám nélkül vagyok én, hálátlan lelkű Halilnak
 Karja szülémtől megfosztott, s testvérem elorzá,
 Most pedig a harcvész kebelünkből harcos apámat
 El Nandorba vivé, hogy vesszen szörnyü pogányság
 Fegyveritől, s árván, gyám nélkül hagyja leányát.»
 «Ilma, viszonzza Hunyad, keserű s méltatlan emészti
 Ifjú napjaidat panaszos fájdalom szivednek.
 Elhunyt kedveseink árnyékira önteni forró
 Cseppeket édes bár, s jobb lelkek ritka sajátja :
 A kegyes árnyékok bánatnak még sem örülnek,
 Mely hajdan kedveltjeiket fonnyasztja keservvel.
 S harcos apád távozta miatt, oh Ilma, nyugodt légy,
 Mert szent eskü szerint Zernáért állani bosszút
 Ő kötelezte magát, s mellette fog állani Isten.
 És ha karomnak erőt, s mellemnek szűt ada bátort
 A kegyes ég, ím esküszöm a szép csillagi rendre,
 E siroromra s reá hullott özönére szemednek,
 Szent ügye védőjét bennem látandja Korog bán.»
 Mint hegyeken viruló s hajlékony gyöngye virágszál,
 Melyet földszínig lealáza vad éjjeli zápor,
 Éledez a hajnal sugarára, mosolygva remegnek
 Gyöngyei kelyhének, s szemeket bájolva kifejti
 Kellemit : úgy kiderült szép Ilma Hunyadnak ígégén
 S ajkai mint feselő kis rózsa szavakra nyilának :
 «Oh deli hős, kedves s lehetetlen feddni beszéded,
 Mert viszonzó szűd s vagyon elméd tiszta világu ;
 Nem fogyató epedés könnyűit hullatja szemem már
 Ennekutána, de azt még sem károllhatod ifju,
 Hogyha, midőn jó Zerna szülém sírjára borúlok,
 Ázott orcámat fogom égnei urához emelni,
 Hogy Nandorba szorult hadainknak nyujtsa segélyét,
 S ha könyüt öntök atyám élteért, ősz Hunyadért, és —»
 Itt elakadt bájos szava, s mintha nevezni szerelmét
 Szégyen volna, szemét a földre sűtötte pirulva.
 Már kelet és napenyészettől egyarányosan állott
 Távol az éj, s László Ilmának mond vala végszer :

«Int az idő mennem, hűvösen kel az éjféli szellő,
Még kis nyúgodalom, s felköltőt fúvnak az örök,
S a sósvári öbölt elhagyjuk hajnal eredtén,
Ilma, szerelmem, légy boldog, légy híve Hunyadnak.»
Elment a deli hős, követé szép Ilma szemével,
Fényleni míg látá s hallá csörtetni acélát.

ILMA.

Félt, remegett a nép, aggság üle mindenik arcon,
Nandormessze körén ; de miként szép Ilma, Korog bán
Magzata, senki nem agg. Mint már-már szárnyra ke-
Berki madár, melynek nevelőjét tolvaj ölűnek [lendő
Körmei megfojták, epedez fészkébe huzódva,
Majd közel ágra repes próbátlan szárnyival és sír
Anyja után, panaszt visszhangoztatja siralmas
Hangokon a bús völgy, és meglendülnek alatta,
Melyre fogódzólag szállt, a picin ági levelkék :
Úgy vala, Ilma köves Sósvárrott árva magányban.
S most, hogy az ég eltelt a dörgő mennyköves öblök
Hangjaitól, s a vár tornyán a vaskakas ingott,
Féltés fogta szívét, atyján aggódva fölötte,
S agg dajkájához szólott : «Nem hallod-e dörgni
Jó dajkám, hű gondu Belin, nem hallod-e, mily vad
Hangan üvölt a lég? nézd, mily gomolyogva tolul föl
A sűrű füst Nandornak egén? Én vést nagyot érzek,
S gyötri gonosz sejtés szívemet. Hajh hogyha pogány tör
Harcos apámtól megfosztott? Úgy rémlik agyamban,
Mintha ki sugdosná, hogy Sósvárt hagyva Zimonyhoz
Menjek el a harcot közelebből tudni. Te monád
Esténként, mikoron mulattál ősi regékkel,
Hogy van előérzet, s hogy jó hallgatni reája.
Jőszte velem, kedves dajkám, hű gondu Belinem,
Jőszte velem ; vagy hogyha talán a délnapi hőség
Nincs kedvedre s az út, apróddal mennem eressz el.
Ah ne keress gátot, mert vágyam menni erőltet.»
Agg remegő karral kebeléhez ölelte Belin a
Szende növendéket, s részvétes könnyeket ejtven,
Monda : «Növendékem, szép Ilmám, vágyidat érti

S tölteni volt gondom s örömem mindenlia legelső.
 Zerna szülőd, kit az ég tart már, hogy nyújta utósó
 Emlőt, rám biza, és te ülél mosolyogva karomra,
 Mert járék kedvedre vidám játékokat üzven
 Véled enyelgőleg, vezetélek tarka virágok
 Bokraihoz, hűvös árnyékban, hol fölmile zengett
 Alkonyatokkor ; ezen karokon ringattalak, és te
 Víg eleven, kisdéd kezeiddel keblemet oldván
 Játszadozál ; rebegő ajkidra először adám a
 Szép apa és anya szót, s szavaimtól függve gonosznak
 Tartál, és kerülél mindent, mit tiltá Belin nő.
 Most de növendékem, szép Ilmám, vajh mi kívánat
 Szálla szivedbe, veszély fészkébe repülni sietsz-e?
 Félek rajta igen, netalán rossz szellem idézzen
 Gyöngé leányt oda, hol bátor daliákat is ér vész.
 Ám ha, miként mondád, van előérzése szivednek,
 S titkos gerjedelem vonz harcot látni Zimonyhoz,
 Légyen ; hajh de figyelj, Ilmám, mert reszketek érted.»
 Monda Belín, s könyük áztatták fájdalmatos arcát.

A szép arcu Tahír Alilánját ekkoron immár
 Mint diadalmi jelét küldé Sósvárba Korog bán,
 S már deli tündérként hátán hordozta is Ilmát
 A táj nyílt mezején. Alilánt nyergelteti hát meg,
 Gyöngytől csillámló szárú zabolával ajazzák
 Ottan az apródok, s aranyos karnyerget emelnek
 Rája, himes hevederszijjal hátára szorítva.
 Büszke, vidám szemmel pillantgat azonban az ékes
 Szerszámokra serény Alilán, és hívja nyerítve
 A szép hölgylovagot. Mint tündér, melyet az alkony
 Szeleje szárnyra veszen, lebeg ő ménjének elébe,
 S megcirogatván a röhögőt hó gyöngé kezével
 Karnyergébe felül. Iv lógg vala oldala mellől,
 Függe aranytűről hosszú recefátyola sarkig.
 S lágy suhanást indíta selyemszövet öltözetével.
 Karnyergében így ül, büszkén szedi szárait a mén,
 S a vár boltja alól szikrás dobogással iramlik.
 A menedékkereső vándor hogy látta sietni,
 Álmélkodva megállt, s lelkében monda sohajtva :

«Hajh, mi vitéz nő ez, ki mer ellene futni veszélynek?
 Vagy nem földi való, s mentőül küldetik égből.
 Termete s arca minő! mily könnyű lebegve suhamlik
 Meg sem is ingva lován, s mint száll deli ménje alatta!»
 S Ilma repülve halad, véstől nem tartva, Zimonymnak,
 Fátyola messze lobog, s elterjed hosszan az égen
 Őszi futó fényként, dús fürtit lengeti a szél
 Hattyú válla körül, s a hőség pirja sugárul
 Tükrözik orcáján, bájos, szűz fényü sugárul.
 Távol utána habos paripán görbedve derékban
 Vágtat alig pihegő apródja, s kiáltoz utána: [érhet
 «Asszonyom, asszonyom, ah féked tartsd vissza, nem
 Apródod veled, im paripám habrongyokat izzad.»
 A levegőbe veszett tompán s hallatlan az apród
 Távoli hangja, s az út rövidült Ilmának előtte.
 S már füleit nyersebb dörgéssel verte az álgúk
 Pattantása, tömött, kékelő gombolyagokban,
 A sűrű füstöt már látá villantva felütni,
 S már kibukott Nandor legfelsőbb orma, s izenként
 A váralji falak, Mahomet nagy tábora fénylett,
 S a mély völgyi folyók tüntek fel végre szemének,
 S álla Zimony s Besenyő közepett, hol búja növésű
 Szőlőtőt szaporít, s kádakba tapossa bogyóji
 Lélekadó nedvét a szerb szőlőműves. Innét
 Néze körül dobogó szivvel, s mély borzalom ömlött
 Lelke valóján el; mert a völgy tábora messzebb
 Terjede, hogysem felfoghatná gyöngye szemével.
 Látá, mint omlottak alágördülve magasról
 A felvári falak, s a Száván által üvöltve
 Lángkarimázatban mint szállongottak az álgúk
 Gömbjei folyvást és sűrűen. Biztosra vonulni
 Néze tehát helyet, és állását váltva cserélé.
 Mint mikor a félénk madarat szárnyakra riasztja
 Fürge vadász, ágról száll az más ágra, kerülvén
 A gyilkos műszert: úgy változtatta figyelve
 Ilma Zimony halmán állásait. Ah de midőn csőt
 Szállva kerül a berki madár, vérszemmel azonban
 Röptét tartja ölű, a galy sűrűjébe vonulva,
 S hol megbujni örül, a rabló rajt' üt orozva,

Vagy madarász gyermek töréhez várja esengve,
 S a bele szállottat megörülven kézbe ragadja.
 Hajh, ha reád is, szép magzatja Korognak, azonkép
 Tört vet az ellenfél! s ha kerít vad lángu ölébe!
 Ám szép Ilma figyel mindenhova, véli, körölte
 Hogy biztos minden. De nyerítvén táncol alatta
 Gyors Alilán nagy nyugtalanúl; a délnap utáni
 Hőség lángja miatt-e, vagy izzó vére feszíti
 Bokros erét? Majd felröhög, és valamintha szagolna
 Méntársat, tátott orrát tüsszögve bocsátja
 Szügye felé, majd megrázzván emelinti magasra,
 A földet dobogatja, nyihog, s indulni törekszik,
 El Besenyőhöz, hol zöldellett kis liget a domb
 Alján. A deli hölgy simogatván gyenge tenyérrel
 A nem vesztegelőt, ily szókat mond vala közben :
 «Szép paripám, Alilán, miokért vagy nyugtalan, éget
 Nemde az izzó nap, s szurdal fullánkja legyeknek?
 A hüvös árnyak alá menjünk, majd ott puha fűben
 Nyughatol, ott zöld lomb, szellő lebegette, hüvítend.»
 S ment megeresztve feszült fékszárát a ligetaljhoz.
 Csendes, néma közel minden, szántótelek és rét,
 Csak parrag verebek röppennek néha suhanva
 A domb ormain el, s kanyarogva, kevergve leszállnak
 A lombokra, de felrobbanva sietnek el ismét.
 Ilma pedig száguld, s hogy már közelérheti, örvend,
 A hüvös árnyéket. Mint vándora déli vadonnak,
 Kit nap lángja epeszt, s forró szomj égeti nyelvét,
 Bokros oázba ledől, tetemét pihenésnek eresztvén,
 S nem sejdíti, hogy ott fullánkös mérget okádó
 Kurtakigyó lappang : úgy szép magzatja Korognak
 A gyanus árnyak alá ménjét vesztére terelte,
 Mert robogó zajjal rajt' üttenek Abdul emirnek
 Lesszolgái, Harun, Szaluf és Dingelki Dauddal.
 Karcsud arab lovakon voltak mindannyin, emirjök
 Méneiből, s járták Arabisztán pusztá kopárit
 Gyors Alilánnal együtt. Láttokra sikoltva kiált föl
 Ilma, s elájultan székéből rogyna szegény már,
 De hamar a rablók körülállván kapnak utána,
 S közbevevén viszik a Száván túl Abdul emirhez.

A TOBORZÓK ÉS PÁRVIADAL.

Széles kedvüek a Kunság küldötte vitézek,
 Víg lakomát ütven. Harsognak nemzeti hangon
 Sípok, tárogatók; ujjongva ugornak az ifjak
 Talpra. Ucu! fujd rá! mindünnen hangozik és megy
 Ifju Petes legelül, lógg könnyü zekéje panyókán,
 Jobbja szorít buzogányt, s mint kényes páva keletkor
 Büszkén lép, naptól ragyogó tollának örülvén:
 Úgy jár ő hegykén a sornak előtte, nyomában
 Czinka, Fitos, Szita, Pörge, Darázs, Víg, Lábadi, Forgó,
 zarka, Danis, Táncos, Deli, Csintalan, Iszka, Dorom-
 Ss Keve, s több mások járják a büszke toborzót. [bos
 Mondnak jó kedvből dalokat mentőkben előre,
 S a körülállókat szólítják céda szavakkal.
 Állanak ismét, és udvart kerekítve középre
 Fogják ifju Petest. Lejt ez deli csínos idommal
 Sárga topánjában, s a körnek táncosi szemmel
 Lába hegyén függnek, s azonegy lejtéssel, időben
 Minden mozdulatit követik. Mértékre penegnek
 A kettőzve ütött sarkantyúk s kedvre füleknek
 A síp hangozatát kiverik, most lassu csörejjele,
 Majd csengvén élesb csengéssel; gömbölyün ingnak
 Száraik, és helyesen hajlonganak öszve sarokban,
 Gyorsabbúl most a sípok riadása, bokába
 Száll az erős zengés, sebesebb dobogással ugornak
 S verdesik a földet. Csörtetnek acélaik oldalt,
 S repked az indított szellőtől lebke zekéjük.
 Nincsen egyenlőség lábak lejtésiben ekkor,
 Ámbár tartnak időt, de miként heve, lángja ragadja,
 Úgy kiki rajta serény lábát, s nyomkodja fejébe
 Ingadozó süvegét, s forr bennök az élet, erő, tűz.
 Míg ismét halkabbra leszáll a hadzene, ekkor
 Csillapik ifju Petes, tapsol, s a nyalka toborzók
 Percre ütött tapssal követik, s indulnak előbbre.
 Duzzadoz a jó kedv, némelyek enyelgve kötődnek
 Egymással, s kik előtt büszkén ellejtnek, azokkal.

De kicsapongástól be nehéz őrizni vigalmat!
 Úgy vala itt. Karadsín, a bátor turkoman, ötlött
 Szembe, miként komorúlt arccal s fegyvertelen övvel
 Ül vala egy szugban. Pajkos vér kezdte hevítetni
 Lábad elméjét, s a rabnak elébe szökellvén,
 Mond neki gúnyhangon : «Hé, sátán konca, tekerces
 Kontyviselő, homokot mikoron fogsz túrni megintlen,
 Mint mikor a harcban leesettet hurcola méned?
 Jersze velem Kunságba, lesz ott mit túrni, de nemde
 Bordáid vásottak igen? megnádolom én majd,
 És boronálhatsz is tüstént e seprübokorral.»
 Monda, s kacagva nagyot Karadsínnak húzta szakálát.
 «Mocskos száju zshivány! a bég felharsana dühvel,
 Ily mód kell-e velem bánnod, kit tőn vala ménem
 Bokros vére, de nem kardod viadalma fogollyá?
 Kancsók hőse, vitéz ugrálni, de gyáva csatában,
 Mért nem ütöttél hát a harcban, nyúlfiu rajtam?
 Ott, ha ledőlél is, nem tépem kajla bajúszod,
 De gunyoló torkod lándsámmal tömve hörögne,
 S fertőző karodat szétszelné kardom acéla.»
 Így Karadsín. A kún felförmedt szörnyű haraggal,
 S lelt védőkre legott ; de közöttök terme vezérök
 Kanizsa, s fenhangon kiabál vala : «Rendre vitézek!
 Bánni garázdául, illetlen harci fogollyal.
 És te pogány hordjad, mit mére fejedre szerencséd,
 Békével, s ne gyalázd daliámat s benne kunoknak
 Hadra szülött népét, s hogy rab vagy, tartsd eszedben.»
 A szót felváltá Karadsín, és monda merészen :
 «Hogy gonoszúl szolgált a harci szerencse fejemnek,
 S vakton rabbá tőn, ez nektek kurta dicsőség.
 Ám ha szivednek fáj, hogy nyelvem szóla gyalázva
 S nemzeted és daliád hírét sértette beszédem,
 Hagyd őt vívni tehát velem, és igtassa nevébe
 Vissza magát, vagy jer ki magad, mint hadnagya minden
 Kunnak, s harci dicsét tieidnek vivd ki karoddal.
 Jer kívül a váron, feleim hadd lássanak ottan,
 S bámulják karodat, s ha leendek gyáva csatázó,
 Mondhassák : nem kár, hogy fogságába magyarnak
 Éjjel esék Karadsín, ki csatát vesz napnali fénynél.»

Büszke szüvére feküdt Karadsín bég minden igéje
 A kun hadnagynak, s becsmérleést tűrni szokatlan
 És kényes lévén, a turkmani hősnek imígy szólt :
 «Büszke fogoly, fényes tisztod, nem durva beszéded
 Ösztönöz a kínált viadalt viszonzozva fogadnom.
 Jersze tehát, s lássák feleid, tisztelni miként kell
 A fényszármazatú férfit, ha jut elleni kézbe.
 Ám, mielőtt vívnék, légy tölem mondva szabaddá,
 Mert nálunk szégyen rabbal harcolni lovagnak.»
 A nemes érzetű kun szólott, s ment öltetni fegyvert.
 Borsod acélából kardot derekára keríte,
 Kápájára szeges buzogányt, baljára pediglen
 Somnyelű dárdát vón, s felpattana Fecske lovára,
 Vasderes ez, repülő sarkú mén, korra ötödfű,
 S a bátor Karadsínt választani hagyja tulajdon
 Fegyveri közt. A bég gyöngéllé őket, el is tört
 Három acélt bennök, de kiállá hajtogatásit
 A negyedik, s ezt övre köté. Dárdát is erőset
 És buzogányt finnyás gonddal választá kezéhez.
 Karcsu szilaj paripát fogtak kantárra lovászok,
 Melyen még soha nem harcolt vala senki, negyedfűt,
 Zablaevő-szájút, s bokrost ; de ülője keményebb,
 Két oldalt sarkantyu közé csikorítja, s erősen
 Fogván a rázos fejüet, meghajtja körösleg
 A vár térségén, ágaskodik és rúg alatta,
 És habozó szájjal zaboláját marja, nyerítez,
 És nyihog a vad vér, míg a bég rajta erőt vesz,
 Megtöri délceg agyát, és késztetí fékre forogni.
 A fő-fő daliák így fegyverkezve menének,
 Nagy sokaság dőlvén a délszaki bolton utánok.
 És a síkra jöven Karadsín szólt, kardot emelve :
 «Ifju nemes hadnagy, bátor szép lelked előttem
 Tiszteletessé lőn, csak imént, mert harci fogollyal
 Bántál nagy kegyesen vélem, kezeimre nem adván
 Rabláncot, s tiltván daliádnak sértni személyem.
 Vedd hálámat ezért, s halljadsza, mit érzek irántad,
 Véredben nem akar fogytig gázolni acélom,
 Mert te velem jót télt ; de mivel függ híre nevednek
 Mégis ezen harctól, vivjunk fáradtig ; erősebb

S állandóbb ha te léssz, vígy el Nandorba raboddá,
 És ha nekem diadalmat adand kegyes Allah, bocsáss el.»
 S a kunnagy szólott Karadsínnak visszafelelvén :
 «Alkuba nem szállok, mert nem lehet alku csatában,
 Hol hevül a lélek, s gyakran megy végre halállal
 Fegyverjáték is. De ha táplálsz szüdben irántam
 Hálás érzelmet, kérlek, rút tettel, igével
 Meg ne gyalázd testem, ha veszendek, szinte neked sem
 Lesz gúnysérelmed tőlem, ha lehullat acéлом.»
 Szólt, s Karadsnóra ütött, ménén szállongva körötte
 Sólyomi vérszemmel. Helytállva fogadja csapásit
 A turkman, s iszonyún csörrennek kardjaik öszve.
 Száll s jön ütésre ütés gyorsan felváltva, kidőlnek
 A köszörült élek, s immár csuta csorba acélok,
 Nem sarjas kardok. Veszi szemtől szemre merően
 Mindenik a ráért suhanást, és tiltja iránytól,
 Míg fogatékából Kanizsának kardja kifordul.
 Ránt zabolát a kun, s buzogányát fogva nyelénél
 Kezdi csapásit előbb, és sujtja hatalmas erővel.
 Vesz szüvet a kunnagy, Karadsínt hogy látja vonulni,
 S bizván karjában, szijról megeresztve reája
 Hajtja szeges buzogánya fejét. A turkoman ugrat
 Félre legott, s karddal ketté szabdalja középét
 A kifeszült szíjat, s Kanizsának fegyvere földre,
 Kárt nem téve, lehull. Mint sziklai sasfiu, melynek
 Szárnyát szegte lövő, s közelít már nyúlva utána,
 Fölberzenkedik és harcol vijjongva kinyujtott
 Karmaival : kettős fegyvertől fosztva hasonló
 Vég oltalmi szerét, a kunnagy kézbe ragadta
 Somnyelű dárdáját, s Karadsínt öklelni nyeregből
 Két karral sietett. De gyakorlott kézzel iránytól
 A bég félreüité, s a kun nyergébe tulajdon
 Dárdáját szegezé ; tágult erejének alatta
 A himezett heveder, s nyergestül hátra csuszamlék
 Kanizsa, húzván a zabolát. Két lábra felállva
 Engede a vérzett száju mén ; húzta tovább is
 A kunnagy, s vesztvén sulyirányát farra hanyatlék
 A mén, s fölfordult körmökkel rugdosa légbe,
 Marja keményével lábán hánytorgva urának.

A bég ekkor alányulván hozzája nyeregből
Fogta kezét és szólt: «Hadnagy, nemes ifju levante,
Fegyveridért köszönet, légyen veled Allah örökre.»
S a kardot, buzogányt s dárdát elvetve magától,
Elszágulda lován. Bajjal vergődve kihúzta
Lábait a kunnagy heverő ménének alóla,
S megrokkant testét nehezen vonszolta menetben.

MESÉK

A SASOK ÉS A VAKAND.

Közel hegyeknek csúcsán ült külön-külön
Két nagy sas, zsákmányt vizsga szemmel lesdelők;
Örvös galambot láta szállni, s elfogá,
Hozzája csapván, egyik. Nem soká reá
Emez megpillant a harasztban őzikét
Legelni, s villám-sebvel fölkapván viszi
Fészkébe. Látván ezt a völgy zsellérei,
Csodálták erejét a sasnak. «Öh ti bamba nép!
Mit tátogattok? — szólott a kibujt vakand —
Hisz e másik sas csak az elsőt utánozá.»

Ilyen vakandul mondotta valaki, hogy a
Bélteki-ház nem más, mint utánczolt Tollagi.

(1837.)

A MÁRVÁNYDARAB ÉS A SZOBRÁSZ.

Darabmárványt lelt útfélen az ügyes művész,
S csinos szoborrá képezé. Tetszett a mű;
Csak egy kontárnak volt ily észrevétele:
«Szép, szép! de a márványanyag nem tőle van.»

Csongorról épen így ítelt egy műbíró.

(1837.)

A FÜLEMILE ÉS A BÉKA.

Tóparti bokron nyögdelé a fülmile
Édes keservét, s lenn a béka vartyoga
Hozzája : «Régóta gondolám, és úgy lelem,
Hogy műrokonság van köztünk, mivel te is
Mint én, kiváltkép éjjel énekelsz, s tavasz
Megérkeztével nyílnak dalra ajkaink»,
S az édes dalnok válaszolt : «Igaz való
Hasonlatod, csakhogy te a mocsárban, én
Pedig zöld bokrok között zengem el dalom».

Izlés választ meg parrag és nemesb művet.

(1837.)

A VAD NÖVŐTÉNY ÉS ZEÜSZ.

A vad növény kérelemmel járula
Zeüs színéhez : engedné felnőni őt
Nyestetlenül, s a kényes embert tiltaná
Le, hogy ne oltson más szelíd faját belé ;
Okúl adván, mert fáj a nyesdelés neki,
S sajátságát el nincsen kedve veszteni.
Zeüs hajolt a kérelemre, s felnöve
Bogos fürtökkel, s görcsösült derékka a
Finnyás növény, és fanyar gyümölcse lett,
Melyet nem ízlelt ember, csak féreg s vadabb
Madár emészté : végre jött a gazda, és
Hasábra szelven katlanába hánnya be.
Ekkor keserves hangon ejte ily panaszt :
«Én balgatag! nem tudtam, mit kérek vala :
Ha oltva lettem volna, jobb gyümölcsömért
Halálig emberkedvben részesülheték,
S kimúlommal szép fényes házi bútorul
Becsben tartatnám ; most hiúvá hamvadok».

A kritikát, e műnyeső s javítgató
Intézetet, kár oly sötéten festeni,
És aki búvik tőle, önmagának árt.

(1837.)

ÁLLATNEMZET ÉS A SASOK.

Nagy kedve indult egykor országszerte az
Állatnemzetnek, hogy jelesb idomjait
Mivelje s lépjen fel nehány fokkal közelb
Az emberekhez. Tetszett a terv általán,
S az oktatást a sasneműek vállalák
Magokra. Kik hogy megfeleljenek dicső
Tisztöknek, ottan messze távoznak a
Fenhéjazás és martalékok csábitól,
Csupán műveknek és tanoknak élve, és
Örömmel kaptak jó tanácsikon,
S hasznúl fogadták a kíváncsi állatok ;
De ők magok azt kezdték észrevenni, hogy
Csappannak, és már nem oly síma tolluak,
Milyek valának. Fáradságukért tehát
Díjt kértenek, de ilyen válaszat vevék
Az állatnépnek : «Szégyen tőletek, sasok,
Hogy vágytok hitvány szolgabér után, tehát
Nem éritek be, hogy van szellemétketek,
S dics vár reátok, melyet díjul engedünk?»

Tudósok, oktatók, ez a ti sorsotok.

(1837.)

A RÓKA.

A róka látván sok hibát az állatok
Minden nemében, s átallván megfeddeni
Nyiltan, (nekik csak így példázgatott vala :)
Sorunkint járva csintalankodék velök.
Oroszlánnak szólt nagy dicsérve a szelid
Juhról. Szökellt és fürge léptekkel szedé
Lajhár körül a lábait. Fülét dugá,
Midőn a varju károgott, s odább futa.
A gögös pávát lábvízzel kínálta meg.
A strucmadárnak repülő sast, a bujdosó
Ehült farkasnak hű ebet mutatgata,
És a halaknak tőn kérdést igen sokat.
Így járt végiglen, s észrevette a bibét
Mindannyi ; ám hogy megjavultak volna, még
Arról bizonyhírt nem közölhet a mese.

Magyar példában mondják : Szól az agg anyó
Lányának, hogy belőle értsen a menyé.

(1837.)

A VÉN ZERGÉK ÉS GIDÁK.

Ifjúkat illet tűz, mérséklet aggodat.

A bérce derékon jártak a havasnak agg
Zergéi, s látván, mint szökellenek föl és
Alá, merészen, messze sziklaszálakon.
Gidáik : feddék a merész szökenceket.
De közbeszólott egy : miért, kortársaim,
E dorga szózat? hadd szökelljenek, hiszen
Ha már gidákul lassuak leendenek,
Korunkra jutva, elfáradnak a sikon.

(1837.)

A GAZDA, A MÁKNÖVÉNY ÉS A GYOM.

A gazda látván, hogy szép máknövénye közt
Buján tenyész a gyom, ment a gazt irtani.
De visszás rendben kezdte a munkálatot,
A kertközépen ; mert míg eljutott oda,
Az öszvenőtt gyommal letipra sok növényt.
S utóbb bánattal nézte önkártételét.

Csinnal kell a hibákon is javítani.

(1837.)

TARTALOM.

	Lap
<i>Lírai és vegyes költemények</i>	I
Lantomhoz	I
Kisfaludy Károly sírjánál	4
Nyilatkozás	5
Kupidó	7
Kezdődő szerelem	8
Az alvó szép	9
Kérelem	10
Leánycsíny	11
Emlékkönyvbe	12
A ligethez	12
Egy lelkes hölgyhöz	14
Öröm és bú.....	16
Virág Benedek	17
Révai	18
Kölcsey Ferenc sírjánál	18
Baróti Szabó	18
Ilka Gyulának	18
Gyula Ilkának	22
Vesselényi Ferenc Szécsi Máriának	25
Szécsi Mária Vesselényi Ferencnek	29
Imadal	31
Rimely Mihály főapát beiktatására	33
Az őrangyalhoz	37
Atyám hamvaihoz	38
Zsigmond	40
Hunyadi János	40
Hunyadi László	41
Mátyás szobra	41
Mohács	41

	Lap
Zrínyi, a költő	41
Korunk olcsárlóihoz	42
Ki az?	43
Gr. Széchenyi Istvánhoz	44
Gr. Széchenyi Ferencre	46
Kifakadás	46
Korteskedés	48
Kortesdal	49
Maradi Marady úr beszéde	51
Zordi	53
Toplaki	53
Új lovagkor	54
Selyemtenyésztés	54
Egy versfaragóra	54
Egy fűzfa-poetára	55
Nemzeti nyelv	55
Haza	55
Riadó	55
Ítélszék előtt	57
A rab	57
A «redoute» vigarda legyen-e? vagy mi?	59
A Balaton tava	59
<i>Népdalok</i>	60
Megcsalt bizalom	60
Nincs mentség	60
Kis leány	61
Kötődés	62
Csaplórosné	63
Szép leány	64
Kútnál	65
Első szerelem	66
Eprésző leány	66
Hasonlatok	68
Szeretőhöz menetel	68
A szerelem méhe	69
Kapu alatt	70
Kedvest látogató	71
Búmalom	71
Csendes malom	72
Leányka és madárka	73
A szerelem betege	74
Aranyhalász	75

	Lap
Csalatkozás	76
A megcsalt leány	77
Leányálom	77
Kis leány gondja	78
A boros vándor	78
A menyecske nyíló virág	79
Mért vagyok kis leány	80
A jegyesek.....	80
Kis és nagy leány	81
Szántó legény dala	82
Fonóházi dal	83
Kecskeméti legény	84
Kis csupor	85
Farsangon, tánc között	85
Bordal	86
Csárdában	88
Mi lennék	88
Mi bajod kis barna leány?	89
Esik eső	90
Temetőben	90
Széles eszterha	91
Alföldi legény	92
A szerelmes bojtár	93
A bakonyi legény	93
Három bokor	94
Mi kell inkább?	96
Nem józan.....	96
Gémes kút	96
<i>Paprikás versek</i>	98
A pálinkaivás ellen	98
A rossz gazdálkodók	101
Kora házasság	104
Tanulj, hogy boldogulj	106
<i>Rajzok, életképek, népregék</i>	109
Magyar tánc	109
A falusi kis leány Pesten	112
Remete Péter	113
Mátyás király	118
Cifra Laci	120
Tómalom	125
Ádám gazda	132

	Lap
<i>Balladák és legendák</i>	133
Karád és Zemír	133
Szondi	138
Hunyadi	142
A legszebb ének	143
Kont	145
Hunyadi halála	149
Szűz Margit álma	153
A naimi özvegynő	157
Jézus, a kisdedek barátja	162
<i>Hősköltemények</i>	165
Botond	165
Tördékek a «Hunyd» hőskölteményből	187
Cesinge (Janus Pannonius) énekei	187
A török seregek	192
Hunyd imája	195
Hunyd Pusztaszeren	196
Kapisztrán János	199
Korog bán	201
Ifjú Hunyd és Ilma	208
Ilma	211
A toborzók és párviadal	215
<i>Mesék</i>	220
A sasok és vakand	220
A márványdarab és a szobrász	220
A fülmile és a béka	221
A vad növény és Zeusz	221
Állatnemzet és a sasok	222
A róka	223
A vén zergék és gidák	223
A gazda, a máknövény és a gyom	224

PH

3132

K5

köt.10

Kisfaludy-Társaság

Elő könyvek

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
